

Burja

GLASILO OBČINE KOMEN
Letnik 18, številka 4

Poštnina plačana pri pošti 6223 Komen
DECEMBER 2023

*Veselo in smelo naprej!
Le naprej!
Doživete božično-novoletne praznike
ter srečno 2024 Vam želi
uredniški odbor občinskega glasila Burja.*

- 1 NOVICE IZ OBČINSKE UPRAVE
- 5 IZ VAŠKIH SKUPNOSTI
- 8 DRUŠTVENO
- 13 IZ KOMENSKE KNJIŽNICE
- 16 BURJINA GLASBA
- 19 PODJETNO
- 21 KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO
- 22 EKO
- 23 ZDRAVSTVO IN SOCIALA
- 26 ORA KRASA IN BRKINOV, d. o. o.
- 30 ŠPORTNO
- 33 IZ ŠOLSkih KLOPI
- 39 BURJICA
- 42 KAR BURJA PRINESE
- 47 PRIREDITVE IN OBVESTILA

Glasilo Občine Komen
Letnik 18, številka 4, DECEMBER 2023

Izdajatelj:
Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen
Telefon: 05 7310 450
Fax: 05 7310 460
Spletna stran: www.komen.si
e-pošta: burja@komen.si

ISSN 2591-2321

Naklada: 1.490 izvodov
Glasilo brezplačno prejmejo gospodinjstva v občini Komen.
Glasilo raznaša Pošta Slovenije. V primeru, da glasila ne prejmete na dom, se obrnite na pošto v Komnu ali Štanjelu in jim sporočite, da glasila niste prejeli.
Glasilo dobite brezplačno tudi na Občini v Komnu, na voljo je tudi v elektronski obliki na spletni strani občine www.komen.si.

Odgovorna urednica: Heidi Vrčon
Uredniški odbor: Marija Umek (pomočnica odg. urednice), Tanja Bratina Grmek, Tamara Kukanja, Martina Godnič
Lektoriranje: Barbara Jejčič
Priprava in tisk: DIGIPRINT, d. o. o.

Vabljeni, da svoje prispevke (članke in slikovno gradivo) za naslednjo številko pošljete v elektronski obliki na e-naslov: burja@komen.si najpozneje do **25. 2. 2024**. Prispevki, ki bodo prispeli prepozno, ne bodo vključeni v junijsko številko! K posameznemu članku priložite največ dve fotografiji v čim boljši resoluciji. Vabimo tudi vse fotografije ali fotografije kar tako, da nam pošljete tematske fotografije za objavo na naslovnici. Digitalni posnetki naj bodo v čim boljši resoluciji. Poslanih posnetkov v slabi resoluciji ne bomo objavili. Naslednja številka občinskega glasila izide MARCA 2024.

Avtor naslovne fotografije: Visit Štanjel

Lučke, prvi sneg in lepe želje za leto, ki prihaja

»Zapadel je prvi sneg, pobelil sosednji breg ...« No, ni bilo tako hudo, prve pobeljene strehe pa smo le dočakali. Nekaj posebnega je v opazovanju plesa snežink in spremljanju, kako padajo na tla. Je dovolj mrzlo, da bodo tam obstale? Ali pa se bodo v trenutku spremenile v kapljico vode? Otroci si v upanju na prvi scenarij v mislih slikajo prizore sanjanja, kepanja in snežakov, odrasli pa se predvsem sprašujemo, v kakšnem stanju bodo naslednji dan ceste. Tokratni sneg je minil brez večjih pretresov, svet okrog nas bo moral na pravo zimsko pravljico še čakati.

In če so pobeljena polja, hiše in ceste nekaj kar v zadnjih letih bolj redko doživimo, pa lahko v decembru občudujemo vsaj lučke. Vsak dan znova lahko spremljamo, kako se postopoma prižigajo luči na ograjah in strehah sosedov, kako skozi okna kukajo svetlikajoča se drevesa in kako se nam na vratih razkazujejo venčki in drugi okraski.

December je tudi mesec, ko naredimo pregled čez leto, ki bo kmalu za nami. Ko pregledujem tri številke glasila, ki so doslej izšle v letu 2023, se lahko prepričam, da je dogajanje v naši občini vedno pestro in zanimivo, da je vsaka številka glasila vedno znova polna prispevkov in fotografij. Hvaležna sem vsem, ki si vsak mesec vzamejo čas, da zapišejo, kaj se jim je novega zgodilo, da seznanijo občanke in občane z dogodki in da delijo z njimi nove in uporabne informacije. Žal ne uspemo vedno objaviti vseh prispevkov. Včasih je tudi potrebno kaj skrajšati, dati kakšno fotografijo ven, včasih se navkljub večkratnemu pregledu in popravkom v končno verzijo prikrade neljuba napaka. V uredniškem odboru se bomo še naprej trudile, da vas bo v nabiralnikih čakalo čim bolj zanimivo, raznoliko in urejeno glasilo, zato vas že sedaj vabimo, da nam pomagate soustvariti marčevsko številko in tudi vse naslednje, ki prihajajo v letu 2024.

Bralkam in bralcem občinskega glasila Burja voščim mirne in tople praznike, v letu 2024 pa vam želim predvsem obilo zdravja, sreče in nepozabnih trenutkov. Iskrene čestitke tudi ob dnevu samostojnosti in enotnosti.

Heidi Vrčon
odgovorna urednica

Spoštovane občanke in občani, drage bralke in bralci občinskega glasila BURJA !

Konec leta nas vsa-kič znova opomni, kako hitro teče čas. Kar na lepem smo, polni upov in pričakovanj, zopet na pragu novega. Pa vendar. Kakršna koli so že naša pričakovanja, ne smemo pozabiti na naravo in njene zakone, ki jih ljudje pogosto hote ali nehote spregledamo. Vsako leto bolj prebivalci tega vse manj modrega planeta občutimo posledice globalnega segrevanja: lani največji požar v zgodovini samostojne Slovenije, letos najhujše poplave, z uničenimi domovi in vso infrastrukturo. Tudi vojna žarišča, ki vznikajo ne tako zelo daleč stran od nas, ne vlivajo optimizma. Saj veste, iskra tu ter iskra tam in že lahko nastane velik požar. Tudi splošno politično in gospodarsko dogajanje na svetovni ter evropski ravni ne vzbujajo optimizma za našo bližnjo prihodnost.

K sreči pa Slovenija še vedno ostaja

otok miru in, če je potrebno, tudi sloge, kar se je lepo pokazalo ob letošnjih poplavah. Zato lahko trdim, da ni vse samo slabo. Marsikaj je dobro. Če se samo primerjamo z drugimi narodi in državami, smo lahko zadovoljni, saj sodimo v Evropi in tudi na splošno v svetu med območja z najvišjo kakovostjo življenja. To je leta 2021 potrdila tudi obsežna študija v okviru evropskega programa ESPON, ki je postavila naš Kras na sam evropski vrh. Zato ob naravnih in drugih preizkušnjah ne smemo vreči puške v koruzo. Bolje je, da razmislimo, kako lahko vsak v svojem okolju prispeva k temu, da nam bo šlo tudi v prihodnje vsaj enako dobro, če ne bolje kot danes. Zato ne potrebujemo vedno velikih korakov. Tudi veliko malih korakov namreč lahko pripelje do zelenega cilja, toda samo, če smo vztrajni in če vemo, v katero smer moramo stopati.

Tudi na občinski ravni želimo prispevati svoj delež za boljši jutri. Zato bomo

v letu 2024 polovico od skoraj 10 milijonov evrov težkega proračuna namenili za številna vlaganja v javno infrastrukturo in za izvedbo razvojnih projektov, ki bodo prispevali k boljšemu življenju nas občanov. In tako kot že v prejšnjih letih bomo tudi tokrat v te namene v veliki meri koristili pridobljena evropska in nacionalna sredstva, predvidoma kar v višini četrte celotnega občinskega proračuna. Več finančne podpore bomo namenili tudi našim kulturnim, športnim, razvojnim in drugim društvom, saj le-ta s svojo raznoliko dejavnostjo vzorno bogatijo življenja prebivalcev naše občine.

Spoštovane občanke in občani, čestitam vam ob dnevu samostojnosti in enotnosti. Želim vam srečen božič, za leto 2024 pa vam poleg obilice zdravja želim čim več zadovoljstva in seveda, da bi se vsakemu posebej in vsem skupaj uresničili vsi zastavljeni cilji.

Vaš župan Erik Modic

Prostor načrtujmo skupaj

Občina Komen pripravlja spremembe in dopolnitve Občinskega prostorskega načrta (SD OPN Komen 01), s katerimi želimo utrditi obstoječe in postaviti nove temelje prostorskega razvoja naše občine. OPN je temeljni prostorski akt, s katerim se načrtujejo investicijske namere in ki podaja osnovo za izvedbo le-teh. Osnovni namen sprememb in dopolnitev OPN je ustrezna vključitev razvojnih potreb in individualnih pobud, za kar bo potrebno izdelati ali dopolniti različne strokovne podlage in nadgraditi strateški in izvedbeni del veljavnega OPN. Hkrati bo potrebno OPN uskladiti z veljavno zakonodajo ter ga izboljšati na podlagi dosedanjih izkušenj.

Sodelavci na Občini Komen in izvajalci SD OPN iz podjetja Locus, d. o. o., želimo v postopek priprave sprememb in dopolnitev OPN vključiti vse ključne deležnike v prostoru ter zainteresirano javnost. S sodelovanjem želimo pridobiti pobude in dodatne predloge občank in občanov, ki bodo pripomogli k načrtovanju še bolj smiselnih in kakovostnejših temeljev nadaljnjega prostorskega razvoja občine.

V ta namen bo Občina Komen organizirala javna posvetovanja, ki so predstavljena v nadaljevanju besedila ter v grafični shemi.

Proces priprave SD OPN

Postopek SD OPN je v glavnem namenjen obravnavi in integraciji razvojnih pobud s področja gospodarstva, kmetijstva, družbenih dejavnosti, turizma, športa ter vsebin javnega interesa, pa tudi usklajevanju z individualnimi potrebami občanov.

V skladu s prostorsko zakonodajo bo potrebno izdelati nekatere strokovne podlage, med njimi so najpomembnejše Strokovna podlaga za razvoj poselitve, Krajinska zasnova ter Urbanistična zasnova za naselja Komen in Štanjel.

Postopek bo prepleten z vključevanjem javnosti

Zainteresirani občanke in občani ter pomembni deležniki v prostoru se bodo v postopek lahko vključevali že od zgodnje faze dalje. Poleg formalnih oblik vključevanja, ki jih narekuje zakonoda-

ja (kot so seznanitev in posvetovanje o osnutku akta in javna razgrnitev ter javna obravnava dopoljenega osnutka akta), se bo javnost lahko vključila že v pripravo treh strokovnih podlag: Krajinske zasnove, Strokovnih podlag za razvoj poselitve ter Urbanistične zasnove.

Prvo javno srečanje bo že v januarju 2024 in bo namenjeno seznanitvi javnosti s kriteriji za obravnavo pobud.

Obveščanje o procesu priprave SD OPN bo sprotno in temeljito

Ves čas priprave dokumentov bo javnost informirana preko sporočil, ki bodo objavljena na občinski spletni strani in v občinskem glasilu Burja. Vabila na javna posvetovanja bodo tudi na oglasnih deskah in poslana na e-naslove pomembnih deležnikov v prostoru. Po vseh javnih posvetovanjih bodo pripravljena in objavljena poročila.

Želje in pričakovanja glede sodelovanja deležnikov in javnosti

Sodelavci na Občini Komen in izvajalci SD OPN iz podjetja Locus, d. o. o.,

si želimo plodnega in konstruktivnega sodelovanja z vsemi zainteresiranimi. Le vključujoč proces bo omogočil uresničitve našega skupnega cilja – to so kakovostne strokovne podlage in prostorski akt, ki bo koristen za današnje generacije in hkrati za prihodnji družbeni, gospodarski ter okoljski razvoj naše skupnosti.

Tiste, ki se boste vključili v posvetovanja, vabimo, da se z vsebinami dobro seznanite, zahtevate dodatna pojasnila, če bodo nejasnosti, in da v razpravah aktivno prispevate svoja mnenja ter

predloge. Želimo, da strpno prisluhnete ostalim udeležencem v razpravah, tudi kadar z njimi ne delite enakih pogledov. In nenazadnje, da svoja razmišljanja usmerjate v oblikovanje dobrih rešitev za celotno skupnost, čeprav bi včasih to zahtevalo, da bi morali zasebne interese postaviti nekoliko na stran in prednost podeliti javnemu interesu.

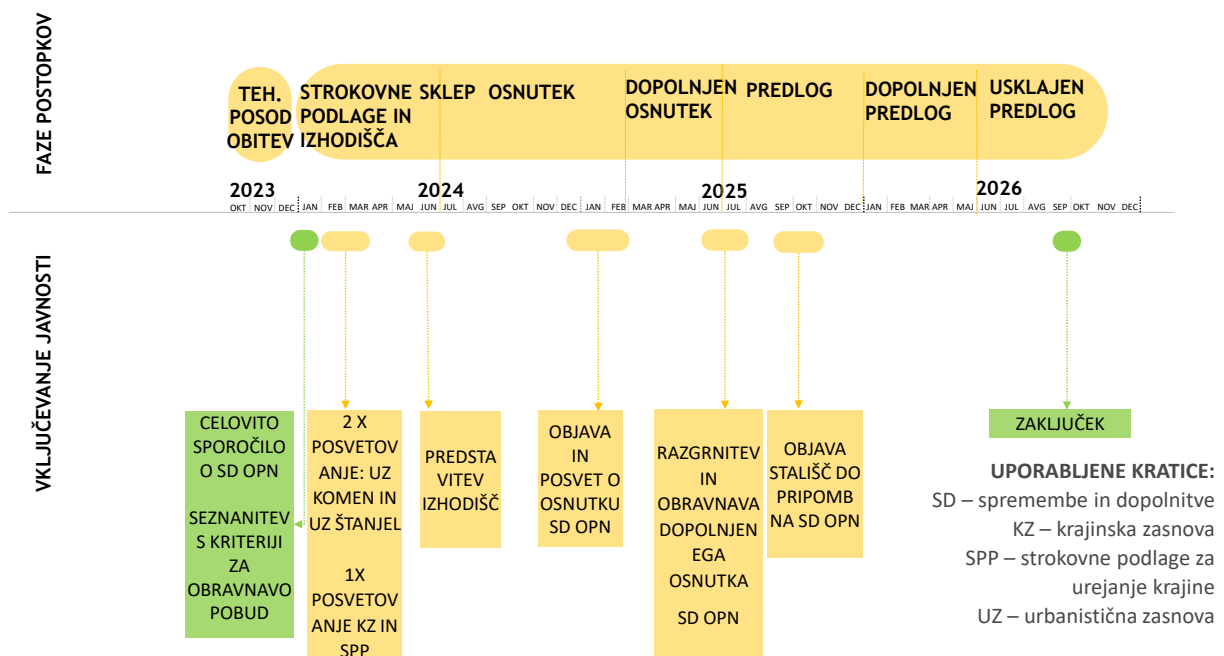
V naših javnih razpravah bomo gotovo naleteli tudi na razhajanja. Takrat bomo poiskali najmanjše skupne imenovalce in jih z dogovarjanjem krepili do čim bolj

optimalnih rešitev za blaginjo vseh. Pri tem bo pomembno, da vsi sodelujoči ostanemo zavezani strpnemu in produktivnemu dialogu.

Računamo na vas in se veselimo sodelovanja z vami.

Za lažje razumevanje celotnega procesa priprave sprememb in dopolnitev Občinskega prostorskega načrta si oglejte še **grafično shemo celotnega procesa priprave SD OPN.**

GRAFIČNA SHEMA CELOTNEGA PROCESA PRIPRAVE SD OPN KOMEN 01

Na podlagi 119. člena Zakona o urejanju prostora ZUreP-3 (Uradni list RS, št. 199/21, 18/23 – ZDU-1O, 78/23 – ZUNPEOVE in 95/23 – ZIUOPZP) ter 30. člena statuta Občine Komen (Uradni list RS, št. 80/09, 39/14, 39/16), župan Občine Komen izdaja

POZIV

k oddaji pobud s področja urejanja prostora za pripravo sprememb in dopolnitev Občinskega prostorskega načrta Občine Komen št. 1 (SD OPN Komen 01)

Občina Komen je pričela z izdelavo sprememb in dopolnitev Odloka o občinskem prostorskem načrtu Občine Komen št. 1 (SD OPN KOMEN 01), zato poziva zainteresirane lastnike zemljišč ter druge pravne in fizične osebe, da posredujejo svoje razvojne pobude s področja urejanja prostora, najkasneje do vključno **31. januarja 2024.**

Pobud, prejetih po tem roku, ne bo mogoče obravnavati v tem postopku sprememb in dopolnitev OPN.

Vse do sedaj prejete pobude, vključno s pripombami, podanimi v času javne razgrnitve OPN (od 1. oktobra 2014 do 15. maja 2015), ki so se nanašala na spremembo namembnosti zemljišč, ter se jih zato v postopku sprejemanja OPN ni obravnavalo, bodo obravnavane v tem postopku sprememb in dopolnitev OPN, zato ni potrebno ponovno podajati pobud. Vsi pobudniki bodo o svojih, do sedaj vloženi pobudah, pisno obveščeni.

Posredovane nove pobude naj bodo ustrezno obrazložene. Vloga za spremembo namembnosti zemljišča v prostorskih aktih Občine Komen je objavljena na spletni strani Občine Komen na naslovu: <https://www.komen.si/za-obcane/vloge-in-obrazci/> in dosegljiva na sedežu občine.

Vse prejete pobude, mnjenja, predloge bo občina preučila in ovrednotila skladno z veljavno prostorsko zakonodajo. Pobude, za katere se bo izkazalo, da so skladne z zakonodajo, cilji prostorskega razvoja občine ter varstvenimi in varovanimi omejitvami v prostoru in so hkrati ustrezne z vidika urbanističnih meril ter možnosti opremljanja zemljišč za gradnjo, bodo vključene v nadaljnji postopek.

Skladno z Odlokom o določitvi takse za obravnavo zasebnih pobud za **spremembo namenske rabe prostora** v občinskem prostorskem načrtu (OPN) Občine Komen (Uradni list RS, št. 77/21) **je za obravnavo pobude potrebno plačati takso**, in sicer:

- za spremembo osnovne namenske rabe prostora: 200 EUR
- za spremembo podrobnejše namenske rabe prostora: 100 EUR
- za spremembo v primarno rabo (v gozdno, kmetijsko, vodno) se taksa ne plača.

V kolikor se pobuda za spremembo namenske rabe nanaša na večje število parcel, se za posamezno pobudo šteje pobuda, dana za spremembo namembnosti na enovitem zaokroženem območju v okviru ene enote urejanja prostora. V kolikor želite oddati pobudo za več različnih območij, je potrebno oddati več pobud.

Plačilo takse za spremembo namenske rabe je pogoj za obravnavo pobude in vlagatelju pobude ne zagotavlja spremembe namenske rabe v OPN.

Pobude lahko posredujete v pisni obliki na naslov: Občina Komen, Komen 86, 6223 Komen ali pošljete po elektronski pošti na naslov: obcina@komen.si oziroma jih oddate v sprejemni pisarni občine.

Erik Modic, župan Občine Komen

Z okroglo mizo o prihodnosti kolesarjenja na Krasu se je zaključil Projekt GEOMOB

V sredo, 29. novembra 2023, se je z okroglo mizo o prihodnosti kolesarjenja na Krasu, ki je potekala v Srednji dvorani Kosovelovega doma Sežana, slovesno zaključil Projekt GEOMOB – Regijske kolesarske povezave na Krasu.

Gre za enega večjih projektov na Krasu v zadnjih letih. 4,6 milijona eurov vreden projekt, s katerim je Kras dobil novo urejeno 19,6 kilometrov dolgo kolesarsko povezavo med Sežano in Komnom z dodatnimi 7,6 kilometrov dolgimi odseki, ki

se združujejo z glavno kolesarsko povezavo, sta sofinancirali Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj. Projekt je bil z Dogovorom za razvoj regij sprejet v Finančno perspektivo 2014–2021, njegov glavni cilj pa je povečati in nadgraditi trajnostno infrastrukturo na območju Krasa ter izboljšati prometno varnost in pogoje za kolesarje.

Kolesarska povezava večinoma poteka po že obstoječih poteh. Številne parcele ob kolesarski cesti so zamejene s kraškimi suhimi zidovi, ki predstavljajo pomemben element kraške krajine, zato smo jih v okviru projekta v celoti ohranili in porušene večinoma tudi obnovili. Tako je bilo v sklopu projekta obnovljenih skoraj 8 kilometrov suhih zidov.

Na trasi je poleg počivališča s kolesarico na izhodišni točki še pet drugih počivališč – na cesti Marije Terezije, v Kosoveljah in v Coljavi so počivališča s klopmi in mizo, v Komnu in Kobjeglavi pa počivališči s klopmo.

Odseki kolesarske trase, ki potekajo izven državnih in/ali občinskih cest, so

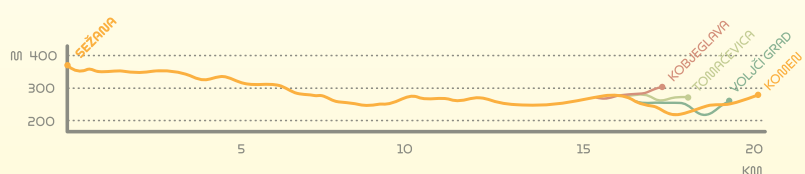

označeni kot kolesarska cesta, kar pomeni, da so prvenstveno namenjeni prometu koles in drugih nemotoriziranih uporabnikov, v primeru intervencije in gospodarjenja z zemljišči pa tudi motornim vozilom, katerih največja dovoljena hitrost ne sme presegati 30 km/h.

Zbrane na zaključnem dogodku sta pozdravila župana obeh občin Andrej Sila in mag. Erik Modic, ki sta s simboličnim prerezom traku predala kolesarsko povezavo v uporabo. Župan Občine Sežana Andrej Sila je v svojem nagovoru izrazil željo po nadgradnji projekta v GEOMOB II, ki bi povezal Sežano z Lipico, Lokvijo, Divačo in Parkom Škocjanske jame ter še naprej z Rodikom in Brkini, s čimer bi se ustvarila osnovna povezava naše turistične destinacije. Tudi župan Občine Komen mag. Erik Modic si želi nadgradnje projekta, potencial pa vidi v čezmejni širitvi povezave, kar bi omogočilo razvoj Matičnega Krasa v biser trajnostnega turizma. Navdušen je nad dejstvom, da je kolesarska povezava Geomob že dobro zaživela, saj jo s pridom uporabljajo tako kolesarji kot tekači in sprehajalci, najbolj pa ga veseli dejstvo, da se po njej sprehajajo tudi mlade družine z otroki.

Sledila je okrogla miza, na kateri so o trenutnem stanju kolesarske infrastrukture in prihodnosti kolesarjenja na Krasu razpravljali slovenski kolesar in lanski državni prvak Kristijan Koren, lokalna kolesarska navdušenca iz neformalne skupine Kraška kolesarska klapa Miroslav Likar in Vesna Ferjančič, kolesarski vodnik Saša Ferfolja ter direktor Območne razvojne agencije Krasa in Brkinov Aleš Vodičar, ki je projekt tudi predstavil.

Vsi gostje okrogle mize so si bili enotni, da ima Kras odlične predispozicije, da postane prepoznavna kolesarska turistična

stična destinacija, saj je teren ravno prav razgiban, podnebje omogoča kolesarjenje praktično vse leto in poti ne manjka. Glavne želje za prihodnost pa so šle v smeri dodatne ureditve novih in že obstoječih poti in povezave le-teh v krožne poti. Večkrat je bila izpostavljena želja po boljši označitvi poti in boljši kulinarčni ponudbi ob trasi. Mlajši pa si želijo ureditev MTB trail centra.

Želja in pobud je bilo veliko, nekatere od njih so že predvidene za realizacijo skozi strateški projekt KRAS-CARSO II, katerega vodilni partner je ORA Krasa in Brkinov in se izvaja v okviru Programa In-

terreg VI-A Italija-Slovenija. Predvsem pa veseli dejstvo, da je bilo med številčnimi poslušalci kar nekaj takih, ki so povezavo že preizkusili in so z njo zelo zadovoljni,

kar nakazuje na to, da bo kolesarska cesta zagotovo zaživela kot kolesarska infrastruktura za domače rekreativce in druge obiskovalce. Prepričani smo, da bo veliko

občanov povezavo uporabljalo za bolj trajnosten način prevoza na delo in po opravkih.

Besedilo: Eva T. Barič, ORA Krasa in Brkinov
Foto: Alen Franetič, BeGR8 Media

Iz vaških skupnosti

Pohod po sledih soške fronte, Brestovica – leto dni po požaru

Slaba vremenska napoved nas ni odvrnila od namena, da izpeljemo naš pohod. Da sreča spremlja pogumne, se je tokrat izkazalo tako, da nas je obiskalo blizu 180 pohodnikov, ki smo jih popeljali po več kot stoletje prisotnih sledih prve svetovne vojne. Odpravili smo se po razmočeni, od hudournikov razriti in blatni poti proti Cerovljam. Dolgoletno prijateljstvo in sodelovanje z Društvom Cerovlje-Mavhinje se odraža tudi na tej prireditvi, kjer njihovi člani vsako leto postavijo postajo z okrepčili.

Po krajšem postanku smo pot nadaljevali na Grmado, 323 metrov visok hrib, ki je bil nepremagljiva ovira za italijansko vojsko, ki je hotela zavzeti Trst.

Pohod je vodil izkušeni zgodovinar, g. Mitja Juren, iz Sovodenj, ki je odlični poznavalec zgodovine prve svetovne vojne. Na vrhu Grmade nam je pripravil predavanje o pomembnejših dogodkih v času obleganja Grmade. Med drugim tudi, da je bila Brestovica 24. in 25. maja 1917 tarča bombnega napada in ob tem skoraj v celoti porušena. Dogodek v italijanskih zgodovinskih vojaških dnevnikih šteje kot prvo vojaško letalsko bombardiranje.

Naslednja postaja je bila Kohišče, kamor so pohodniki prispeli po dobrih dveh urah hoda. Družba Posestvo Kohišče, s. r. l., je območje nekdanjega pastirskega zaselka zelo lepo uredila. Preko 500 metrov na novo sezidanih kraških zidov v tehniki suhe gradnje daje območju čudovito kuliso lepo urejene kraške krajine. Da pa se posestvo ne bi zarastlo, skrbi ducat oslov, ki neumorno delajo.

Zadnja postaja pred ciljem je v Medji vasi. Nekaj lepo urejenih oljčnikov s pogledom na morje ter pašnikov z govedom govori o dejavnosti vaščanov, ki se pretežno ukvarjajo s kmetijstvom. V vasi je le 18 hišnih števil, skozi leto pa se zvrstijo štiri osmice in dva kmečka turizma!

Na cilju 15-kilometrskega pohoda je utrujene pohodnike pričakala malica s tradicionalno joto s klobaso in kozarcem brestovskega terana. Pogovor pa je že nanese na prihodnjo Špargljado, ki bo v Brestovici 7. aprila 2024.

Če smo na lanskem pohodu hodili po požgani in v celoti goli pokrajini, je bila slika na tokratnem popolnoma drugačna. Narava se trudi obnoviti požgano pokrajino, zato se je območje pošteno zaraslo z rujem, robido ter poganjki gabra in hrasta. Na italijanskem delu pohoda so poti primerno vzdrževane, zato pohodnikom omogočajo sproščeno gibanje.

Na slovenski strani je slika žal precej

drugačna. Pohodnik je vse prej kot sproščen, saj se le težka prebija po zaraščenih poteh, ponekod pa je prehod popolnoma nemogoč. Opuščanje živinoreje in ogrevanja z lesom problem le še poveča.

Namen teh vrstic ni iskati krivca, je pa namen opozoriti, da je organizacija pohodov kot turističnih prireditev in dejavnost pohodniškega turizma zelo ogrožena. Namreč le dostopne in označene poti pritegnejo turiste, aktualno stanje pa le avanturiste. Ob tem je zelo prikrajšano lokalno prebivalstvo, ki sicer poti uporablja skozi celo leto, zelo pa se širi prostor za divje živali, ki se približujejo vasem. Večerni koncerti šakalov so vse prej kot prijetna uspavanka! Zato vljudno prosimo in pozivamo pristojne, da s sodelovanjem ustreznih služb ministrstev za kmetijstvo in okolje še pravočasno ukrepajo.

Besedilo: Stane Švigelj
Foto: Urban Šubelj

Razstava Kobjeglava in Tupelče nekoč in danes

V Kobjeglavi smo v petek, 22. septembra 2023, odprli razstavo Kobjeglava in Tupelče nekoč in danes. V kraških vaseh je mnogo arhitekturnih in umetniških stvaritev, ki so tipične za Kras. Tudi v Kobjeglavi in Tupelčah vsak dan hodimo mimo njih in jih niti ne opazimo, ker smo tega navajeni. Ko pridejo turisti, občudujejo to arhitekturo in umetnost v kamnu in so nad tem vsi navdušeni. Samo pomislimo, koliko truda so naši predniki vložili, da so to naredili, zato moramo to čuvati in ohraniti.

Razstavljenih je bilo 176 fotografij, na katerih smo lahko videli, kako so se posamezni objekti v zadnjih desetletjih spremenili. Razstavljene so bile namreč fotografije izpred 50 ali še več let in današnje. Razlika je velika, žal so ljudje zlasti

v šestdesetih letih prejšnjega stoletja mnogo stvari (kolone, okna, korita itd.) prodali ali uničili, kar danes gotovo ne bi več naredili, saj to mnogo bolj cenimo.

Zanimanje za razstavo je bilo precejšnje, zato je bila možnost ogleda vsako nedeljo v oktobru ob 10. uri dopoldne.

Stara Boginova hiša.

Boginova hiša danes.

Besedilo in foto: Jožef Abram

Prva bonsaj delavnica v Tomačevici

V soboto, 9. septembra 2023, je bila v vaškem domu v Tomačevici organizirana 1. bonsaj delavnica, ki je povezala vse navdušence bonsajev iz celotne Slovenije; od Kopra do Prekmurja preko Gorenjske in Ljubljane do Tomačevice. Sodelovalo je 14 oblikovalcev, kar je za prvi dogodek lep odziv. Poleg oblikovanja, presajanja je največ vredno pretakanje informacij in idej ter deljenje izkušenj z drugimi. Ena velika zahvala gre VS Tomačevica za posojilo idiličnega in lepega prostora ter dobre energije, vložene v organizacijo dogodka, Matjažu Raimondiju ter seveda udeležencem dogodka. Prihodnje leto pa nadgradimo.

Besedilo in foto: Jaka Jančar

Martinov pohod v Tomačevici

V nedeljo, 12. novembra 2023, smo se člani in prijatelji Društva Tomačevica ponovno združili na tradicionalnem Martinovem pohodu. Vreme nam je bilo naklonjeno, temperatura zraka odlična za tovrsten pohod, ki je potekal ob odličnem kramljanju in opazovanju okolice poti na Zajčevce. Večja skupina se je odločila zavzeti vrh Zajčevce pod vodstvom Zmagota, druga manjša skupina pa končati vzpon po poti pri klopcah pod Zajčevco. Tam sta nas pričakala Valter in Milan s slastnim okrepčilom – domačimi klobasami z domačim zeljem. Z odličnim tomačevljanskim vinom se je v želodcu vse lepo postavilo na mesto. Po kratkem počitku smo se počasi začeli vračati proti bazi, Tomačevici. Toda v načrtu pohoda se je našel še en postanek, morda še bolj pomemben, glede na ime pohoda (Martinov pohod), se pravi pokušina mladih vin Tomačevljanov, izboljšanih s pecivom naših boljših polovic. To se je zgodilo pri počivališču »Furlan«. Treba je

priznati Zmagotu in njegovi sestri Zvezdani srčno in z zanosom opravljeno delo na tem počivališču. Tam se nahaja tudi planinska knjiga vtisov, v katero se lahko vpisete, skupaj z vtisi, ki vam jih ponuja

pot na Zajčevco. Lepo okrepčani in podprti z »božansko pijačo« smo se počasi in kramljajoče vrnili v Tomačevico. Tam smo se toplo poslovili, čakajoč na naslednji pohod druženja in rekreacije.

Besedilo: Igor Tenze
Foto: arhiv Društvo Tomačevica

Drnulje povezujejo: Škrbina – Pilštanj na Kozjanskem

Lani tujina, letos drugi konec Slovenije – Kozjansko s kraji Pilštanj, Kozje in Podsreda, kjer ravno tako, oziroma še veliko bolj in dalj časa častijo dren in njegov sadež drnuljo. V te kraje, kjer ima drnulja celo svojo himno v 24 kiticah, smo se odpravili člani Društva Vrt iz Škrbine. Odšli smo z namenom, da se povežemo, spoznamo s podobno mislečimi in naučimo kaj novega o tem grmu in sadežu, ki nudi izredne možnosti v prehrani in je

po krivici zapostavljen.

V zgodnjem jutru smo se odpeljali z našim lokalnim prevoznikom in se prepustili opazovanju pokrajine, ki se je barvito spreminjala glede na predel Slovenije in vreme, ki nas je spremljalo, od megle, dežja pa do sonca.

Ob 10.00 uri smo prispeli v Pilštanj, kjer smo bili dogovorjeni z vodičem g. Andrejem Kolarjem. Danes je Pilštanj majhna vasica z veliko praznimi in zapuščenimi

hišami, ki še vedno, kljub propadanju, govorijo o nekoč bogatem in razvitem kraju. Viri segajo v daljne leto 1404, ko je dobil trške pravice. Trg je umeščen med dvema vrhovoma, na katerima sta stala nekoč grad Pilštanj in Drenski grad, danes pa so vidne samo razvaline. Posebnost kraja sta tudi pranger ali sramotilni steber in znana romarska pot Sv. Eme.

Kraj oz. društvo se trudi z ohranjanjem starih izročil. Nekoč je bilo sušenje drnulj in izdelovanje drnulovca eden od po-

membnih finančnih virov domačinov. Danes je teh izdelkov več in njihovo kvaliteto smo preverili na degustaciji. Zanimiva se nam je zdela njihova odločitev, da krajanu, ki je v tekočem letu naredil nekaj pomembnega za kraj, namesto priznanja na papirju, posadijo ob hiši drevo drena s ploščico, na kateri je za-beleženo ime drevesa, slika cveta in slika sadeža ter letnica sajenja.

V navezi z drenom posvečajo veliko pozornost tudi čebelarjem, saj je to prvi cvetoči grm v letu. Vse na to temo nam je ob svojem čebelnjaku razložil znan čebelarski strokovnjak, raziskovalec in predavatelj ter podpredsednik Svetovne čebelarske organizacije Peter Kozmus. Na izbiri smo imeli tudi degustacijo različnih medov. Posebej je poudaril to, da se moramo naučiti, da kupiti poceni med, pomeni kupiti razredčen, sladkan med. Napisal je tudi knjigo Brez čebel ne bo življenja, ki nam jo je podaril, rekoč,

da več kot bo ljudi s takim zanimanjem, večje so možnosti obstanka in preživetja vseh oprashačevalcev in ne samo čebel.

Ker smo se šli tudi česa naučit, nismo smeli špricati, zato smo šli k pouku v osnovno šolo iz 1824. leta. Ja, posedli smo se za majhne mize in na še manjše stole, na mizi smo imeli tablico in posodo za črnilo ter škatlico s svinčniki. Na učiteljevi mizi je bila v opozorilo poslušnosti drenova veja. Bili smo pridni učenci, saj smo se naučili prvo kitico njihove himne, ki gre tako: Čez Pilštanj voda teče, drnule peremo, če eno nam odnese, se vsi zaderemo: Nazaj na Pilštanj z njo! Za nagrado smo po pouku lahko degustirali drnulovc.

Od tu nas je pot peljala na ogled Kukičičevega mlina v več kot 500 let stari hiši in enega redkih, ki še deluje na vodo. Samo za nas je gospodar zagnal mlin, da smo si v živo ogledali postopek mletja, gospodinja Maja pa nam je pripravila

degustacijo kruha iz različnih vrst mok, z namazi, marmeladami in domačim sokom.

Odpravili smo se še na grad Podsreda, kjer smo si v sobanah ogledali različne razstave in na grajskem dvorišču popili že težko pričakovano kavo. Ob poti tja smo videli simbol starega kozjanskega jabolka in v Kozjem skulpturo 12-tonskega zmaja iz čistega kristalnega stekla.

Sledilo je pozno kosilo, kjer smo se prijazno poslovili od našega vodnika in izmenjali kontakte za morebitna nadaljnja sodelovanja.

Kot se za tak izlet spodobi, domov nismo odšli prazni, pač pa so se naše torbe napolnile z dobrotami čebelarja in mlinarja, pa tudi kozjanski drnulovc je šel z nami. Z nami pa je šlo še nekaj, kar je pomembnejše in traja veliko dalj časa, in to je podlaga za izziv in načrtovanje dela društva za naprej.

Besedilo in foto: Dora Masten

Društveno

Dan spomina na mrtve – komemorativne slovesnosti v Italiji

Delegacije v sestavi predstavnikov PVD SEVER za Primorsko in Notranjsko, OZVVS Krasa in Brkinov, ZZB NOB Sežana in Komna ter županov kraških občin smo se tudi letos ob dnevu spomina na mrtve udeležili komemorativnih slovesnosti v Italiji. Sedaj že tradicionalno, se delegacije ob dnevu spomina na mrtve udeležujemo slovesnosti s polaganjem vencev pri spomenikih, na krajih spomina na trpljenje Slovencev pod fašizmom in padlimi med drugo svetovno vojno.

Delegacije iz kraških občin smo letos vence polagale pri spomenikih na Opčinah, Repentabru, Repnu, Proseku, Kontovelu, Bazovici (pred spomenikom bazoviškim žrtvam na Gmajni in na grobnici padlim), Zgoniku, Nabrežini, Križu in Trstu pri Sveti Ani na grobu bazoviških žrtev in pri spomeniku padlim v Škednju.

Na posameznih lokacijah so naše delegacije pričakali predstavniki lokalnih skupnosti: župani, civilna zaščita, občinski odborniki in predstavniki Združenja

Predstavniki delegacij.

partizanov Italije. Na lokacijah (Bazovica, Rižarna, Trst – Sv. Ana) pa so na komemorativnih slovesnostih sodelovali tudi praporščaki veteranskih društev SEVER in ZVVS, ZZB NOB in društva TIGR.

Delegacije, ki so polagale vence, se ob 16.00 uri zberejo v Rižarni, kjer vsako

leto poteka zaključna in osrednja komemorativna slovesnost. Letošnji slavnostni govornik je bil minister za Slovence v zamejstvu in po svetu, g. Matej Arčon: »Prijatelji, to moramo biti. Sosedje in ne drug drugemu vrag, kot poje Prešeren v slovenski himni. Verjamem v prihodnost

Praporščaki pri spomeniku Bazoviškim žrtvam.

miru in verjamem v prihodnost odprtih meja.«

Tudi letos je komemorativna slovesnost polaganja vencev v Republiki Italiji organiziralo Ministrstvo za obrambo in državni protokol, za izvedbo naloge je bila zadolžena Upravna enota Sežana. Poleg že omenjenih delegacij in praporščakov so sodelovali še vojaki garde Slovenske vojske in glasbena spremljava godbe Policije.

Besedilo: Franko Zadnik

Foto: Franko Zadnik, Aleksander Nardin

Krajevna organizacija Društva izgnancev Slovenije 1941–1945 Komen

Zadnjo soboto v novembru smo se člani našega društva zbrali na prednovoletnem srečanju v Komnu, kjer smo obeležili 30-letnico delovanja društva. V društvu se zavzemamo za ohranjanje spomina na tragične dogodke iz 2. svetovne vojne, ki so se zgodili našim domačinom in krajem in osveščanje mladih – Vojne nikoli več! Zbralo se nas je kar lepo število. Zbrane je nagovoril komenski župan mag. Erik Modic, ki je med drugim poudaril, da je zasluga društva, da danes vsak osnovnošolec v naši občini po skoraj osemdesetih letih pozna našo zgodovino, da ne gre v pozabo, in predsednica našega društva Sabina Godnič. Srečanje je potekalo v sproščenem vzdušju, med udeleženci kar ni zmanjkalo besed. Na srečanju je nastopil tudi mladi harmonikaš Vito Peric. Razšli smo se z obljubo, da se ponovno srečamo 15. februarja 2024, ko bomo z mašo in spominsko priredi-

tvijo obeležili 80. obletnico tragičnega dogodka.

V letošnjem letu smo v okviru spominske prireditve 15. februarja skupaj z Občino Komen in ORA Krasa in Brkinov otvorili spominski park, ki je del Medge-

neracijskega parka. Na pobudo matičnega društva smo našim članom pomagali pri izpolnjevanju obrazcev za povračilo gmotne škode. Ob dnevu mrtvih smo se s komemoracijo spomnili vseh naših preminulih članov. Udeležili smo se tudi spominske slovesnosti v Škrbini. V prazničnem decembru bomo člani odbora obiskali naše najstarejše člane, bolne in člane v varstvenih domovih, ki se srečanja niso uspeli udeležiti.

Besedilo in foto: Martina Godnič

Spoštovane članice in člani društva in vsi občani, prazniki so pred vrati, prihaja novo leto. Želimo vam lepe božične praznike in v novem letu še posebej veliko zdravja, sreče in miru.

Sabina Godnič,
predsednica DIS 1941–1945
Komen

S kitajsko telovadbo za zdravje

Že sedmo študijsko leto na Krasu poteka študijski krožek Kitajska telovadba za zdravje in vitalnost, ki ga pri Univerzi za tretje življenjsko obdobje Kras vodi certificirana inštruktorica Tai Chija in terapevtka Qi Gong Maura Arh. Tai Chi in Qi Gong sta starodavni kitajski veščini gibanja za telo, um in duha, negovanje zdravja, preventivo in zdravljenje bolezni. Na Kitajskem ju vadijo že otroci v šolah, delavci v tovarnah in starejši ljudje. V terapevtske namene jo uporablja tudi tradicionalna kitajska medicina. Po besedah predsednice kraške tretje univerze Nadje Mislej Božič poteka vadba v Gornjem. Vsa dosedanja leta je potekala na Štrekljevi domačiji, s pričetkom letošnjega šolskega leta pa se je večja skupina preselila v združni dom. Udeležence so navdušene nad kitajsko telovadbo, saj je znanstveno dokazano, da skupinska vadba krepi imunski sistem, ugodno vpliva na srčno-žilni sistem in skeletno-mišični sistem, blaži stres, krepi duševno zdravje in okreva po različnih boleznih. Pomen

skupinske vadbe je še večji ob upoštevanju velike vloge za zdravje. Arhova pa je še poudarila, da se vadba med letom menjuje po sezonah in omogoča sprostitvev po napornem dnevnem tempu življenja, saj poveže telo, um in duha ponovno v celoto in pripravi telo na optimalno delovanje, dober spanec in krepi zdravje. Vadba poteka v treh delih. Prvi

del je ogrevanje telesa in samomasaža, v drugem delu izvajamo terapevtski Qi Gong, zadnji del pa je posvečen Tai Chi formam – počasnemu sosledju mehkih krožnih gibov kot pri plesu. Vadba poteka ob umirjeni glasbi. Delavnice izvajajo enkrat mesečno.

Besedilo in foto: Olga Knez

Rastlina je sveta, od korenin do cveta

V letošnjem, že 15. študijskem letu Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje Kras, ki ga že od vsega začetka vodi predsednica Nadja Mislej Božič, je v novem študijskem letu pričel prav pod njenim mentorstvom delovati študijski krožek Kras in zdravilne rastline. Člani omenjenega študijskega programa se srečujejo enkrat do dvakrat na mesec z znanimi zeliščarkami in si nabirajo potrebna znanja na predavanjih in delavnicah. Tako so v prostore Ljudske univerze v Sežani na srečanje 24. oktobra 2023 povabili etnologinjo in kulturno antropologinjo Vlasto Mlakar.

Gostja večera je predstavila pojem in bogato zgodovino etnobotanike in svojo knjigo z naslovom Rastlina je sveta, od korenin do cveta – tradicionalno znanje o rastlinskem svetu na Slovenskem. Predgovor k poljudno-strokovni monografiji o etnobotaničnem izročilu je napisal etnolog, prof. dr. Janez Bogataj, ki je poudaril, da je knjiga, in s tem tudi avtorica, zapolnila več desetletno strokovno vrzel. Knjiga obsega skoraj 500 strani in več kot 80 dokumentarnih fotografij iz fototeke Slovenskega etnografskega muzeja. Avtorica jo je napisala v želji, da

bi ponovno obudili starodavna znanja in modrosti naših prednikov ter zaživali srečnejše življenje, ki pa je mogoče le v sožitju z naravo.

Gostja je predstavila dediščino znanja naših prednikov v zvezi s poznavanjem in uporabo rastlin ter s tem povezanimi praksami, modrostmi, verovanji, šegami

in navadami. Knjiga odpira vpogled v tisočletja staro znanje naših prednikov o uporabi rastlin v prehranske, zdravilne, gospodarske, estetske in obredne namene, ki je bilo vselej povezano z verovanjem v nadnaravni svet, prek katerega je človek usmerjal dojemanje sveta in sebe. Rastline so imele pomembno vlogo v gmotnem in duhovnem življenju naših prednikov, saj so človeka spremljale v večno ponavljajočem se krogu življenja od pomladi do zime, od rojstva do smrti. Priročnik, ki je v samozaložbi izšel že leta 2015, prva izdaja pa pred dvema letoma, bo zagotovo obogatil vsak slovenski rod in je prijetno darilo ob novoletnih praznikih.

Redna mesečna srečanja so nadaljevali 21. novembra, ko so v goste povabili znano zeliščarko z ljubljanske tržnice Terezijo Nikolčič, avtorico nove knjige Zgodbe s tržnice, srečanje pa je obogatil glasbenik Lado Jakša. Že vrsto let pa na Kras rad zahaja botanik mag. Stipe Hečimović, ki je mentor študijskega krožka Kras – zakladnica zdravja, naravne lepote in naravnih vonjav.

Besedilo in foto: Olga Knez

Po sledih kraške noše Marte Košuta

Grad Štanjel, ki bo čez leto dni dobil muzej slovenske knjige in slovenskega jezika, s svojimi znamenitostmi in kulturnimi dogodki privablja številne obiskovalce. Univerza za tretje življenjsko obdobje Kras je v sodelovanju z Območno razvojno agencijo Krasa in Brkinov v Viteški dvorani pripravila prvo srečanje v sklopu treh srečanj pod skupnim naslovom Za domovino.

Prvo srečanje 24. novembra 2024 je sovpadalo z letošnjim 39. Slovenskim knjižnim sejmom v Ljubljani, ki je potekal pod sloganom Besedo besedi in je prinesel več kot 260 dogodkov, tudi s primorskimi avtorji.

Gostja prvega srečanja je bila tržaška Slovenka Marta Košuta, upokojena pedagoginja, dolgoletna raziskovalka narodne noše na Primorskem in avtorica šestih knjig. Tokrat je publicistka in dolgoletna mentorica študijskih krožkov izdelovanja narodnih noš Marte Košuta, žena pesnika in pisatelja ter prejemnika Prešernove nagrade Miroslava Košute, v pogovoru s predsednico kraške tretje univerze Nadjo Mislej Božič in urednico Založbe Mladika Nadio Roncelli predstavila svojo najnovejšo knjigo *Po sledih kraške noše*. Izpostavila je pomen in simboliko narodne noše ter predstavila ključne trenutke v razvoju oblačil in umestitev v družbeni, gospodarski in politični okvir časa vse do danes.

Dr. Marija Makarovič, s katero je Košutova soavtorica knjige *Ena duša in ena pamet*, je v spremni besedi h knjigi zapisala: »Po sledih kraške noše je doslej prva v samostojni knjigi predstavljena strokovna obravnava oblačilne kulture kmečkega prebivalstva na Krasu s posebnim oz. na nedeljam in nekaterim svečanim priložnostim namenjeno naro-

dno nošo. Temelji na pisanih virih, literaturi, slikovnem gradivu in maloštevilnih pravnih, predvsem ženskih oblačilih in oblačilnih dodatkih ter ustnih pričevanjih. Vsebina knjige vseskozi potrjuje, kar je že uvodoma poudarila avtorica, da je različne podatke skušala strniti v zaključeno celoto, ki ne želi biti samo prikaz izdelave lokalne noše, pač pa tudi zgodovinski prikaz obdobja, v katerem je noša nastajala in se razvijala do končne podobe.«

Z vso spoštljivostjo danes lahko posežemo po knjigah Marte Košute o nošah, in sicer: *Tržaška noša in njena vezenina* (1997), *Križ od noše do noše* (2003),

Ano lejto je pasalo – o primorski noši v Škednju (2006) in *Ena duša in ena pamet* (2008). Marta Košuta je svoje bogato znanje o oblačilni kulturi predajala na mladi rod in vodila mnogo tečajev šivanja narodnih noš po številnih krajih na Krasu. Tako se je več let družila z žunami iz Griž, ki so izdelale resnično veliko

tako delovnih kot prazničnih noš. Ena od tečajnic pa je tudi obnovila zgodovinsko poročno nošo ter oblačilo v slogu bidermajerja, ki so ga odkrili na fotografiji iz leta 1926. Od vsega dela je bil največji uspeh izdelava vezenih rut oz. peče, saj so jih tečajnice same omislile na podlagi tradicije in si jih tudi izdelale. Košutova je s seboj prinesla in predstavila več kot 200 let staro kraško narodno nošo.

Monografija na skoraj 130 straneh je opremljena z bogatim slikovnim in fotografskim gradivom. Kulturni program so popestrili skupina Glas z Vrhov v tradicionalnih kraških nošah z mentorico Slavo Borko Kucler iz Razvojnega društva Vrhe in ljudskim godcem Vinkom Mahničem na harmoniko. V sklopu srečanj Za domovino sta potekala še dva večera: pogovor z raziskovalnim novinarjem Boštjanom Videmškom in srečanje s tržaškim slovenskim književnikom, esejistom in prevajalcem Markom Kravosom.

Besedilo in foto: Olga Knez

Presenetil nas je medved

V nedeljo, 26. novembra 2023, smo lovci LD Štanjel in LD Kras Dutovlje z nekaj gosti izvedli skupni lov na divje prašiče in jelenjad na območju Lukovnika za vasjo Kodreti v braniški dolini. Zbralo se nas je kar 63 lovcev ter 12 lovskih psov. Sončno in hladno jutro ter iskreni stiski rok med lovskimi kolegi so dali slutiti, da bo lov pester. Po pozdravnem nagovoru in natančni razdelitvi nalog smo se od-

peljali v Zgornjo Branico. Pri tako velikem številu je bil Lukovnik dobro obkoljen in pogon se je lahko začel. Poganjali smo v smeri od Trebižanov proti Kodretom, že takoj je zadišalo po prašičih. Začelo se je dogajati ... Najlepše za lovca je, ko zasliši pasji lajež in več oddaljenih pokov puške. Kolegi pogončiči so mi ves čas govorili, da vidijo iztrebke medveda, vendar se mi je to zdelo nemogoče, saj pri nas ni medve-

dov ..., še ena lovska pač ...

Debele tri ure je že trajal pogon, ko je nad mano nekdo zavpil: »Pazi, medved gre!«, takrat sem za trenutek ozrl veliko črno gmoto, ki je močno lomastila v smeri, od koder smo prišli mi. V trenutku so k meni pritekli trije psi in bili vidno prestrašeni, nato je vse potihnilo. Polni adrenalina smo se pogončiči dogovorili, da gremo iz lovišča, varnost je vendar na

prvem mestu. Nekje za nami so še vedno padali streli ... Kot smo potem izvedeli, se je ravno takrat na tistem območju dogajala prava drama.

Lovska kolega, ki sta bila na stojšču, sta se začela vračati na zborna mesto, ko sta v gošči zaslišala, da se nekaj premika. Ker je po navadi to znak, da se prašič potuhne, sta šla pogledat in takrat je iz robide planil medved. Lovec je uspel oddati en strel, na kar ga je medved s šapo vrgel na tla. Zaradi strmega terena sta se oba skupaj zakotalila po pobočju. Lovski kolega, ki je bil v bližini, je na srečo ostal

priseben. Ko se je medved vzravnal, je oddal dva strela, na kar je medved padel in z svojim telesom obležal na lovcu pod njim. Bilo je kot v akcijskem filmu. Lovec je bil poškodovan, zato je takoj stekla reševalna akcija – z reševalnim vozilom je bil odpeljan v bolnišnico. Na srečo ni imel nič zlomljenega, dobil pa je nekaj šivov na roki.

Kras se zarašča, hrane je v izobilju (kostanj, želod, grozdje, trava), zime so mile, zato je v bodoče pričakovati, da bo medved stalnica v naših gozdovih. Sprehjalcev in kolesarjev je v naši oko-

lici vedno več, zato bo več tudi srečanj z zvermi. Priporočljivo je, da smo med sprehodi dovolj (ne preveč) glasni. Če do srečanja vseeno pride, poskušamo ostati mirni in ne bežati, ampak se ritensko umikati. Zavedati se moramo, da ni medved tisti, ki je prišel k nam, pač pa smo mi prišli v njegov prostor.

Medved, ki je bil uplenjen, je bil star okoli 15 let, njegova bruto teža je bila 261 kg, dolžina trupa 176 cm, povprečna širina prednje šape 13,5 cm. Imel je črno dlako z nakazanim ovratnikom. Na tem lovu smo sicer uplenili še štiri divje prašiče, dve košuti, junico in lisico.

Besedilo in foto: Marjan Mržek, LD Štanjel

Predstava norčije v spalnicah na Čufarjevih dnevih

Gledališče Toneta Čufarja je letos že šestintridesetič organiziralo tekmovalno gledališki festival »Čufarjevi dnevi 2023«. S svojimi predstavami se je prijavilo 26 amaterskih gledališč. Selektorica Ana Ruter si je vse skrbno ogledala in jih izbrala šest, da se predstavijo na festivalu. Izbrani smo bili ustvarjalci iz Jesenic, Škofje Loke, Trzina, Trbovelj, Ljubljane in Gabrovice pri Komnu.

Priznati moramo, da ostale skupine prihajajo iz drugačnega okolja, delujejo v popolnoma drugačnih pogojih in jim že to omogoča večjo prepoznavnost in pozornost. Naša skupina je zato zelo ponosna na svoje delo in štejemo si v čast, da smo se lahko predstavili med najboljšimi amaterskimi gledališkimi skupinami

v Sloveniji.

Prav posebej pa smo ponosni na Erno Trobec, ki je vlogi Katje vdahnila igrivost, rahločutnost in odločnost. Svojo vlogo je tako dobro odigrala, da jo je strokovna žirija nominirala za najboljšo žensko vlogo. Taka priznanja so nam vsem skupaj vzpodbuda za nadaljnje delo.

Ob koncu leta bi se radi zahvalili vsem, ki spremljate naše delo in nas podpirate. Želimo vam srečno, mirno in veselo 2024.

Besedilo in foto: KRD BRCE

V spomin Antonu Petjetu

Le kdo se ga ne spominja, tega dobrodušnega gospoda, ki se je vsako jutro iz Gabrovice odpeljal v komenski market? Najbrž iz navade, prav gotovo pa iz potrebe po srečanju z naključnimi ljudmi, ki jih je zelo rad opazoval. To je vsekakor lastnost, ki jo vsak igralec potrebuje, da lahko razume in potem oživi besedilo v prave gledališke osebe. In teh se je v Antonovem gledališkem življenju nabralo za dolgo procesijo.

Rodil se je v Gabrovki na Dolenjskem v kmečki družini. Po razgibani, uspešni in zanimivi profesionalni poti pa je v zrelih letih začutil željo, da se vrne h koreninam. Na kmete. Pa si z ženo, gledališko igralko Bogdano Bratuž, nista izbrala dežele cvička, temveč trdo, kamnito domovino terana. V poznih osemdesetih sta kupila in obnovila Švarovo domačijo v Gabrovici pri Komnu. Dokler mu je zdravje dopuščalo, je skrbel za svoj vrt in vinograd.

Petje je režiral predstave amaterskih skupin v zamejstvu, zato ga je Sergej

Dve nevesti, junij 2000.

Verč zaprosil, če bi prevzel vodenje skupine Brce v gledališki sezoni 2000–2001. Povabilo je takoj sprejel in izbral predstavo Dve nevesti, ki jo je napisal Cvetko Golar. Odlično smo se ujeli in

skupaj pripravili dobro komedijo.

Čeprav se v zadnjih letih nismo veliko družili, ga bomo pogrešali. Pogrešali bomo njegov sarkazem in poseben smisel za humor.

KRD BRCE

Iz komenske knjižnice

Rožanci na Volčjem Gradu

Komenska knjižnica je v sodelovanju z Društvom Debela griža in Vaško skupnostjo Volčji Grad gostila nominirance za Rožančevo nagrado. Gostje vasi,

ker je živel Marjan Rožanec, so bili: Sami Al-Daghistani (z delom Islam in ljubezen), Ivana Djilas (A si lahko vsaj enkrat tih), Miklavž Komelj (Hierarhija in drugi

eseji), Aleš Šteger (Na kraju zapisano) in Delov novinar Lucijan Zalokar (Dirka od bloka do drevesa). Letošnja nagrajenka Ivana Djilas je v svojem delu zbrala 43 esejev, ki so nastajali deset let in so bili objavljeni kot kolumnne v reviji Mladina. Vsak je zaključena celota, vsi skupaj pa so avtobiografska pripoved o življenju umetnice. Kot piše v utemeljitvi, zbirka esejev Ivane Djilas žari od iskrenosti in daje glas prišlekom, ki ne pristajajo na življenje ob robu, ki ne iščejo izgovorov za neuspeh, ki se ne predajajo nostalgiji, temveč samozavestno in enakopravno soustvarjajo literaturo, gledališče, glasbo in srčno kulturo nove domovine. Večer je povezovala dr. Manca Košir, z glasbo je srečanje popestrila mlada kitaristka Lucija Tavčar.

Besedilo: Marija Umek
Foto: Heidi Vrčon

Predstavitev prevoda Marchesettijeve knjige o prazgodovinskih gradiščih v Knjižnici Komen

Zvečer, 27. oktobra 2023, ob 18.30 uri smo v prijetnem, gostoljubnem in domačem vzdušju v Knjižnici Komen predstavili prevod Marchesettijeve študije o prazgodovinskih gradiščih Trsta in Julijske krajine iz daljnega leta 1903. Kljub temu je knjiga še danes temeljno gradivo o prazgodovinskih gradiščih. Dopolnjen prevod lepo nadgrajujejo dodani članki Gorana Živca, dr. Petra Turka, Jošta Hobiča in dr. Josipa Korošča. Knjigo sta prevedla arheolog mag. Radovan Cunja in Leander Cunja. Pregled prevoda besedila je opravil arheolog mag. Miha Mlinar. Sourednika prevoda sta Dejan Vončina in Nadja Adam. Knjigo je všečno in pregledno oblikovala Ana Hawlina. Obisk je presegal pričakovanja, saj je predstavitev spremljalo kar 33 obiskovalcev, za kar gre zahvala soorganizatorju dogodka Knjižnici Komen oziroma vodji knjižnice Mariji Umek, ki nas je ob tej priložnosti prijazno pozdravila in nagovorila.

Povezovanje pri predstavitvi prevoda Marchesettijeve študije o prazgodovinskih gradiščih je tokrat prevzel odličen poznavalec kulturne krajine in okoliških gradišč Goran Živec, pobudnik prevoda in direktor Krasnega Krasa. Zunanji strokovni sodelavec Krasnega Krasa in sourednik prevoda sem na kratko povzel, kako je prevod nastal, kdo je sodeloval

Prevod smo predstavili z leve arheolog Jošt Hobič, sourednik Dejan Vončina in pobudnik prevoda Goran Živec

pri knjigi, kako je prevod strukturiran in kaj pomeni za širšo javnost, ki jo gradišča zanimajo. Arheolog Jošt Hobič nam je na razumljiv način predstavil lidarsko zračno skeniranje oz. tehnologijo, ki mu je omogočila, da je opisal zanimive značilnosti številnih okoliških prazgodovinskih gradišč, ki jih je v svoji študiji opisal in izrisal s pomočjo našega rojaka Cenciča z Robidišča Carlo Marchesetti. Bolj ali manj ohranjenih gradišč je 88 od 120 gradišč na Krasu in nekaj prazgodovinskih gomil. Goran Živec je kot lokalni poznavalec

gradišč dopolnjeval predstavitev z zanimivimi detajli okoliških prazgodovinskih gradišč (Debela griža pri Volčjem Gradu, Sv. Martin pri Komnu, Martinišče pri Svetem itd.). Prav tako je prepričljivo argumentiral, zakaj si je vseskozi želel, da se Marchesettijeva študija kljub častitljivim 120 letom prevede v slovenski jezik, saj se lepo in pregledno oblikuje in med ostalim nadgradi z lidarskimi posnetki gradišč, ki jih je obdelal že omenjeni arheolog Jošt. Hobič. Knjiga ima na notranji hrbtni strani v žepku dragoceno topografsko karto Prazgodovinska gradišča Julijske krajine, kjer so vrisana prazgodovinska gradišča, ki jih je v knjigi opisal Carlo Marchesetti. Iz nje je razvidno, kako je bil ta prehodni prostor gostonaseljen v prazgodovini. Karto je prevedla sourednica Nadja Adam. S svojo študijo o prazgodovinskih gradiščih Trsta in Julijske krajine je Marchesetti povzdignil pomen prazgodovine, ki je enakovredna rimski civilizaciji.

Zaradi velikega zanimanja številnih obiskovalcev, ki so zavzeto spremljali predstavitev prevoda z občasnimi prazgodovinskim gradiščem naklonjenimi komentarji, je predstavitev trajala kar dve uri. Obenem se je pokazalo, da si Knjižnica Komen s številnimi aktivnostmi zasluži večje prostore.

Besedilo in foto: Dejan Vončina, zunanji strokovni sodelavec, Krasen Kras

Domoznanski večer

V komenski knjižnici smo si v novembru ogledali posnetke pričevanj življenja in dela Bernardina Godniča, župnika, rojenega leta 1914 v Komnu pri Mežnarjevih. Godnič je gimnazijo in dva letnika bogoslovja končal v Gorici. Bil je disciplinski prefekt malega semenišča, ker pa je dijake vzgajal v narodnem duhu, so ga fašistično usmerjeni predstojniki izključili iz bogoslovja. Po večkratnih prošnjah je bil ponovno sprejet, a ne v Gorici, temveč je moral v Bologno. Posvečen je bil 29. junija 1939. Do leta 1947 je služboval

v Gradnem, nato vse do smrti v Vrtojbi. Posnetke pričevanj je zbral in sestavil oblikovalec, pisec in filmski ustvarjalec Bojan Maraž.

Besedilo in foto: Marija Umek

Ob spominu na primorske padalce

Na predvečer že več kot tradicionalne proslave v Škrbini je tudi letos v naši knjižnici na pobudo časnikarja Iva Jevnikarja potekal pogovor s strokovnjaki, ki so se v življenju in pri svojem delu srečali s *primorskimi padalci*. Gostja letošnjega srečanja je bila zgodovinarica in arhivistka, dr. Ljuba Dornik Šubelj, iz Ljubljane, ki je navzočim predstavila, kako se je v arhivih srečala s primorskimi padalci.

Dr. Ljuba Dornik Šubelj (Ljubljana, 1949) je študij zgodovine in sociologije zaključila na Filozofski fakulteti v Ljubljani leta 1973, kjer je že med študijem dve leti učila zgodovino na Šubičevi gimnaziji. Po diplomi je deset let učila na kadetski šoli za miličnike v Tacnu, nato se je začela njena služba v arhivih. Od leta 1983 do 1998 je delala v arhivu Republiškega se-

kretariata za notranje zadeve oz. Ministrstva za notranje zadeve, od leta 1998 do upokojitve leta 2010 pa v Arhivu Republike Slovenije.

Človek bi rekel, da je po tolikih letih že

vse odkrito in raziskano. Kot kaže, pa ni čisto tako. Pogovori in raziskovanja znova in znova odkrijejo nove koščke mozaike. Se bo kdaj sploh popolnoma sestavil?

Besedilo in foto: Marija Umek

O čarobni skali z Andrejem Jelačinom

»Sredi gmajne, kjer je kot otrok pasel krave in ovce, je bila velika, kaj velika –

ogromna, če ne že kar goromozanska, skala. Nihče ni vedel, od kod je prišla.

Mogoče je padla z neba? Jo je tja prinesel Martin Krpan? Ali je zrastle iz zemlje, kot zraste drevo? Tega nihče ni vedel, vsi pa so vedeli, da je bila čarobna ...«

Andrej Jelačin je v Knjižnici Komen predstavil svojo novo knjigo, ki je nastala zaradi vzpodbude domačih. Tako je zbral pesmice in zgodbe, ki jih je pripovedoval, ko so bili otroci še majhni, in jih izdal v knjigi z naslovom *O čarobni skali* – pesmice in druge pripovedke. Gre za njegove spomine na mlada leta v rojstnih Senožecah ter pesmice in zgodbe o živalih, iz časov, ko smo še vsi bili bolj povezani z naravo. Kot sam pravi, gre prav zato, za poklon naravi, s katero smo žal izgubili stik.

Kljub visokemu jubileju, 91 jih šteje, je dramski igravec, gledališki in radijski režiser, komediograf in avtor neštetihih humornistično-satiričnih besedil za Primorske novice in za Radio Koper izredno

živahnega duha in telesa. Že dolgo uživa v pokoju in se z rednimi sprehodi, branjem in druženjem z ljudmi trudi, da bo še dolgo tako.

Predstavitev knjige sta obogatili raz-

stava ilustracij iz knjige slikarja Radka Oketiča, ki bo na ogled do konca decembra, in glasbena točka harmonikarja Franca Novaka.

Besedilo in foto: Marija Umek

V Knjižnici Komen si lahko do konca decembra ogledate razstavo ilustracij slikarja Radka Oketiča iz pravljice O čarobni skali ter razstavo kvačkanih izdelkov Bože Vodopivec z naslovom T'kvin u boršeti, ki bo na ogled do 15. januarja 2024. Vabljeni!

Burjina glasba

70 let Glasbene šole Sežana

Letošnje leto glasbena šola Sežana praznuje častitljivi 70. jubilej. Temu v čast smo učenci in učitelji sestavili barvit šopek koncertov: nastop tria Art, recital pianistov, matinejski koncert za kraško-brkinske osnovne šole, koncert nekdanjih učencev šole in koncert učiteljev, praznovanje pa je doživelo vrhunec s slavnostnima koncertoma v mesecu novembru. Tako smo zadane cilje uresničili in z bogatim dogajanjem opozorili ne le na obstoj šole, temveč na zagnanost in ljubezen do glasbe, ki v 70 letih ni poje-njala.

Zametki glasbenega izobraževanja na Krasu segajo že v leto 1951: tedaj je v Sežani potekal glasbeni tečaj, kjer so se otroci učili klavirja, harmonike, violine, klarineta in nauka o glasbi. Tečaj je pomenil dobro izhodišče za ustanovitev glasbene šole, ki se je zgodila 8. avgusta 1953 s sklepom Okrajnega ljudskega odbora Sežana. Tako se je pouk začel 1. septembra 1953 v prostorih Starega gradu na Partizanski cesti 41. Pogoji za delo še zdaleč niso bili najboljši, prav tako pa so se v naslednjih desetletjih kazale težave zaradi pomanjkanja ustreznih kadrov, zaradi česar je prihajalo do prekinitve poučevanja nekaterih inštrumentov. Zagnanost učiteljev in ravnateljev pa sta botrovala temu, da se je postopoma le pridobivalo ustrezne kadre. Najprej so ti prihajali iz okoliških mest in tujine, počasi pa je sadove obrodilo tudi kvalitetno delo profesorjev, ki so poskrbeli za glasbeni podmladek: nekdanji učenci, ki so se šolali na konservatorijih in akademijah, so se vračali na Kras in začeli polniti kadrovske vrzeli. Pouk se je skozi leta

Kolektiv GŠ Sežana, podružnice Komen. Foto: Marko Pleterski.

širil in se razvejal do Komna, Divače ter Hrpelj. Tam so nastali dislocirani oddelki ter podružnice, ki so omogočile sestavo pihalnih kot tudi godalnega ter harmonikarskega orkestra. Tako si je šola v zadnjih desetletjih pridobila svoje mesto v slovenskem prostoru in je postala pomembna nosilka glasbenega življenja. Kljub težavam s prostori – zaradi česar potekajo že več let aktivnosti za gradnjo nove šole – je šola izjemno uspešna in z gotovostjo lahko trdimo, da je v 70 letih vzgojila dolgo vrsto ljubiteljev glasbe pa tudi profesionalnih glasbenikov.

Začetki glasbenega izobraževanja v Komnu segajo v leto 1976. Tedaj je tu nastal dislocirani oddelki s poukom harmonike, nauka o glasbi in klavirja. Sledilo je nekaj prekinitvev, kasneje pa se je število učencev povečalo ter omogočilo

nastanek podružnice, pouk pa poteka v prostorih osnovne šole ter v kulturnem domu v Komnu. Tako že vrsto let na naši podružnici poučujemo klavir, pihala, trobila, tolkala, kitaro ter harmoniko kot tudi nauk o glasbi.

Učitelji podružnične glasbene šole v Komnu se zavedamo pomena jubileja glasbene šole, še posebej pa smo ponosni na obstoj naše podružnice. Verjamemo, da so oddelki in podružnice pomemben del glasbene šole, saj olajšajo učencem obiskovanje glasbene šole in tako širijo domet same šole.

Učitelji in učenci želimo naši glasbeni šoli vse najboljše ob njenem jubileju. Naj želja po raziskovanju glasbe nikdar ne usahne, saj glasba prodira v globine človeškega duha, človeka utrdi, opolnomoči, tolaži in radosti.

Besedilo: Ingrid Tavčar, prof. klavirja

Učenci glasbene šole so povedali ...

Harmoniko igram od 3. leta starosti. Oče me je malo učil, saj sam igra kitaro, moj stric pa harmoniko. Starši so me vpisali v glasbeno šolo, da bi se bolj izučil igranja tega instrumenta. Redno prihajam na vaje in teorijo, pa tudi doma redno vadim igranje in pri tem uživam. Upam, da bom čimbolj uspešen, saj si tega zelo želim.

Aljaž Colja, 3. r. harmonike

Letos obiskujem 3. razred klavirja. Imam najboljšo učiteljico, kar se da. To, da igram klavir, mi veliko pomeni, ker lahko pišem svoje pesmi in ustvarjam po klavirju. Znam že veliko lepih in zanimivih skladb. Ko nastopam, se počutim zelo dobro.

Jelka Lozej, 3. r. klavirja

Glasba in trobenta mi pomenita svobodo izražanja. Ko igram trobento, se počutim živ in poln energije, saj velikokrat igram zelo lepe pesmi. Glasba me sprošča in osrečuje, hkrati pa mi omogoča, da se izrazim na svoj način. Zelo sem vesel, da lahko nastopam za našo glasbeno šolo.

Mihael Sanabor Simčič,
5. r. trobente

Avtorica risbe: Marijana Marc Trkulja, učenka 3. razreda klavirja

Glasbena šola je zame zabaven izziv. Sicer je na preizkušnji moja vztrajnost, ker včasih nimam volje, da bi vadila flavto, vendar se izplača, ko na nastopu čudovito zveni. Navdušuje me zvok flavte in za to se je vredno potruditi. Pred nastopi imam pogosto tremo, a ko začnem igrati, samo še uživam.

Sara Lozej, 4. r. flavte

Slovensko pesem ponesli onkraj meja

Melodije in petje ne poznajo meja. Pesem ima čarobno meč združevanja, ne glede na to, kje odmeva. Vsekakor ni lepšega občutka, kot je ponesti pesem svojega naroda v svet! Nedavno smo MePZ Cominum izvedli jesensko gostovanje v Novem Sadu pri Društvu Slovencev Kredarica, kjer smo sodelovali na XI. Dnevh slovenske kulture, ki so potekali od 16. do 18. novembra. Cominumci smo tako nastopili na XX. Večeru slovenskih pesmi, kjer smo z zanosom in srčnostjo zapeli šest slovenskih pesmi na odru slavnostne dvorane mestne hiše Novega Sada. Ob koncu večera je zadonela tudi priljubljena Slovenija, od kod lepote tvoje, ki smo jo skupaj zapeli združeni zbori

in je marsikomu v dvorani orosila oko.

Poleg glasbenega nastopa pa smo člani MePZ Cominum izkoristili tudi priložnost za sproščeno druženje in razisko-

vanje mesta, v katerem se vsekakor čuti posebna energija. Domov smo se vrnili polni zagona in svežih idej, za katere že pridno vadimo, da jih tudi uresničimo.

Tako vas lahko že sedaj povabimo na naš Koncert božičnih pesmi, ki bo 30. decembra ob 18. uri v cerkvi Sv. Tilna v Svetem. Pridite, lepo nam bo!

Besedilo: Nina Volčič
Foto: arhiv MePZ Cominum

Prva Kraška fešta s frajtonaricami dobro obiskana

Med največje dvorane kulturnih domov na Primorskem spada tudi dvorana v Kobjeglavi, ki je znana po kraljestvu kraškega pršuta, saj je ravno tu imela sušilnice za kraške pršut nekdanja mesna pridelovalna industrija (MIP). Prav Kobjeglavo so si za prvo izvedbo Kraške fešte 25. novembra 2023, kot so nastop poimenovali organizatorji, izbrali starši otrok šole diatonične harmonike, ki jo v Hruševici vodi prof. Zoran Lupinc, akademsko izobraženi glasbenik, pedagog in skladatelj, ki je leta 2017 prejel prestižno priznanje Frana Gerbiča za izjemne uspehe na področju glasbene vzgoje in izobraževanja ter glasbenega poustvarjanja.

Številne zbrane je že na začetku priveditve, ki sta jo povezovala Jar Jarc in Danijel Malalan, pozdravil tudi komenski župan Erik Modic, ki je poudaril, da si brez fratonaarice na moremo predstavljati slovenske narodnozabavne glasbe. Zahvalil se je prof. Lupincu kot tudi staršem in starim staršem otrok, ki jih poučuje in so že v zelo kratkem času – nekaj mesecev – sposobni zaigrati tudi na odru in tudi pred tako številnim občinstvom.

V dvorani, ki so jo do zadnjega kotička napolnili številni ljubitelji glasbe iz vseh koncev Primorske, se je predstavilo okrog 50 Lupinčevih učencev od najmlajše, šestletne Sanje Slejko, do najstarejšega, 87-letnega Silva Špacala. Nastopajoči

Mladi učenci iz skupine Hruševica

se pod mentorstvom prof. Lupinca šolajo v krajih vse od Benečije do Brkinov. V triurnem nastopu so dokazali izjemno nadarjenost, kar so z aplavzi potrdili tudi številni ljubitelji glasbe. Nastopili so tako posamezno kot v duetu in v skupinah. Najštevilnejše so bile skupine godcev: Hruševica, Benečija, Kremenjak, Boj se ga idr. Z vsemi nastopajočimi je bil zadovoljen tudi prof. Lupinc, ki je leta 1987 postal prvi svetovni prvak in je eden redkih, ki je nastopil z diatonično harmoniko v Berlinski filharmoniji, je bil leta 2018 sprejet v Muzej odtisov slavni harmonikarjev v kraju Recoaro Terme v Italiji, v katerem od tedaj hranijo pozlačeni odtis

njegove desne roke.

Zbrani so še posebej z velikim zadovoljstvom prisluhnilli svetovnemu prvaku v igranju na diatonično harmoniko Marku Vatovcu, ki prihaja iz Brezovice iz hrpeljско-kozinske občine. Marko je ob avtorskem valčku, zaigranem na diatonično harmoniko, prvič javno nastopil še s trištinko, ki velja za predhodnico frajtonarice. Kot je pojasnil prof. Lupinc, je trištinko leta 1862 v Trstu začela izdelovati družina Ploner. Ta harmonika se od diatonične harmonike razlikuje v tem, da je manjša, ima 12 basov in ker daje nežnejše glasove, je primerna za igranje primorskega melosa. Na njo se lepo zaigra mazurke, šetepaši, mantrine in narodne plesne, ki so se danes žal izgubili. Ker je »triestinka« enostavnejša od diatonične harmonike, je idealen instrument za samouke ali tiste, ki se želijo približati glasbenemu svetu. Na trištinko, ki je bila zelo razširjena in priljubljena od Dalmacije preko Kvarnerja, Istre do Trsta, Gorice, Benečije in Furlanije, so igrali še pred devma oz. tremi desetletji. Prav Lupinc je zaslužen, da jo ponovno promovira in poučuje, tudi v želji, da bi z njo nastopili na Kraški ohceti v Repnu, ki je največja etnološka prireditev Slovencev v zamejstvu.

Besedilo in foto: Olga Knez

Priveditev Območne obrtno–podjetniške zbornice Sežana

V petek, 15. septembra 2023, je Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana organizirala tradicionalno priveditev, kjer so bila podeljena jubilejna priznanja za 10, 20, 30, 40, 50 in celo za 60 let delovanja.

Tudi letošnja priveditev je bila pomembna, saj so izzivi, s katerimi se še vedno srečujejo obrtniki in podjetniki, neusmiljeni, zato so jubileji, ki jih obrtniki beležijo, vredni posebne pozornosti.

Predsednik OOO Sežana, Marko Svetina, je v uvodnem govoru izrazil zavest, da so pred nami nemirni časi številnih neznanj in resnih izzivov, kako preživeti. »Svet se nahaja na pragu četrte industrijske revolucije. Soočeni smo z novim mednarodnim okoljem, ki zahteva pragmatičen premik v našem razmišljanju. Za uspeh potrebujemo znanja povezana z digitalizacijo in inovacijami. Potrebne so veščine o umetni inteligenci, robotiki in nanotehnologiji,« je nadaljeval Svetina, ki pravi, da OOO Sežana preko OZS-ja aktivno sodeluje tudi z Vlado Republike Slovenije. »Pri predlogih vladnih ukrepov je OZS dober pogajalec, žal pa je potrebno ob tem povedati, da smo sicer velikokrat slišani, a premalo uslišani. Podjetniki se znamo prilagoditi, smo delavni in vztrajni, razmišljamo izven okvirov. Poguma nam ne manjka. Ni nam ga v preteklosti, nam ga ne sedaj in verjamem, da nam ga ne bo manjkalo niti v prihodnje,« je udeležence vzpodbudil Svetina, ob tem pa dodal, da v nedogled takšno stanje ne bo mogoče. »Mnoge panoge že zapirajo svoja vrata, primanjkuje nam delovne sile. Prepričan sem, da lahko le skupaj soustvarimo varno in spodbudno poslovno okolje, iz katerega nam ne bo potrebno bežati, saj bomo imeli doma možnost razvoja in napredka,« je zaključil Svetina.

Za 10 let uspešnega dela v obrti in podjetništvu za leto 2023 so zahvalo prejeli:

ALPRIM - proizvodnja in montaža, d. o. o.; Curk Damijan, s. p. - cestni tovorni promet, Frank Sanja, s. p. - Frizerski studio; Gulič Mitja, s. p. - Kamnoseški izdelki umetnostne obrti; Klun Igor, s. p. - Gostilnica in pizerija »PRI NAJU«; Miklavc Mitja, s. p. - Stavbno kleparstvo; Novoselc Janja, s. p. - KASPR, komunikacijsko sve-

tovanje in stiki z javnostjo; Računovodstvo SONCE, Helena Zgonik Vidmar, s. p.; Štok Jernej, s. p. - Ključavničarstvo in umetno kovaštvo; Trobec Simon, s. p. - Avtoprevoznništvo Trobec; Vrtovec Matej, s. p. - Kovinarstvo Jermat.

Za 20 let uspešnega dela v obrti in podjetništvu za leto 2023 so zahvalo prejeli:

AVTOEXPERT, prevoz oseb, vzdrževanje, prevoznništvo, avtovleka in trgovina, d. o. o.; Bezjak Franček, s. p. - Zidarstvo Kamenšak; Bolčič Nejc, s.p. - Montex montaže; Kocjan David, s. p. - Avtodelavnica Kocjan; Mohorčič Lucija, s. p. - Trgovina na debelo z začimbami »CONDIMENTUM«; Rener Branko, s. p. - Mednarodna špedicija CARRIER; Strugarstvo Franetič - obdelava kovin, d. o. o.; Tragin Aleš, s. p. - Tragin kamnoseštvo.

Za 30 let uspešnega dela v obrti in podjetništvu za leto 2023 so zahvalo prejeli:

Abram Aleš, s. p. - Instalacije vodovodnih naprav, klimatskih naprav in instalacije za centralno ogrevanje; Avtomehanika in vulkanizerstvo Žan Umek, s. p.; Baša Damjan, s. p. - Gostilna BAŠA; ELTER - trgovina in storitve, d. o. o.; Fitnes Planet Bojan Pirjavec, s. p.; Gec Peter, s. p. - trgovina in servis; Gombač Emil, s. p. - elektro storitve; Guštin Jordan, s. p. - turistično vodenje in druge storitve; Juriševič Tomaž, s. p. - »GOSTILNA KLAVDIJ«; Koritnik Andrej, s. p. - Gostilna pri mlinu; KRASINOX - Kovinski izdelki Pavel Trbižan, s. p.; KRASINVEST - inženirig, projektiranje in geodetske storitve, d.o.o.; LEMO gostinstvo, trgovina in posredništvo, d. o. o.; OZON, storitve, trgovina, izvoz-uvoz, d. o. o.; Povh Srečko, s. p. - Gradbena mehanizacija in gradbeništvo; Trampuž transport - Podjetje za logistiko in transport, d. o. o.

Za 40 let uspešnega dela v obrti in podjetništvu za leto 2023 sta priznanje prejela

Dodič Boris, s. p. - Javni prevoz stvari in podjetje Mahne, transport in trgovina z lesom, d. o. o.

Za 50 let uspešnega dela v obrti in podjetništvu za leto 2023 je priznanje prejelo podjetje

Špacapanova hiša, d. o. o.

In za 60 let uspešnega dela v obrti in podjetništvu za 2023 je priznanje prejelo podjetje

ŠILES, d. o. o.

Podeljena so bila tudi posebna priznanja - Priznanje za kakovost izdelkov, storitev in inovatorske dosežke v obratovalnicah in podjetjih so za leto 2023 prejeli:

KLJUČAVNIČARSTVO KAVČIČ, KAVČIČ EVGEN, s. p.

Evgen Kavčič je uspešno zgodbo družinskega podjetja začel ustvarjati leta 1996. Izdelujejo in montirajo inox ograje ter nadstreške za stanovanjske hiše in poslovne objekte. Nerjaveči materiali so večni in ne potrebujejo vzdrževanja, stranke z njihovimi izdelki prihranijo denar in čas, stavbe pa dobijo lep in moderen videz. Vsi izdelki Ključavničarstva Evgen Kavčič, s. p., so unikati. Vsaki od strank se namreč želijo približati in v popolnosti ustreči njihovim željam in potrebam.

Kakovost izdelkov in storitev ter spoštovanje dogovorjenih rokov so njihova vrlina, poroštvo za kakovosten in funkcionalen izdelek pa so dobri materiali in njihove 27-letne izkušnje. Te s sinovoma Boštjanom in Blažem zanesljivo prehajajo v naslednji rod družine.

Evgen Kavčič je dejaven tudi na področju kulture: predsednik Pihalnega orkestra Komen je že več kot 15 let, za kar je v mesecu juniju prejel priznanje Občine Komen.

LEA PISANI S. P.

INTERVELA, proizvodnja jader, turizem, uvoz - izvoz, d. o. o.

SAM TRANS, trgovina in storitve, d. o. o.

Posebno priznanje MLADI OBRTNIK, ki ga komisija podeljuje četrto leto in je namenjeno mladim upom, ki z veseljem in ponosom opravljajo svoj poklic ter tako ohranjajo vrednote obrti. Letošnja prejemnica tega priznanja je Nika Černigoj – iz Gostilne Godina.

Podeljena sta bila tudi BRONASTA PEČATA OBRTNO PODJETNIŠKE ZBORNICE SLOVENIJE, ki sta ju prejela:

DODIČ BORIS, s. p. - Javni prevoz stvari
MAHNE, transport in trgovina z lesom, d. o. o.

SREBRNI PEČAT OBRTNO PODJETNIŠKE ZBORNICE SLOVENIJE, ki ga je prejelo podjetje:

ŠPACAPANOVA HIŠA, d. o. o.

Špacapanova hiša že več kot 40 let skrbi za promocijo in razvoj kraške kuli-

narike. Začetki družinske gostilne segajo v leto 1973, ko so Špacapanovi pod svoje okrilje vzeli staro vaško gostilno. Njihova kulinarika temelji na prvovrstnih kraških sestavinah, ki jih večinoma pridelajo in vzgojimo sami. Česar nimajo ali zmanjka, najdejo na najbližjih kmetijah. Filozofija njihove kuhinje je zelo preprosta – iz najkakovostnejših lokalnih sestavin ustvariti najboljše okuse. Okuse Krasa, ki pripovedujejo zgodbe o kraški deželi in ljubezni.

Špacapanovi verjamemo v moč narave in tradicije, zato po najstarejših metodah, ki so prestale stoletja preizkušanj in izboljšav, pridelujejo tradicionalne kraške izdelke. Pri tem se oklepajo preprostosti – samo iz najboljših sestavin je mogoče ustvariti vrhunske izdelke, ki jih poleg odličnega okusa in teksture odlikujeta tisočletna zgodba prednikov in moč kraške narave.

ZLATI PEČAT OBRTNO PODJETNIŠKE ZBORNICE SLOVENIJE, ki ga je prejel:

ŠILES, d. o. o.

Šiles je uspešno družinsko podjetje s 60-letno tradicijo, katerega ustanovitelj je Stanislav Šibelja. Začetki njegove zasebne dejavnosti segajo v daljno leto 1963, ko je Stanislav začel s popoldansko obrtjo, dve leti kasneje pa je prerasla v obrt v mizarski dejavnosti. Začel je z izdelavo raznih mizarskih izdelkov v skromni delavnici, v osemdesetih letih pa dejavnost prenesel na podjetje Šiles, ki se je z leti razvilo v vodilnega proizvajalca parketa in stopnišč. Z lastnim razvojem in vlaganjem v najsodobnejše tehnologije se Šiles lahko kosa s tujo konkurenco in že 60 let izdelujejo parket, stopnice, ograje, zaključne letvice, zunanje terase, intarzije.

Izvajajo tudi parketarska dela. Vile, sta-

novanja, poslovni objekti, hoteli, gradovi, terase, gledališča, plesne dvorane, telovadnice, sakralni objekti se le nekateri izmed primerov, katerim so s svojimi izdelki dali posebno noto in obogatili prostor z lesom.

Z izkušnjami in znanjem, ki so si ga v podjetju pridobili v vsem tem času, se za svoje kupce potrudijo vedno poiskati najboljšo rešitev. Proizvodnja in prodajno-razstavni salon podjetja ohranjajo v osrčju Krasa, v Tomačevici pri Komnu. V podjetju je angažirana vsa družina. Danes njegovo obrt uspešno vodi in nadaljuje hčerka Karmen.

Spoštovani jubilaranti in prejemniki priznanj, ste sinonim za delavnost, prizadevnost in privrženost, vztrajnost, pogum ter dobro delo! Iskrene čestitke za vaše izjemne dosežke in zahvala, da skupaj soustvarjamo prihodnost, v kateri vsi z veseljem sobivamo. Sodelujemo.

Zahvala občinam Divača, Hrpelje-Kozina, Komen in Sežana, ki so nas pri izpeljavi prireditve tudi podprle.

Besedilo: Klementina Križman, OOO Sežana
Foto: Urša Tušar

Izobraževanje lastnikov gozda

Delo v gozdu spada med najzahtevnejša in najnevarnejša dela, s katerim se srečujemo v Sloveniji. Gozdarji si bomo leto 2023 zapomnili po 14 nezgodah s smrtnim izidom. Žal se z ukrepi za povečanje varnosti pri delu v gozdu zgolj teoretično vsi strinjamo, pravnega ravnanja pa v praksi nikakor ne znamo udejanjiti.

Dela v gozdu se je treba lotiti trezno, z dobro opremo, tako z orodjem in stroji kot tudi z varnostno opremo, prav tako pa ne pozabite na usposabljanja in strokovno literaturo. Zato bo dodatno izobraževanje lastnikov gozdov ena od najpomembnejših nalog vseh, ki skrbimo za usmerjanje razvoja gozdov.

Prvi korak na poti k zmanjšanju števila nesreč bomo storili, če bo pred začetkom dela vsak lastnik gozda kritično ocenil svoje znanje, opremo in psihofizično pripravljenost. Kdor le v eni točki odgovori z NE, naj delo raje odda za to usposobljenim in registriranim izvajalcem.

S tečajem v Komnu, ki smo ga izvedli v oktobru, na OE Sežana ZGS nadaljujemo niz usposabljanj za varno delo v gozdu. Tečaja varnega dela z motorno žago se je udeležilo 16 udeležencev iz Krasa in Brkinov. Med slušatelji je bilo veliko takih, ki so si obnovili znanje, pa tudi takih, ki se s tem delom srečujejo prvič. Tečaj je financiran iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 za leto 2023 in je bil za udeležence brezplačen.

Udeleženci tečaja so se prvi dan seznanili z osnovnim poznavanjem motorne žage, osnovami varne sečnje dreves, tehničnem pregledom motornih žag ter predstavitvijo orodij in opreme sekača. Teoretičnemu delu je sledil prikaz sečnje dreves po fazah in vadba na poligonu.

Drugi dan so si tečajniki nabrali spret-

nosti, ki so potrebne za delo z motorno žago. Najprej so predavatelji pregledali motorne žage in tečajnikom pokazali postopke njenega vzdrževanja: čiščenje, brušenje, nastavitve motorja. Sledilo je opremljanje udeležencev z osebni zaščitnimi sredstvi in šolski prikaz varnega podiranja po posameznih fazah. Tečajniki so lahko sami pod izkušenim očesom predavateljev vadili vse postopke podiranja in kleščanja gozdnega drevja.

Statistike kažejo, da je med udeleženci tečajev varnega dela v gozdu, število smrtnih žrtev precej nižje. V prihodnjih

letih bodo za sofinanciranje tečajev varnega dela v gozdu spet na voljo sredstva iz Programa razvoja podeželja. Lastnike gozdov zato pozivamo, da naj to možnost čim bolj izkoristijo.

Vabimo vas k obisku spletne strani ZGS (<http://www.zgs.si>), kjer je na voljo literatura in razpored tečajev varnega dela v gozdu. Na sejnih in lokalnih prireditvah si lahko ogledate naše prikaze uporabe osebne varovalne opreme in varnega dela v gozdu, lahko pa se o varnem delu v gozdu posvetujete tudi z vašim revirnim gozdarjem.

Kratki nasveti Zavoda za gozdove Slovenije za varno delo v gozdu:

- Pri podiranju uporabljajmo le ustrezno profesionalno orodje in opremo!
- Motorna žaga naj bo dobro vzdrževana in nabrušena!
- Čim več žagajmo s trebušno stranjo meča!
- Motorna žaga naj bo čim bližje telesu, oprta na nogo ali deblo!
- Delajmo z vzravnano hrbtenico!
- Uporabljajmo osebna zaščitna sredstva!
- Upoštevajmo pravila varnega dela,
- Delajmo z glavlo!

Besedilo: Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Sežana

Foto: avtor – arhiv ZGS

Povabilo k sporočanju najdb invazivnih tujerodnih vrst v gozdovih v informacijski sistem Invazivke

Invazivne tujerodne vrste (ITV) ogrožajo slovenske gozdove. Predstavljajo večplasten problem sodobne družbe in ekosistemov. ITV izpodrivajo domorodne vrste, rušijo občutljivo ravnovesje ekosistemov, poslabšujejo njihovo odpornost

in onemogočajo njihovo trajnostno rabo. Večina vnosov ITV je nenamernih in so posledica globalne trgovine ali migracij ljudi.

Verjamemo, da je sistem zgodnjega obveščanja in hitrega odzivanja (ZOHO)

edini učinkovit način boja proti njim. ZOHO je celovit sistem spremljanja tujerodnih vrst, ki omogoča njihovo zaznavanje v zgodnjih fazah širjenja, oceno tveganja njihove naselitve ter hitro ukrepanje, s katerim vrste odstranimo ali jim

zamejimo širjenje in s tem ublažimo njihove negativne vplive na okolje, gospodarstvo ali zdravje ljudi.

Ena od nalog projekta LIFE ARTEMIS je bilo vzpostaviti sistem za zgodnje odkrivanje in hitro odzivanje na najdbe ITV v Sloveniji (sistem ZOHO). Pomemben del sistema ZOHO je javni elektronski informacijski sistem za zbiranje podatkov o razširjenosti ITV v Sloveniji. Razvili in vzpostavili smo elektronski informacijski sistem, ki smo ga poimenovali Invazivke in vključuje namizno, spletno in mobilno aplikacijo. Sistem Invazivke je zastavljen tako, da bo povezoval več obstoječih informacijskih sistemov, ki že zbirajo podatke o ITV. Spletna in mobilna aplikacija sta namenjeni splošni javnosti, namizna aplikacija pa je namenjena zaposlenim v Javni gozdarski službi.

Spletna aplikacija je na voljo na naslovu <https://www.invazivke.si>. Javni del spletne aplikacije Invazivke omogoča pregled preverjenih in potrjenih najdb ITV v Sloveniji. Podatke si lahko vsak obiskovalec spletne strani ogleda v javnem pregledovalniku v obliki preglednice ali na spletni interaktivni karti, na voljo pa je tudi več spletnih storitev za prenos podatkov za osebno nekomercialno rabo.

Mobilna aplikacija Invazivke je brezplačna in je namenjena splošni jav-

nosti. Za uporabo aplikacije se je potrebno registrirati s pomočjo veljavnega e-poštnega naslova. Namenjena je terenskemu zbiranju podatkov s pametno napravo, ki vključuje senzor GPS in digitalni fotoaparati. To nam omogoča, da z napravo avtomatsko zajamemo lokacijo (točni koordinati X in Y) in fotografijo, kar močno olajša in pospeši vnos podatkov. Uporabniku tako ostane le ročna izbira vrste iz spustnega seznama. V aplikaciji je na voljo tudi priročnik z opisom ITV, vključno s slikovnim gradivom za lažjo identifikacijo najdenega organizma. Mobilna aplikacija Invazivke omogoča beleženje najdb ITV brez internetne povezave. Izmenjava podatkov z osrednjim strežnikom poteka na zahtevo uporabnika, ko je priključen v medmrežje in se izvede po postopku sinhronizacije.

Del mobilne aplikacije Invazivke je seznam ITV z njihovimi opisi. Opis posamezne vrste vključuje fotografije najznačilnejših simptomov, izvor vrste, poti vnosa, seznam sosednjih držav, kjer se vrsta že pojavlja, obdobje zaznavnosti in aktivnosti vrste, opis habitata, statusa, vpliva in seznam podobnih vrst skupaj z opisi razlikovalnih znakov.

Mobilna aplikacija je bila razvita v okviru projekta LIFE ARTEMIS (LIFE15 GIE/SI/000770), ki so ga sofinancirali: pro-

gram LIFE v okviru Evropske komisije, Ministrstvo za okolje in prostor in Mestna občina Ljubljana (v obdobju 2016-2020).

Pri sporočanju najdb tujerodnih vrst lahko sodeluje kdorkoli. Lepo vabljeni k sodelovanju.

Besedilo: Zavod za gozdove Slovenije, območna enota Sežana
Foto: arhiv ZGS

Eko

Zberi olje, izberi bolje!

V decembru pričenjamo s poskusnim zbiranjem odpadnega jedilnega olja na nekaterih ekoloških otokih. Zabojniki v oranžni barvi bodo prepoznani po nalepki »jedilno olje«, na kateri so narisane platenke z oljem. Na pokrovu zabojnika bo dopolnilna nalepka »Pomembno!« z navodili. Jedilno olje v zabojnik položimo v dobro zaprti platenki! Olja v zabojnik ne izlivamo!

Zakaj kuhinjsko olje ne sme v odtok?

Odpadno jedilno olje ne sodi v straniščno školjko in druge odtoke. Prav tako odpadno olje ne sodi na kompostnik ali v naravo. En liter olja, zlit v odtok ali naravo, lahko onesnaži tudi milijon litrov pi-

tne vode. Olje, zmešano z detergentom, se razprši na manjše kapljice in nalaga na odtočne cevi ter tako predstavlja lepilo za vso nesnago. Ujame se v čistilne naprave in pomeni dodatno delo in stroške odstranjevanja. Je vir neprijetnih vonjav in hranilo za glodalce.

Odpadno olje pa je lahko odlična surovina. Zbrana odpadna jedilna olja lahko predelamo v biodizel, gorivo za dizelske motorje in glicerini, ki se uporablja v farmaciji. Odpadno jedilno olje lahko predelamo tudi v okrasne svečke.

Lokacije zbiralnikov odpadnega jedilnega olja:

- Štanjel, na parkirišču, pri hišni št. 133, E00101
- Komen, za kulturnim domom, Komen 118, E00085
- Gorjansko, pri pokopališču, E00067
- Sveto, pri pokopališču, E00095
- Kobjeglava, pri dvorani, E00079
- Čehovini, pred vasjo Koboli, E00062
- Hruševica, pri združenem domu, E00070.

NAPOTKI ZA PRAVILNO ODDAJO ODPADNEGA OLJA:

Kaj naredimo doma?

1. Olje ohladimo, precedimo in ga prelijemo v plastenko.
2. Platenko dobro zapremo, da se olje ne polije.
3. Ne uporabljamo steklenic ali steklenih kozarcev, ker se lahko razbijejo!

Kaj naredimo na ekološkem otoku?

1. Preverimo, ali je plastenka dobro zaprta.
2. Platenko z oljem položimo v oranžen zabojnik za odpadno olje.
3. Olja v zabojnik ne prelivamo!
4. Oranžen zabojnik je namenjen izključno zbiranju odpadnega kuhinjskega olja iz gospodinjstev. Zabojnik ni namenjen zbiranju motornih olj, olj iz gostinskih lokalov ter drugih odpadkov.
5. Olja ne puščamo na tleh ob zabojniku.

Kaj ne sodi v zabojnik za odpadno jedilno olje?

1. Ostanke hrane, zato olje precedi.
2. Mešanica olja in kisa.
3. Mešanica detergenta in olja.
4. Motorno olje in druga neživilska olja.

JEDILNO OLJE

PLASTENKO Z OLJEM DOBRO
ZAPRI IN JO POLOŽI V ZABOJNIKI!

POMEMBNO!

✓ ODPADNO OLJE POLOŽI V ZABOJNIK
V DOBRO ZAPRTI PLASTENKI!

✗ OLJA NE IZLIVAJ
IZ PLASTENKE!

✗ OLJA NE
ODLAGAJ
V STEKLENICI
ALI STEKLENEM
KOZARCU!

Kje še lahko oddate odpadno kuhinjsko olje?

Odpadno kuhinjsko olje lahko vedno oddate na Zbirnem centru za individual-

ni dovoz odpadkov Komen in na Centru za ravnanje z odpadki Sežana. Tam sprejemamo tudi večje količine odpadnega olja ter drugih maščob. Odpadno kuhinj-

sko olje lahko oddate tudi na spomladanski akciji zbiranja nevarnih odpadkov v vašem naselju.

Zatorej: Zberi olje, izberi bolje!

Besedilo: Komuna Sežana, d. d.

Zdravstvo in sociala

Hiša dobre volje Komen praznovala svoj prvi rojstni dan

Kdo bi lahko verjel, da že eno leto skupaj gradimo to prekrasno zgodbo, ki jo piše vsak, ki prestopi prag naše prelepe Hiše dobre volje Komen? Hvaležni za vse dobro in lepo, ki se nam dogaja, še vedno objeti v topel spomin na živahno praznovanje našega 1. rojstnega dne, z veseljem listamo po albumu dogodkov v zadnjem obdobju. V Hiši dobre volje se že polno leto razveselimo vsakega dne, ko smo lahko skupaj! Radi se pogovarjamo, beremo, ustvarjamo, telovadimo, pokamo vice, se povezujemo z mladimi in skupnostjo nasploh. Izjemno radi praznujemo in v družbi dobre volje sproščeno ohranjamo naše zdravje. Naj bo še naprej tako, zato tako sebi kot vam želimo, da bi brez skrbi obšli vse ovire in se z nasmehom sprehodili po letu 2024. Tudi v naši družbi!

Dobra volja z gledališko predstavo »Nonotov zid«:

Kako prijetno presenečenje nam je pripravila Marija Umek, vodja Knjižnice Komen! S svojo čudovito ekipo je pri nas uprizorila gledališko predstavo »Nonotov zid«, tako da smo se v res krasni družbi učencev in učenek drugega razreda OŠ Antona Šibelja - Stjenka Komen naučili briljantno predstavljene zgodbe, ki nam je na zabaven in duhovit način predstavila kulturno dediščino suhih kraških zidov in vraž. Čeprav smo komaj zalovili tisto navihano »dišpetno coprnico«, ki je delala en sam »kažin«, smo se iz srca nasmejali in se marsičesa tudi naučili!

Pobiranje pelina, kuhanje kompota in vrtnarjenje:

Ker smo Kraševci pač pridni ljudje in ne znamo počivati, si stalno priskrbujemo novo in novo delo. Še posebej uživamo v delu na zemlji in vrtu, tako da smo z veseljem obrali sladki pelin in si s tem zagotovili odličen čaj, ki nam bo v zimskem času krepil imunski sistem. Z doma nabranim sadjem pa si kuhamo odlične kompote, ustvarjamo različne zdrave sladice in nasploh poskrbimo za to, da trud, ki ga vložimo, obrnemo sebi v prid.

Uršulinka Andreja na obisku

Zelo veseli smo, da nas je obiskala sestra Andreja iz reda Uršulink in z nami na sproščen način delila svoje izkušnje, pripovedovala o življenjskih izbirah in z nami pokramljala kot naša najboljša prijateljica. Zelo navdihujoč, prijazen in topel obisk, ki bo – upajmo – postal stalnica. Lahko smo namreč več kot veseli, da je sestra Andreja hčerka naše Vilme.

Čudovita oseba, polna življenjske modrosti in ljubezni.

Martinovanje z muziko in plesom ter izkoriščanje vsake priložnosti za praznovanja

Seveda smo kot pravi Kraševci poskrbeli tudi za to, da ne bomo celo leto pili mošta! S pomočjo svetega Martina, ki ga vsako leto utelesi naš zvesti spremljevalec Stojan Skomina, smo mošt spremenili v vino, nazdravili in se povsem prepustili svetemu Martinu, ki s harmonikarjem Davidom Stepančičem priredi cel šov, ki spravi vse pokonci, tako da lahko že dopoldan zaplešemo kot na pravi Martinovi žurki. Energije je bilo toliko, da smo zagotovo že dopoldan zapolnili kvoto martinovega plesa do zgodnjih jutranjih ur! Hvaležni smo, da imamo Davida in Stojana vedno v pripravljenosti za žur!

Smo pač veseli in zabavni ljudje, ki se razveselimo vsake priložnosti, da lahko zaplešemo, nazdravimo in se imamo fajn. Zato nikoli ne zamudimo rojstnih dni naših dobrovoljcev in dobrovoljk, da si skupaj vedno znova zaželimmo vse najboljše in s tem k uresničitvi želje tudi pripomoremo. »Mi 'mamo se fajn, če vam prav je al' ne!«

Pomlajevanje Hiše dobre volje z devetošolci – »Stopimo v druge čevlje«

V okviru medgeneracijskega sodelovanja z OŠ Antona Šibelja - Stjenka Komen so devetošolci v okviru zanimivega projekta prav zavzeto vzeli geslo »Stopimo v druge čevlje« in se z nami pomerili v družabnih igrah. Čas, ki smo ga v zelo sproščenem, nasmejanem in spodbudnem vzdušju preživeli skupaj, smo dokazali, da so naši čevlji, v katerih so se učenci

in učenke prav dobro znašli, udobni, zabavni in prijetni in da bodo še večkrat stopili vanje. Ni kaj, med nami je morda res skoraj sto let razlike, a te so povsem z lahkoto premostljive! Skupaj smo se naučili pomembnega sporočila: predsodki so odveč – najlažje pa jih ovržemo prav s tem, da se postavimo v čevlje drugega in iz prve roke spoznamo, da si prav nič na tem svetu ne zasluži predsodkov. Najprej izkusi, povprašaj, spoznaj in šele nato sodi.

Zvezde napolnile stran v Primorskih novicah!

Zelo ponosni pa smo tudi na to, da smo z našo dobro voljo zapolnili kar celo stran Primorskih novic! Obiskala nas je odlična novinarka Petra Meziniec in z odprtim srcem sprejela našo energijo in ljubezen ter pripravila res čudovit prispevek, na katerega smo zelo ponosni. Odlično je ujela našo dušo, namen in enoletno gradnjo te lepe zgodbe, ki jo piše Hiša dobre volje. Veseli nas, da to cenijo tudi mediji in javnost.

Praznovanje 1. rojstnega dne v izjemni družbi

V izjemnem vzdušju in polni Hiši od-

ličnih ljudi smo obeležili prvo obletnico delovanja Hiše dobre volje Komen. Presrečni smo bili, ko smo v vseh kottičkih naše tople Hiše videli obraze, ki z nami že celo leto soustvarjajo zgodbo, polno dobre volje. Že v samem začetku nam je kri ogrel prisrčen nastop, pravcati kulturni program, ki so nam ga pripravili prvošolci OŠ Komen. Hvaležni za prisrčno voščilo ravnateljice Dunje Peric, smo po vedno duhovitih in zabavnih besedah direktorja Bojana Stante prisluhnili tudi spodbudnemu nagovoru župana Erika Modica in še preden smo slovesno dvignili kozarce visoko v zrak in si ob zdravici zaželeli še veliko dobrovoljnih srečanj, smo uživali v pravem virtuoznem nastopu osmošolca, ki nam je s kitaro in glasom razpoloženje dvignil do neba! Z njim se je ozračje tako močno ogrelo, da se je svečka na torti, ki nam jo je podarila Občina Komen, kar sama vžgala. V imenu vseh slavlencev in slavljenk sta svečko z lahkoto upihnila dobrovoljki Marica Grmek in Suzana Pipan, ki sta nas pred tem nasmejali s svojim improviziranim nastopom. Ves čas praznovanja nas je spremljala tudi zimzelena glasba ansambla Jesenske ptice, ki je na plesišče privabila tudi plesne pare, ki že dolgo niso za-

plesali. Z živo glasbo Jesenskih ptic smo svoj »brjar« s plesnimi koraki gulili vse do kosila in se nato polni nepozabnih vtisov še nekaj časa vračali v čudovito praznovanje, polno gostov, ki so nam s svojim prihodom dokazali, da nas imajo zares radi. Hvala vsem svojcem, društvom, zavodom, OŠ Komen, Domu upokojencev Nova Gorica in Občini Komen in vsem, ki so kakorkoli pripomogli k temu, da smo svoje prvo skupno leto tako slavnostno in srčno objeli v prekrasen in nepozaben splet!

Ker se bližamo novemu letu, želimo vsem, da se bomo v sreči, zdravju in veselju čim večkrat srečali in brezskrbno zaplesali. Vse dobro v letu 2024!

Če bi pa tudi vi radi malo naše dobre volje, nas čim prej kontaktirajte! Odprti smo vsak delavnik od ponedeljka do petka med 7. in 17. uro. Vedno se lahko obrnete na strokovno delavko Tino Krog (tina.krog@dung.si, 051 605 699) ali na Hišo (hisa.komen@dung.si, 041 337 059). Zelo toplo vabljeni in dobrodošli! Zagotavljamo vam, da vam druženja z nami ne bo žal.

Besedilo in foto: Tina Krog

Po poti zdravja

Po že dveh uspešno izvedenih operacijah Bolnišnica Sežana nadaljuje z ozaveščanjem o zdravem prehranjevanju v času bolezni in okrevanja.

V ponos si šteujemo, da smo s preteklimi izobraževalnimi delavnicami o pomenu zdravega prehranjevanja za ohranjanje zdravja, prehranjevanja v času bolezni in rehabilitacije s poudarkom na pomenu prehranjevanja v času hospitalizacije uspeli dvigniti zavest in bogatili vedenje o prehranjevalnih navadah. V nadaljevanju vključujemo še intenzivnejše svetovanje fizioterapevta in celostno obravnavo v tako imenovano »mobilno ambulanto«.

Projekt ima izrazito trajnostni značaj, saj že po naravi sami zagotavlja izvajanje tudi po zaključku projekta. Naš cilj je tudi ta, da k sodelovanju in skupnem nastopu na trgu privabimo lokalne pridelovalce in ponudnike zdrave prehrane. Istočasno pa vsem zainteresiranim predstaviti oblike vaj za gibanje, ki pomembno prispevajo k oblikovanju stila zdravega načina življenja prevencije pred obolevnostjo. Ustvarjanje t. i. gibalnega okolja je po-

memben element promocije zdravega načina življenja in seveda gibanja.

In ker se projektne aktivnosti odvijajo izven institucije, se s hrano srečamo v okolju, kjer je bila pridelana in bo tam tudi pripravljena.

Skupaj s partnerji: Milena Tavčar – no-

silka dopolnilne dejavnosti na kmetiji; Sirah trgovina in storitve, d. o. o.; Miro Stojan Benčič – turistična kmetija z nastanitvijo; Biodinamična izletniška kmetija pri Kamnarjevih, Ivana Venier Stancich – nosilka dopolnilne dejavnosti na kmetiji; Emilijana Lipovšek – Dujčeva domačija, smo v letošnjem letu še bolj poglobljeno sodelovali in približali zdravstveno svetovanje zainteresiranim na podeželju. Z nekaterimi kmetijami je Bolnišnica Sežana že aktivno sodelovala v preteklih projektih, nekaj partnerjev pa se je priključilo na novo. Tako se mreža vključenih v projekt aktivnosti za uvajanje in promocijo zdravega prehranjevanja z lokalno pridelano hrano vse bolj širi. Tako smo v letošnjem oktobru pri našem projektne partnerju Pri Kamnarjevih na Volčjem Gradu izvedli krasno delavnico, kjer smo od ge. Ivane izvedeli definitivno več, kot smo pričakovali od samega biodinamičnega kmetovanja; ogled njihove, pokušina, zgodovina same kmetije in povezovanje ter prenos dobre prakse. Skozi hrano so nam prikazali Kras nekoli-

ko nepoznan. Nastal je tudi krajši video posnetek. Izvedeli smo za nastanek kraške pokrajine, namembnosti kraške domačije in njeno umeščenost v prostor nekoč in danes. Približali so nam ekološki, biodinamični in regenerativni način kmetovanja s poudarkom na trajnostni pridelavi in predelavi surovin. Spoznali smo sodobno funkcijo kraške domačije pri ohranjanju in regeneraciji kultivirane

kraške krajine. Ga. Ivana nas je zelo aktivno vključila v pripravo hrane, tako smo si sami nabrali zelišča in jih uporabili v domači skuti, sama pa nas je pocrkjala z domačo fritajo. spekla nam je kruh, odžejala pa smo se z domačim bezgovim sirupom, ki je bil mešan s filtrirano vodo iz reverzne osmose. Za konec pa ni smela manjkati sladica, ki smo si jo pripravili sami iz domačih pridelkov. Od vsega

navdušenja je skoraj zmanjkalo časa za poglobljeno predstavitev aktivnosti, ki jih izvajamo v projektu, zato pa se ponovno srečamo v decembru.

Vse naše aktivnosti lahko spremljate na naši FB strani Po poti zdravja ali na FB profilu Lokalno je zdravo in spletni strani www.lokalno-zdravo.si.

Podatki o financiranju: »Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje«, hiperpovezava na spletno stran Evropske komisije, namenjene EKSRP (http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_sl.htm) in hiperpovezava na spletno stran PRP (www.program-podezelja.si/).

Besedilo in foto: Bolnišnica Sežana, vodja projekta: Adrijana Šonc

Pomagajte pri prenovi bivalne enote za žrtve nasilja

V Regijski varni hiši Kras, javnem socialnovarstvenem programu Centra za socialno delo Južna Primorska, Enota Sežana, nudimo pomoč ženskam in njihovim otrokom, žrtvam nasilja v družini. Pri nas lahko bivajo eno leto, kjer najdejo zatočišče, varnost in mir. Po zaključku se veliko žensk znajde v stiski, kako začeti samostojno življenje. Največjo skrb predstavlja iskanje ustreznega stanovanja.

Za namen postopnega prehoda žensk in njihovih otrok v samostojno življenje smo naš program razširili z dodatno prehodno bivalno enoto. Tu bosta na voljo garsonjera in večje stanovanje. Garsonjera že nudi neprecenljiv začasen dom žrtvam nasilja, večje stanovanje pa je še v fazi prenove.

Za prenovo in opremo stanovanja za mame z več otroki lahko uporabimo zgolj donacijska sredstva, zato smo in bomo iskreno veseli vsake podpore. Vsak, tudi manjši znesek, nam bo v pomoč.

V kolikor želite tudi vi pomagati mamam in njihovim otrokom na poti v samostojno življenje brez nasilja, lahko

Garsonjera pred prenovo.

donacijo nakažete na: TRR CSDJP : SI 56 0110 0600 0061 618, SKLIC: 922.010, NAMEN: DONACIJA ZA VARNO HIŠO.

Vsa sredstva bomo gospodarno in skrbno porabili za obnovo stanovanja in opremo.

Informacije o javnem socialnovarstvenem programu Regijska varna hiša Kras

Garsonjera po prenovi.

lahko dobite na www.vhkras.si ali FB strani Varna hiša Kras. Dosegljivi smo tudi po e-pošti: vhkras@gmail.com ali po tel. 070 754 530.

V imenu mam in otrok se vsem vnaprej iskreno zahvaljujemo za pomoč!

Besedilo in foto: Regijska varna hiša Kras CSD Južna Primorska, Enota Sežana

ORA Krasa in Brkinov

Projekt Agrotur+ otvorili z Akademijo terana

V avgustu smo v okviru Programa Interreg Italija-Slovenija 2023–2027 začeli s projektom AGROTUR+, ki predstavlja kapitalizacijo več kot desetletje kontinu-

iranih aktivnostih projektov Agrotur in Agrotur II. S projektom želimo prispevati k varstvu kraške dediščine, ohranjanju poseljenosti in zmanjševanju dnevnih

migracij na čezmejnem Krasu. V projektu, katerega vodilni partner je Kmetijski inštitut Slovenije, sodelujeta še slovenska partnerja ORA Krasa in Brkinov in Uni-

verza v Novi Gorici ter italijanski partnerji Univerza v Trstu ter združenji GAL Carso/LAS Krasa in CESCOT Veneto iz Benečije.

V četrtek, 9. novembra, smo v okviru projekta na gradu Štanjel izvedli Akademijo terana, ki se je osredotočila na kraško prehrano in njen vpliv na zdravje ljudi. Dogodek smo začeli s strokovnim posvetom, kjer so raziskovalci Kmetijskega inštituta Slovenije in Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani predstavili vpliv zmernega uživanja vina na zdravje ljudi, ali si Kraški pršut zasluži mesto v zdravi prehrani ter kakšne so značilnosti refoška in terana pri letniku 2023. Predstavljena sta bila tudi Kraški brinjevec in Kraški med. Posvetu je sledila vodena degustacijska delavnica t. i. »foodlab,« v okviru katere so imeli udeleženci s spoznavanjem in degustacijo vin iz slovenske in italijanske strani Krasa, vinificiranih na različne načine, priložnost odkrivati raznolikost in kompleksnost, ki jo ponuja teran.

Poleg organizacije čezmejnih dogodkov ORA Krasa in Brkinov, d. o. o., skupaj s partnerjem projekta GAL Carso/LAS Krasa krepi sodelovanje na področju

čezmejnega turizma še z nadgradnjo digitalnih vsebin in orodij, posebno pozornost pa namenjamo ranljivi skupini – gibalno oviranim osebam – preverili bomo dostopnost turističnih objektov za omenjeno skupino in pridobljene informacije predstavili preko različnih komunikacijskih orodij. Pri snovanju in izvedbi projektnih aktivnosti imata izje-

mno vlogo Združenje konzorcij kraških pridelovalcev terana ter Vinakras Sežana, ki sta tudi pridružena partnerja projekta.

Besedilo:
Ana Hrast za ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.
Foto: Ana Hrast

Biohotel St. Daniel na drugem mestu med najboljšimi trajnostnimi restavracijami v Evropi

Akcijski načrt EU za razvoj ekološke pridelave, sprejet marca 2021, temelji na pristopu, ki stremi k spodbujanju ekološke pridelave s povečanjem povpraševanja potrošnikov po ekoloških proizvodih.

Za to je med drugim potrebna večja ozaveščenost javnosti o značilnostih in prednostih ekološke pridelave. V ta namen akcijski načrt vključuje uvedbo letnih nagrad za priznanje odličnosti v

ekološki vrednostni verigi.

Sistem ekoloških priznanj EU obsega sedem kategorij in osem posameznih priznanj. Priznanja se podeli različnim akterjem v ekološki vrednostni verigi, ki

so razvili odličen, inovativen, trajnosten in navdihujoč projekt z resnično dodano vrednostjo za ekološko pridelavo in porabo. Druga edicija »EU Organic award« poleg nagrajevanja odličnosti v celotni ekološki verigi obeležuje tudi 23. september kot evropski dan ekološkega kmetovanja z namenom dviga zavesti ekološke pridelave in predelave.

Letos je Evropski ekonomsko-socialni odbor v kategoriji Najboljša ekološka restavracija/prehranska storitev nagradil tudi enega od kraško-brkinskih ponudnikov: Biohotel St. Daniel je prejel nagrado za drugo najboljšo trajnostno

restavracijo med stotimi prijavljenimi iz enajstih evropskih držav.

Biohotel St. Daniel se nahaja v Hruševici na Krasu, kjer se lastnika Nina in Miran zgodovinske tradicije kraškega človeka in njegove skupnosti srčno zavedata in jo spoštujeta: »Tradicijo skušava po najboljših močeh ohranjati. Skozi leta se je oblikovala krasna skupnost. Skupnost, ki jo veže zaveza do svetosti življenja.«

~HVALEŽNO – ISKRENO – SKROMNO – PREDANO~

»Teh načel se držimo v naši kuhinji. Nič novega ne izumljamo. Odstiramo zaprašene liste starih knjig, v katerih se

skrivajo recepture, ki smo jih skorajda pozabili. Ne brskamo samo po kuharskih knjigah. Naš vir so tudi svete knjige. Naše recepture temeljijo na ekološki, sezonski, avtohtoni in v skladu z naravo pridelani hrani.«

Biohotel St. Daniel je kot prvi ponudnik namestitvev na Krasu že leta 2017 pridobil mednarodni okoljski znak Bio Hotel, danes pa se na Krasu in v Brkinih lahko pohvalimo že s trinajstimi turističnimi ponudniki, ki imajo vsaj en okoljski znak.

Besedilo: Katja Kralj, ORA Krasa in Brkinov
Foto: arhiv Biohotela St. Daniel

Martinovanje na Krasu na sončno martinovo soboto privabilo rekordno število domačih in tujih obiskovalcev

Po deževnem uvodu v Martinovanje na Krasu je martinova sobota postregla z obilico sonca in vrhuncem dogajanja letošnjega Martinovanja na Krasu. Na sedem prizorišč in v 19 odprtih kleti je privabila skoraj 10.000 obiskovalcev, samo na Praznik vina v Štanjelu 5000. Odprte kleti so povezovali brezplačni avtobusi, dopoldne v Lipici so ogreli tekači in pohodniki na Tekoškem pozdravu jeseni, obiskovalci Praznika vina v Štanjelu so okusili najboljša kraška vina v spremljavi kulinarčne ponudbe in odlične glasbe, martinovali smo v Sežani na Trgu osvoboditve, na osrednjem vaškem trgu v Dutovljah, v Pliskovici, na Proseku, tako petkov kot sobotni večer pa sta zaključila večerna koncerta v Sežani.

Martinovanje na Krasu je s svojo enogastronomsko ponudbo in doživetji navdušilo tako domače kot tuje obiskovalce. Odlično obiskano Martinovanje na Krasu, ki je prvič letos čezmejno povezovalo prizorišča na obeh straneh slovensko-italijanske meje, je znova izpostavilo pomen in privlačnost povezovanja. Na slovenskem delu Krasa je več kot 80 raznolikih ponudnikov iz dveh občin s svojo ponudbo znova navdušilo obiskovalce, ki z vsako leto večjim obiskom pritrjujejo pomenu (čezmejnega) sodelovanja na območju Krasa za skupno promocijo destinacije.

Martinovanje na Krasu se je sicer začelo že 4. novembra, dogajanje pa je stopnjevalo pričakanje in dobro voljo do martinove sobote, ki je dodobra napolnila Kras. Kraške vinarje in enogastronomsko stroko je prav v času martinovanja

povezala Akademija terana – Kras, dobrote, zdravje, ki se je letos osredotočila na mediteransko oz. kraško prehrano in njen vpliv na zdravje.

Petek, 10. novembra, je minil v znamenju 4. ocenjevanja mladih vin pod vodstvom strokovne komisije Vitezov evropskega reda vitezov vina. Naziv najboljšega mladega terana je prejel teran Vinogradništva in vinarstva Petelin-Rogelja (Tomaj), drugo mesto je zasedel teran Kmetije Mržek (Hruševica), tretje pa Vinarstvo Rebula (Brestovica pri Komnu). Med mladimi belimi vini je najboljšo oceno prejela malvazija Vina Škabar (Ponikve), drugo mesto je zasedel chardonnay Vina Sanabor (Štanjel), tretje pa VTM (vitovska, tokaj, malvazija) Vinarstva Lah (Dutovlje).

Vrhunec je Martinovanje na Krasu doživelo na martinovo soboto, 11. novembra, z odličnim obiskom Praznika vina v Štanjelu in 19 odprtih kleti ob Kraški vinski cesti. Lipico je športno obarval Tekoški pozdrav jeseni, kjer se je na dveh trasah pomerilo skupno 500 tekačev, 55 pohodnikov pa je odkrivalo najbolj skrite kotičke Lipice in Živega muzeja Krasa. Dogajanje v Lipici je spremljal bogat spremljevalni program. Tudi osrednji vaški trg v Dutovljah je napolnil Blagoslov mladega vina s kulinarčno ponudbo na osrednjem vaškem trgu, v Sežani smo martinovali na Trgu osvoboditve (pred cerkvijo). Praznik vina v Štanjelu je ozke ulice srednjeveškega gradu napolnil z izbrano enogastronomsko ponudbo, glasbo, skrajnim doživetjem in neizmerno dobro voljo obiskovalcev. Nazdravili

smo tudi novi pridobitvi – kamniti marketi Štanjela, ki je nastala v sodelovanju Občine Komen, Inkubatorja Sežana, Višje strokovne šole Sežana in sponzorjev. Pliskovica je tudi letos gostila prireditvev Kozarček z martinom in mladim vinom, večer so obiskovalci zaključili v zgodnjih jutranjih urah pod šotorom v Sežani s skupinama Nočni skok in Tequila.

Martinovanje na Krasu se je sicer zaključilo, a odlični vinarji, pršutarji, sirarji, gostinci, drugi ponudniki in soorganizatorji številnih prireditev Martinovanja na Krasu vas gostoljubno pričakujemo celo leto. Vabljeni na jesensko obarvani Kras, med odlična mlada vina, izbrano kulinarčno ponudbo, očarljive kotičke, pristno gostoljubnost in dobre ljudi #visitkras!

S soncem obsijani Štanjel je privabil rekordno število domačih in tujih gostov. (Foto: Ana Rojc, Visit Štanjel)

V okviru 4. ocenjevanja vin na gradu Štanjel pod okriljem vitezov vina smo razglasili najboljše mlade terane in najboljša mlada bela vina. (Foto: Ana Rojc, Visit Štanjel)

Okušanje odlične kulinarčne ponudbe in vin je znova navdušilo obiskovalce Praznika vina v Štanjelu. (Foto: Ana Rojc, Visit Štanjel)

Besedilo: ORA Krasa in Brkinov

Strateški projekt Kras-Carso II postregel s pestro bero jesenskih dogodkov

V sklopu strateškega projekta Kras-Carso II, sofinanciranega iz strani Evropske unije v okviru Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija 2021-2027, ki predstavlja kapitalizacijo 20 letnih prizadevanj po povezovanju čezmejnega funkcionalnega območja Matičnega Krasa prvenstveno na področju turizma in upravljanja čezmejnega geoparka, smo v jesen zakorakali s številnimi trajnostno obarvanimi čezmejnimi dogodki.

Med 24. septembrom in 15. oktobrom je, zdaj že uveljavljeni Festival Kraška gmajna vabil na brezmejno raziskovanje enega najbogatejših življenjskih prostorov v Evropi. Delavnice, sprehodi in kolesarske ture so ponudili bogate vsebine, temelječe na bogati geološki, zgodovinski in kulturni dediščini čezmejnega prostora. Prav tako smo že drugo leto obeležili UNESCO mednarodni dan ge-

opestrosti, ki poteka 6. oktobra in s katerim želi skupščina poudariti pomembno vlogo geopestrosti za dobro ljudi in za trajnostno upravljanje celotnega planeta.

Konec septembra smo v Sežani gostili Dan čezmejnih aktivnosti med Italijo in Slovenijo, ki se izvajajo v okviru Programa Interreg VI-A Italija-Slovenija. Poleg predstavitev vseh strateških projektov iz omenjenega programa je Dan združil več dogodkov, ki so omogočili raziskovanje in promocijo kraškega teritorija ter mreženje številnih udeležencev iz čezmejnega območja.

Projekt Kras-Carso II bo v nadaljevanju ponudil še številne aktivnosti, ki bodo spodbudile globlje sodelovanje in povezovanje med institucijami, ponudniki in ostalimi deležniki ter doprinesle k nadgradnji čezmejnega turizma, prispevale

k ozaveščanju o lokalni naravni in kulturni dediščini ter doprinesle k skupnemu upravljanju in promociji edinstvenega prostora čezmejnega Krasa s ciljem prizadevanj za dobrobit prebivalcev.

Besedilo: ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Foto: Edi Fabjan

Študijski ogled Muzeja Grad Štanjel za pedagoške delavce

V četrtek, 27. oktobra, smo v Štanjelu gostili učitelje oz. učiteljice iz različnih koncev Slovenije, da bi jim predstavili in pokazali nov Muzej Grad Štanjel z razstavo »Narava in človek na Krasu«. Cilj vseh nas je, da bi Štanjel obiskalo še večje število šolskih skupin in bi se skupaj z glavnimi štanjelskimi znamenitostmi šolarji ogledali tako rekoč novo pridobitev, ki je svoje stalne prostore dobila v spodnjem delu grajskega palacija. Skupaj s predstavnikoma Zavoda Škratelj, ki sta poskrbela za voden ogled po muzeju in izvedla predstavitev strokovnih vsebin razstave, smo zaposleni v območni razvojni agenciji gostom predstavili še možnost izvedb pedagoških programov in vodenih ogledov za šolske ter srednješolske skupine, najemov grajskih prostorov in rezervacij posebnih doživetij, ki smo jih zasnovali in lansirali v letošnjem letu. Želja vseh nas je, da gostje Štanjel spoznajo in se njegovih lepote naužijejo tudi v zimskih mesecih, ko je sam obisk

kraškega bisera nekoliko nižji. Ravno iz tega vidika je interaktivni muzej še kako primeren, da tudi v zimskem času, poleg ostalih arhitekturnih lepote, posamezen

obiskovalec v njem spozna še nastanek Krasa, njegove značilnosti in entitete, ki ga delajo tako izrednega in unikatnega.

Besedilo in foto: Urban Grmek Masič,
ORA Krasa in Brkinov, d. o. o.

Športno

Na novembrskem 17. Kongresu športa za vse v Ljubljani z naslovom Izzivi in priložnosti športa za vse v lokalnem okolju je bil glavni poudarek na pomenu športa kot enemu izmed ključnih stebrov zdrave in povezane lokalne skupnosti. Plenarnemu delu kongresa je sledila predstavitev primerov dobrih praks iz okolij, kjer se pomena in koristi športa zavedajo. Tako je drugod. Kako je pri nas? Na septembrski občinski seji je saga o novi športni dvorani v Komnu dobila nove razsežnosti. Pokazala je na nepoznavanje javnega interesa na področju športa iz strani odločevalcev ter očitno nezainteresiranost pri iskanju rešitve. Ne pri vseh, da ne bi bili do koga krivični. Ob medli argumentaciji stališč je bilo zaznati tudi izrazito parcialne interese bodočih uporabnikov športne dvorane, kar lahko skrbi. Rezultat? Odločevalci odločitve niso sprejeli, s projektom nove športne dvorane, ki gre letos že v peto leto, so se le seznanili. Arhitektu pa naročili, da namesto izvedbe javnega natečaja za novo športno dvorano preveri možnost posta-

vitve napihljivega balona. S tem bi bila rešitev hitra, učinkovita, ustrezna. V vednost. O možnosti postavitve napihljivega balona smo se v Športni zvezi Komen skupaj z županom, g. Erikom Modicem, predstavniki občine, bodočimi uporabniki ter predstavniki osnovne šole pogovarjali že marca 2019 in se v ta namen udeležili predstavitve napihljivega športnega objekta – balona podjetja Duol, d. o. o., na Brezovici pri Ljubljani. Skupna ugotovitev je bila, da predlagana rešitev, niti začasna, za Občino Komen ni primerna. Po vseh dejstvih je zdaj jasno, da je na občinski ravni javni interes na področju športa še vedno na stranskem tiru. Vse, tudi javno izražene pobude in načrti ter predvolilne obljube odločevalcev, prav dosti ne pomenijo. Prioritete in interesi so očitno drugje.

Na drugi strani ne moremo mimo športnih dogodkov in aktivnosti, pri katerih so bila v minulih mesecih vključena športna društva, vključena v Športno zvezo Komen. Z vaško skupnostjo Kobjeglava-Tupelče so balinarji dosegli do-

govor, s tem je tako zelena realizacija štiristezne balinarske dvorane v Kobjeglavi vsak dan bližje. Na pokalni tekmi je NK Komen gostil FC Koper. Pravi športni dogodek pred velikim številom gledalcev. Posebej za tekmo so se ponovno zbrali navijači Green Boys – Tribuna Jablinc, ki so prišli podpret domači klub. Ob zaključku Festivala za tretje življenjsko obdobje v Cankarjevem domu so navdušenje obiskovalcev požele večno mlade upokojenke – Mladenke Plesnega društva Be Funky. Januarja 2024 se bo Plesno društvo Be Funky z novo plesno produkcijo, v kateri bodo nastopili prav vsi plesalci, ponovno predstavilo na velikem odru v Cankarjevem domu. Še enkrat več je ŠK društvo Hruševica uspešno izpeljalo tradicionalni Štanjelski tek in s tem potrdilo sloves odličnega gostitelja športne prireditve. Pred novo sezono je Športno košarkarsko društvo Kras okrepilo trenerski tim, kar se na kvaliteti igre pri članski ekipi in mladinskih selekcijah vedno bolj pozna. In nenazadnje, da je šport predvsem del rešitve in ne del problema se

zelo dobro zavedajo pri Evropski komisiji, kjer kvalitetnim medresorskim programom nudijo vso podporo. Eden takih je finski program Icehearts Europe, namenjen populaciji ranljivih otrok in mladostnikov. V naslednjih letih sledi vpeljava programa v vse članice EU, med petimi

pilotnimi državami je izbrana tudi Slovenija. Septembra je na Finskem potekala podrobna predstavitev programa in kot član delovne skupine Športne unije Slovenije se je strokovnega srečanja udeležil predstavnik Športne zveze Komen.

Da so lokalna športna društva lahko

eden izmed ključnih stebrov zdrave in povezane lokalne skupnosti v Športni zvezi Komen dokazujemo iz dneva v dan ...

Želimo Vam zdravja, povezanosti in sreče v prihajajočem letu 2024!

Besedilo: Rajko Kralj

Športno košarkarsko društvo Kras: okrepljen trenerski tim in 26. Sončkov dan

Za izvajanje in spremljanje procesa športnih vadb je strokovna usposobljenost v športu obvezna in obenem temeljni pogoj za kvalitetno delo v športu. V skladu z javnoveljavnim programom usposabljanj, ki ga organizira Košarkarska zveza Slovenije, so se usposabljanja za trenerja košarke iz Športnega košarkarskega društva Kras udeležili štirje naši člani in vsi so ga uspešno zaključili. Martina, Benjamin, Matjaž in Matej so se pridružili Daliborju in Davidu in s tem popolnili trenerski tim. Iskrene čestitke! Želimo vam obilo uspeha pri delu z mladimi.

No, prvi resen preizkus jih je čakal že na 26. Sončkovem dnevu v Novi Gorici. Največjega festivala otroške košarke daleč naokrog smo se letos udeležili s tremi ekipami šol košarke in kot naročeno so vse naše ekipe nastopale v športni dvorani Balon v Novi Gorici. Razposajeni otroci iz Komna, Branika, Dornberka, Šempasa in Mirna so pri košarki uživali, se družili in zabavali. Z nabritimi potezami so polno tribuno staršev in sorodnikov

večkrat navdušili ali jih celo nasmejali. Ko starši in sorodniki vidijo svojega otroka prvič igrati, je vedno lepo. Otrokom in trenerjem pa se velja še posebej zahvaliti. Na izredno lep način so medse sprejeli otroke iz Strokovnega centra Planina in jim s tem polepšali dan. Zadovoljni obrazi otrok so najbrž glavni motiv, da se Športno društvo Sonček vsako leto znova loti organizacije festivala košarke. Z dolgoletno tradicijo je lokalne okvirje že zdavnaj prerasel, a duše nikakor ni izgubil. Mi pa se vedno radi vračamo tja, kjer nam je lepo.

V Športno košarkarskem društvu Kras smo s prvim delom sezone zadovoljni. Šole košarke so po krajih lepo obiskane. Veseli nas, da se je v Mirnu, kjer so pogoji za vadbo odlični, košarka tako lepo prijela in v dogovoru z novogoriškim klubom ter zamejskim klubom iz Gorice bo za najmlajše v kratkem organizirana prijateljska liga. Vse ostale ekipe, vključene v tekmovanja pod okriljem Košarkarske zveze Slovenije, so v polnem trenažnem in tekmovalnem procesu.

Srečno in vse dobro v prihajajočem letu 2024!

Besedilo: Rajko Kralj

Foto: Matjaž Bunc, Rajko Kralj, Matej Čebulec

NK Komen med 64 najboljšimi ekipami v Sloveniji

Že drugo sezono zapored se je članska ekipa NK Komen uvrstila med 64 najboljših ekip v tekmovanju za Pokal Pivovarne Union. V pokalnem tekmovanju nastopa preko 200 ekip. Nogometna zveza Slovenije že drugo leto zapored organizira pokalno tekmovanje tako, da so že od prvega kroga dalje v tekmovanje vključeni vsi nogometni klubi iz Slovenije, vključno s prvoligaškimi ekipami. Na ta način je postalo pokalno tekmovanje izjemno zanimivo in privlačno. Poleg tega velja pravilo, da je vedno domačin nižje rangirana ekipa, kar prinese tekmovanju še dodaten čar. Vsi vemo, da so pri manjših klubih zelo redka gostovanja prvoligaških in drugoligaških ekip, v tem primeru je to

realnost. Tako je naš klub v predkrogu po enajstmetrovkah izločil ND Bistrice (v rednem delu je bilo 3 : 3), v prvem krogu pa NK Galeb iz Ankarana. V drugem krogu pa nam je žreb določil kot nasprotnika prvoligaša iz Kopra, FC Koper. Tekma se je odigrala v torek, 31. oktobra 2023, na naši Grofovski. Kljub sla-

bemu vremenu se je ta dan na Grofovski zbralo več kot 300 gledalcev, ki so bučno vzpodbujali igralce obeh ekip. Na tribuni se je v podporo domači ekipi ponovno zbrala domača navijaška skupina Green boys Tribuna Jablnc (GBTJ), ki je z bučnim navijanjem popestrila tekmo. To je bil pravi praznik nogometa v Komnu.

Vabimo vas k vpisu v nogometno šolo Komen, selekcija U15 letnik 2009–2010, selekcija U13 letnik 2011–2012, selekcija U11 letnik 2013–2014, selekcija U9 2015–2016 in selekcija U7 letnik 2017–2018. Lepo so vabljeni tudi punce vseh starostnih skupin. Prijave sprejemamo na e-naslov: mladi.nkkomen@gmail.com ali na treningih – prijave sprejema trener ali prisotni predstavnik kluba, ki je vsak ponedeljek, torek, sredo in petek ob 17.00 prisoten na nogometnem igrišču v Komnu ali čez zimo v telovadnici OŠ Komen, in sicer ob torkih, sredah in četrtek po razporedu nogometne šole NK Komen – kontakt Matjaž Grmek na tel. št. 041 583 205 in Primož Adamič na tel. št. 031 613 939.

Besedilo: Adrijan Spačal

Foto: Rajko Kralj, Športna zveza Komen, Primož Adamič

Odlično vzdušje na 22. Štanjelskem teku

V vremenskih pogojih, v katerih bi marsikateri organizator odpovedal prireditve, so člani ŠK društvo Hruševica s pregovorno kraško trmo in predanostjo uspešno izpeljali že 22. Štanjelski tek. Vsega občudovanja vredno je bilo tudi presenetljivo veliko število tekačev iz različnih koncev Slovenije, ki so se bili pripravljeno pognati po razmočeni in deloma blatni trasi teka od Lovske kočice Štanjel do Lukovca in nazaj. Zvestih tekačev dež ni motil. Že pred štartom je bilo čutiti sproščeno in pravo športno vzdušje, ki se je ob gostoljubnosti domačinov le še stopnjevalo. Kot naročeno se je tudi nebo malce usmililo in dež je ponehal.

Da bodo v težkih pogojih tekači tek-

li hitreje kot prejšnja leta, ni pričakoval nihče. V vseh kategorijah so bili rezultati izboljšani, na tek so se tekači očitno dobro pripravili. V različnih kategorijah se je na stopničke uvrstilo kar nekaj tekačev iz domačega okolja, kar priča o veliki priljubljenosti teka. V prekrasni naravi, ki nas obdaja, so pogoji za tek idealni. Promocije teka, ki jo z organizacijo Štanjelskega teka že vrsto let izvaja ŠK društvo Hruševica, pa tudi ne gre zanemariti. Vse čestitke organizatorjem in nasvidenje na 23. Štanjelskem teku.

Delček letošnjega vzdušja na Štanjelskem teku je mogoče podoživeti skozi priložene fotografije. Srečno in polno tekaških užitkov tudi v letu 2024!

Izvedbo 22. Štanjelskega teka je omogočilo sofinanciranje Občine Komen in Fundacije za šport.

Besedilo: Rajko Kralj
Foto: Matej Čebulec

Iz šolskih klopi

Jubilejno leto bienalnega natečaja »Po Fabianijevih poteh«

V soboto, 23. oktobra 2023, je v štanjelskem gradu v Viteški dvorani potekal zaključek 10. mednarodnega bienalnega natečaja »Po Fabianijevih poteh.« Podelili smo priznanja mladim ustvarjalcem, ki vedno znova dokazujejo, da je njihova domišljija neizmerna in da so pravi mladi umetniki.

Začetki projekta segajo v leto 2003, ko

sta duši tega projekta, likovni pedagoginja ga. Tanja Samec iz OŠ Komen in ga. Vlasta Markočič iz OŠ Dutovlje, zasnovali natečaj.

1. natečaj je nosil naslov USTVARJAMO PO POTEH FABIANIJA. V razpisu so takrat zapisali, da otroški likovni natečaj prostorskega oblikovanja posvečajo domačemu arhitektu Maksu Fabianiju, ki je

kot arhitekt, urbanist in osebnost pustil pomemben pečat na območju slovenske Primorske in v tujini. S projektom so želeli učence in njihove mentorje vzpodbuditi k iskanju novih prostorskih rešitev, k razmišljanju o svojem kraju, spoštovanju kulturne dediščine ter sodobnem preoblikovanju prostora. Z umestitvijo natečaja v srednjeveški Štanjel so hoteli

izpostaviti obravnavo kulturne dediščine pri likovni vzgoji in likovnem snovanju.

Na 1. natečaju je sodelovalo 17 osnovnih šol, razstavljenih je bilo 146 likovnih del.

In tako so tekla leta. Rastlo je število sodelujočih šol in leta 2009 se je likovnemu pridružil še geografski natečaj »Prospekt mojega kraja,« ki se je preimenoval v »Ustvarjalna geografska predstavitev mojega kraja.

Predmetna skupina za geografijo na ZRSŠ je z veseljem sprejela pobudo Društva likovnih pedagogov Primorske, da likovnemu bienalu v okolju Štanjela, ki kar kliče po geografskem raziskovanju in geografskem interpretiranju in osmišljanju tipične slovenske pokrajine Kras, doda še geografski pridih.

Kot že povedano, 20 let mineva od prve izvedbe bienalnega natečaja in že desetič smo zaključili bienale z najzlahtnejšim delom projekta – to je podelitev zasluženih priznanj. Kako pohvalno je, da ti mladi ustvarjalci v digitaliziranem in skoraj lahko rečemo razčlovečenem svetu, še najdejo čas in motivacijo za likovno in geografsko raziskovanje. O izvirnosti njihovih idej smo se prepričali na razstavi nagrajenih del po prireditvi.

Na letošnjem mednarodnem bienalu

otroškega prostorskega oblikovanja je sodelovalo 408 učencev z 287 likovnimi deli. Sodelovali so osnovnošolci in predšolski otroci iz Slovenije, Avstrije, Italije, Srbije in Kanade.

Na 7. geografskem natečaju »Ustvarjalna geografska predstavitev mojega kraja« pa je sodelovalo 17 osnovnih in srednjih šol, 18 mentorjev in 62 učencev in dijakov.

Veseli nas, da natečaj ni bil le muha enodnevnica, temveč, da je prerasel v

priznan mednarodni projekt in da mladi pod vodstvom skrbnih mentorjem ustvarjajo mojstrovine.

Projekt poteka pod okriljem OŠ Komen in OŠ Dutovlje, Društva učiteljev geografije, Društva likovnih pedagogov Primorja ter občin Komen in Sežana.

Upamo, da bo natečaj živel naprej in da se bomo čez dve leti spet zbrali na štanjelskem gradu in občudovali izvirnost mladih umetnikov.

Besedilo: Mojca Pipan Uhernik
Foto: arhiv OŠ Komen

Debatni turnir na OŠ Komen

Na Osnovni šoli Komen smo v soboto, 11. novembra 2023, gostili letošnji drugi debatni turnir, ki se ga je udeležilo deset osnovnih šol iz vse Slovenije. Turnir je po-

tekal v sklopu projekta KOHEZIJA ZA VSE: S kohezijo do bolj socialne Evrope, ki si prizadeva najširši javnosti skozi različne vsebine in na poljuden način predstaviti

ključne informacije o tem, kaj je kohezijska politika in kako ta vpliva na naše vsakdanje življenje. »S kohezijsko politiko spodbujamo dvig števila vpisnih mest na strokovne in poklicne srednje šole« se je glasila debatna trditev, o kateri je 82 debaterjev razmišljalo in skušalo z različnimi argumenti prepričati sodnike. Poleg pripravljene trditve so se eno uro pripravljali in iskali argumente na impromptu trditev »Prijateljem nikoli ne bi smeli govoriti belih laži« ter ugotavljali, ali je v prijateljstvu taka vrsta laži upravičena ali ne.

Našo šolo so zastopale kar tri ekipe osmošolcev in devetošolk, ki so se tako ekipno kot tudi individualno odlično odrezale in dokazale, da imamo na Krasu izvrstne debaterje, ki se sedaj že pridno pripravljajo na njihov naslednji debatni izziv v mesecu januarju.

Besedilo in foto: A.H.K.

MIKLAVŽ

Miklavž prišel bo spet med nas
in prinesel darila v vas.

Zvečer, ko je mraz,
se v gorah sproži plaz.
Pridnim otrokom bo kaj prinesel,
porednim pa igrače odnesel.

A Miklavž ne nosi samo igrač,
prinese tudi veselje in radost med nas.
Ko se zjutraj zbudijo, mali in veliki obrazi,
so pozabljeni vsi porazi.

Darila razveselijo prav vse,
pa karkoli že dobe.

Manca Buda, 8. razred OŠ Komen
Mentorica: Tanja Spačal

TO JE ŽIVLJENJE

Lepo je hoditi,
lepo je videti,
slišati,
zdrav biti.

To želi si vsak!
Vsak rad bi glavo in telo,
ki bi izgledalo lepo
in ubogalo zelo.

Žal vsak, ni tak junak.
Rojstvo da napako,
nesreča spako,
bolezen.

Invalidu ne bulji v oči,
ne pači se
in se ne smej!
Ne bodi zlodej!

Ima srce kot ti,
lahko te veliko nauči.
Le v eni napaki
je drugačen kot ti.

Bodi prijazen,
spoštljiv,
ustrežljiv ...
tako ljubezen in srečo boš gojil.

Tina Bandelj, 4. a razred OŠ Komen
Mentorica: Tanja Spačal

IMA GLAVO KOT MI.
NOGE IMA, A HODITI NE ZNA.
VOZIČEK PREMICA GA.
A ON SI ŽELI, DA BI ŽIVEL KOT MI.
LAŽJE MU BO, ČE VSAK POMAGAL MU BO.
IINVALID JE TEŽKO BIT!
DAJMO MU PRIJAZNOST, NASMEH IN LJUBEZEN.

Marcel Brus, 4. a razred OŠ Komen
Mentorica: Tanja Spačal

13. november – mednarodni dan prijaznosti

*Prijaznost se širi sama od sebe.
Če si prijazen do drugih,
bodo oni danes prijazni s teboj
in jutri z nekom drugim.
(Šri Činmoj)*

V ponedeljek, 13. novembra, se je šolski dan začel nekoliko drugače. Tudi naša šola se je pridružila projektu Naključna prijaznost, ki ga že od leta 2015 aktivno širi društvo Humanitarček.

Učitelje in delavce šole je na mizah pričakala majhna pozornost za prijazen začetek delovnega dne. Učenci od 1. do 5. oz. 6. razreda so na »jesenske listke«, ki so jih sami izdelali, napisali lepe misli in

želje ter si jih izmenjali. Obiskala sta jih tudi predsednica šolske skupnosti Eva Gomizelj in podpredsednik Mihael McCully. Kamenčke prijaznosti pa so učenci izdelovali za naključne obiskovalce Štanjela, kupce v mesnici TOŠČ v Štanjelu in trgovini TUŠ v Komnu ter bralce Kosovelove knjižnice v Komnu. Nekateri učenci so jih odnesli tudi domov.

Z drobnimi pozornostmi in dejanji smo prijaznost širili skozi cel šolski dan ter tako poskušali polepšati življenje drug drugemu.

Naj prijaznosti na ta dan ne bo dovolj za celo leto. Prijaznost naj »hodi z nami« prav vsak dan v letu.

Najlepša hvala vsem prijaznim ljudem za prijetne besede, pohvale.

Besedilo: Dunja Peric, Tanja Spačal in Ana Valečič

Foto: Tanja Spačal in Dunja Peric

Tradicionalni slovenski zajtrk

V petek, 17. novembra 2023, smo na centralni šoli v Komnu in na podružnični šoli v Štanjelu dan začeli s posebnim zajtrkom. Vsako leto se 3. petek v mesecu novembru obeleži s tradicionalnim slovenskim zajtrkom. Takrat se spomnimo in ozavestimo pomen slovenskih lokalnih pridelovalcev, kmetijstva, živilske industrije, čebel in čebelarstva ter varovanja okolja.

Slogan letošnjega zajtrka je bil: Kruh za zajtrk – super dan!

Ker letos obeležujemo mednarodno leto prosa, je bil poseben poudarek na

zrnu, žitnih izdelkih in kruhu.

Šolo v Komnu sta obiskali ga. Patricija in njena hčerka Urška, predstavnici čebelarstva Furlani iz Volčjega Grada. Učencem sta predstavili delo čebelarjev ter pomen čebel za obstoj narave, človeštva.

Na podružnici v Štanjelu je kuharica Mojca otrokom spekla še poseben kruh, kruh z drožmi, ki so ga z veseljem poskusili samega, ali pa si nanj namazali samo med, samo maslo ali oboje skupaj.

Zajtrk s kruhom, medom, maslom, mlekom in jabolkom je bil slasten, kar dokazujejo odzivi otrok.

Všeč mi je ...

... bilo, ker smo imeli več časa za pojed. (JURE, 1. B)

... bil kruh naše kuharice Mojce. (ZALA, 1. B)

... bilo, ker smo jedli kruh z maslom in medom. (LEAN, 3. B)

... bilo maslo, med, kruh in mleko. (KRISTJAN, 5. B)

... bil domač kruh naše kuharice Mojce. (IZABELA, 5. B)

... bila okrašena miza. (IDA, 2. B)

... bilo, ker smo lahko poskusili različne vrste kruha. (ISABELA in HELENA, 4. B)

... bila tako lepo pripravljena in okrašena miza. (TILEN, 4. B)

... bilo, ker je prišla kuharica Mojca in nam povedala o kruhu. (MATEVŽ, 6. B)

Za zaključek pa nam je učenec Žiga iz 2. b povedal:

»Doma na polju smo pridelali pšenico in v šolo sem prinesel moko. Iz naše moke je kuharica Mojca spekla slasten kruh.«

Besedilo in foto: Ana Valečič

Pogozdovanje Krasa

Vsi se še spomnimo lanskega požara, ki se je razbesnel na Krasu. Gorelo je tudi zelo blizu domov naših učencev. Zato smo že lansko leto želeli pomagati pri obnovi gozdov.

Ko smo letos videli, da bo konec novembra organizirano pogozdovanje v bližini Cerja, smo se prijavi. Učenci obeh devetih razredov so v petek, 24. novembra 2023, najprej odšli na Cerje k Pomniku miru, kjer sta župan občine Miren-Kostanjevica Mauricij Humar in dr. Aleš Poljanec, strokovni vodja Zavoda za gozdove Slovenije, predstavila pomen zasajanja Krasa. Poleg tega, da so gozdovi pomembni za večjo količino kisika v naravi, preprečujejo erozijo ..., so po-

membni tudi za zaščito in domovanje različnih živalskih vrst.

Približno 700 ljudi, ki se je udeležilo

petkove akcije, je sadilo sadike avtohtonih vrst, učence in dijake pa so odgovorni zadolžili za setev želodov.

Včasih je bil Kras res kamnit, na njem so rastle bori, ki pa zelo dobro gorijo. Na samem pogorišču smo lahko od blizu videli to kamnitost. Ko smo kopali sicer plitve jamice za želode, se je nemalokrat zgodilo, da je bilo pod kamenjem le za prgišče zemlje. Nekaj več dela je bilo, ker smo zasajali privatna zemljišča, kjer niso vsi lastniki v celoti očistili ostankov požganih dreves.

Učenci so pridno zasajali in zadovoljni, da smo prispevali svoj del pri ohranjanju Krasa, smo se vrnili v šolo.

Besedilo in foto: Barbka Mahnič, vodja dneva dejavnosti

»Ne, ne – ona bo novinarka!«

Z mojo sogovornico Petro Mezinec sva se že na začetku pogovora dogovorili za tikanje. Ker sem bila sama prvič v vlogi novinarka, je bila moja trema pred pogovorom s pravo novinarko zelo velika. A Petra se mi je nasmehnila in spodbudno dejala: »Saj bo.« In tako sem s tresočim glasom začela s prvim vprašanjem, ki je bilo povezano prav z novinarskim poklicem, potem pa sva kakopak zajadrili tudi v srednješolske čase in še kam. Vabljeni k branju.

Arin Dezors, 3. AG

Na začetku najinega pogovora mi zapuj, kako in kdaj je dozorela v tebi odločitev, da boš postala novinarka. Zadnje čase se zdi, da je to izjemno

tvegan poklic. Je morda kdo v tvoji družini na tvojo izbiro vplival, te vzpodbujal in usmerjal na to poklicno pot?

Že kot otrok sem zelo rada brala in pisala, v srednji šoli so me vse bolj zanimala družbena vprašanja, začela sem spremljati medije, zato je bila odločitev za študij družboslovja logična. Študij novinarstva sem izbrala tudi zato, ker je ponujal najbolj konkretna znanja.

Mogoče me je k novinarstvu še najbolj usmeril nono. Veliko sva se pogovarjala o zgodovini in nekoč je nona pripomnila, da bom zgodovinarica, a je nono rekel: »Ne, ne, ona bo novinarka.«

Kot že vem, si bila dijakinja Šolskega centra Srečka Kosovela Sežana. Kateri program si obiskovala in ali imaš lepe spomine na to obdobje? Kaj ga po tvojem še posebej zaznamovalo?

Najbrž bi zdaj morala odgovoriti, da me je najbolj zaznamovala gimnazijska učna snov, ki smo jo predelovali, a ko se spomnim srednješolskih dni, pomislim predvsem na skupne trenutke s prijatelji in sošolci. Seveda so med temi trenutki tudi manj lepi, kar pa je povsem normalno; v srednji šoli so čustva na vrhuncu. Zelo lepe spomine imam na teden, ki smo ga preživeli v gorah. Triglava sicer nismo osvojili, a je prav to srečanje s slovenskim visokogorjem pripomoglo, da sem postala ljubiteljica pohodništva. Z

izbiro srednje šole sem bila vedno zadovoljna. Še posebej cenim, da so nas profesorji varno pripeljali do mature in s tem do zelenega študija.

Si že kot srednješolka sodelovala pri različnih kulturnih dejavnostih? Morda pri šolskem glasilu?

Nekaj malega sem sodelovala tudi pri šolskem glasilu, poleg tega pa sem tudi večkrat recitirala in nastopala ob različnih obletnicah.

Ali se katerega predmeta še posebej rada spominjaš in zakaj? Kdo je bil tvoj razrednik?

Moja razredničarka je bila profesorica

slovenskega jezika Jelka Hadalin. Predmet mi je bil zelo blizu, predvsem književnost, a moram reči, da sem si najbolj zapomnila ure psihologije pri profesorici Alenki Kompare. Všeč mi je bilo, da je v učno snov vključevala tudi primere iz popularne kulture. Poleg tega pa mi je bilo všeč razmišljati o sebi – kateremu srednješolcu pa ni?

Študirala si ekonomijo in novinarstvo na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani. Ti je prehod iz srednje šole na fakulteto predstavljal težak izziv?

Prehod iz srednje šole na fakulteto mi ni predstavljal večjega izziva, saj mi je bil študij novinarstva pisan na kožo. Sem pa v drugem letniku vpisala še vzporedni študij mednarodne ekonomije na Ekonomski fakulteti v Ljubljani. Malo zato, ker mi je ostajalo veliko časa, malo pa tudi zato, ker sem malo vendarle pogrešala številke.

Si med študijem kdaj pomislila, da morda poklic novinarke ne bo pravi zate oz. da bi študij zamenjala?

Nikoli nisem pomislila, da poklic novinarstva ne bi bil zame. Bolj sem se spraševala, ali bom imela sploh možnost delati v njem. Že takrat je bilo namreč znano, da je zaposlitev v novinarstvu težko najti in da so pogoji dela slabi ali pa vsaj slabši kot v drugih poklicih, poleg tega je število medijskih hiš v Sloveniji precej omejeno.

Katera področja v novinarstvu te še posebej zanimajo?

Med študijem me je zanimala predvsem mednarodna politika, kasneje pa sem začela delati pri lokalnem časopisu Primorske novice, kar je nekaj povsem drugega. Vendar so me lokalne teme pričele zelo zanimati, saj se tičejo vsakdanjega življenja vseh nas in so po krivici zapostavljene. Poleg tega sem se imela pri Primorskih novicah možnost že zelo zgodaj preizkusiti v vseh novinarskih žanrih, kar je gotovo velika prednost.

Ali misliš, da novinar lažje piše o dogodkih s svojega geografskega področja?

Do neke mere je gotovo lažje. Pozna lokalno okolje in ljudi pa tudi zgodovino določene problematike. Po drugi strani pa je to še toliko večji izziv, sploh po dolgoletnem delu, saj prav vso to vedenje in ne nazadnje poznanstva vplivajo na to, kako bo novinar obravnaval določeno temo.

Kako in koliko se po tvojem odziva mladina na aktualne politične dogodke, tako doma kot na mednarodnem področju? Ali misliš, da se mladina ne želi ukvarjati s politiko in je nekako indiferentna zaradi razmišljanja, da ne more vplivati na odločitve v svojem okolju?

Prepričana sem, da ste mladi danes ozaveščeni glede dogajanja v svetu. Ste

prva generacija, ki jih skrbi prihodnost prihodnjih generacij, kar se mi zdi zelo vzpodbudno. Menim pa, da bi morala biti naloga odločevalcev, da bolj aktivno vključijo mlade v odločanje in se ne le izgovarjajo, češ da mladih nič ne zanima. Mogoče jih ne zanimajo njihove (naše), ampak vaše teme. Vključevanje mladih je pomembno zato, ker morajo vedeti, da lahko v svojem okolju nekaj spremenijo. Če tega ni, potem postanejo 40- ali 50-letniki, ki so še vedno prepričani, da spremembe niso mogoče. A obeti niso dobri. Že iz sestave list na lokalnih volitvah (pogovor je potekal pred prvim krogom lokalnih volitev v letu 2022, op. p.) je razvidno, da je na njih le malo mlajših od 30 let.

Se po tvojem mnenju osrednja primorska regija uspešno razvija in ima dobre napovedi za prihodnost (npr. podnebne spremembe, vodni viri, visoko šolstvo in turizem)?

Mislím, da je bilo v zadnjih letih veliko zamujenih priložnosti na področju gospodarstva; ni malo podjetij, ki so v zadnjih letih Sežano zamenjala za drug kraj, saj so bili drugje pogoji boljši. Tudi na področju turizma kraško-brkinska regija (še) ni dosegla preboja. Vsekakor pogrešam skupno vizijo predvsem na področju okolja in vodnih virov. Vsi vemo, da je to za prihodnost ključno vprašanje, vendar se glede tega premalo naredi. Na posege v okolje v sosednji Italiji se naši odločevalci velikokrat sploh ne odzivajo ali pa zelo medlo. Zato tudi glede razvoja v bližnji prihodnosti nisem največji optimist, a upam, da se motim.

Petra Mezinec - dijaška leta (3. v 3. vrsti, levo od nje razredničarka, desno Marjana Garzarolli (še ena naša intervjuvanka)).

Vsak novinar ima svoj slog pisanja. Koliko sebe daš kot novinarka v besedilo, ki je kasneje objavljeno?

Novinarski prispevki se na grobo delijo v dve vrsti, na informativne in interpretativne. Pri prvih je zaželeno, da je novinarskega sloga posameznega novinarja čim manj zaznati, pri drugih pa prav na tem temeljijo. Zato je vedno odvisno, kakšna je moja naloga. Na kratko, če pišem poročilo o nekem dogodku, je to nekaj povsem drugega kot pisanje kolumne. Nikoli nisem posebej razmišljala o slogu – je nekaj, kar se zgodi spontano.

Ali je na področju novinarstva prisotna cenzura oz. morda celo samocenzura? Je težko o tem javno govoriti?

Gotovo je prisotno oboje. Sama moram reči, da sem imela vsaj do sedaj srečo, saj tega nisem občutila. Zelo je pomembno, da ima novinar dobrega urednika, ki ga je pripravljen podpreti. In seveda, da na urednike ne pritiskajo lastniki, politiki in oglaševalci.

Delo novinarke zahteva veliko časa, kritičnosti in potrpežljivosti. Imaš tudi kaj prostega časa zase?

Vsako delo, ki ga opravljaš vestno, zahteva veliko, ne le novinarstvo, a mislim, da si mora vsakdo vzeti tudi čas zase.

Za zaključek – imaš morda skrito vprašanje, na katerega nisi še dobila odgovora?

Nimam. Je bilo pa zanimivo sedeti na drugi strani snemalnika. Hvala za povabilo.

**Razredna fotografija je iz šolskega arhiva, ostale fotografije so v lasti intervjuvanke.*

Burjica

Dogajanje v Vrtcu Komen ...

Obeležili smo jesen s pravljico in gibanjem

V enoti Komen smo si v okviru prednostne naloge Vrtca Sežana zadali nalogo, da bomo obeležili letne čase s pravljico

in gibanjem na prostem.

Konec septembra smo obeležili pohod jeseni. Strokovne delavke smo za

otroke pripravile orientacijski pohod. Po poti so otroke pričakale aplikacije in besedilo pravljice Mala miška in veliko rdeče jabolko. Ko so prišli do dela pravljice, so ga skupaj z vzgojiteljicami prebrali in nato opravili še zastavljeno nalogo, saj so le tako lahko prišli do naslednjega delčka pravljice. Do konca so morali opraviti kar sedem gibalnih izzivov, in sicer kotaljenje velikih hoppy žog, žabji poskoki, hoja mimo, preko in pod ovirami, tek, plazenje skozi rov – obroč, podajanje žoge nad glavo, med nogami, ples in petje prijateljske pesmi.

Ko smo prišli nazaj v vrtec, pa nas je čakala še ustvarjalna naloga. Vsaka skupina si je izbrala likovno tehniko in okrasila jabolko iz papirja. Z izdelki smo okrasili vrtec.

Pravljico smo izobesili v garderobi, kjer so jo lahko otroci pripovedovali svojim staršem.

Besedilo: Mateja Bežek Kosmač
Foto: Strokovne delavke enote Komen

Teden otroka: Raziskovalni teden

Letošnja osrednja tema tedna otroka, je bila Zakaji in zatoji radovednosti. Radovednost zajema mnogo več kot tisto, kar se moramo naučiti. Radovednost nas vodi h globljemu odkrivanju sveta okoli nas, novemu znanju, izkušnjam in spoznanjem. Otroci je imajo na pretek. Njihovo najpogostejše vprašanje je zakaj.

V enoti Komen smo ta teden poimenovali kar Raziskovalni teden. Najprej smo si ogledali nekaj kratkih animiranih filmov Lile Prap: Zakaj? Zato! V njih radovedna glavna junakinja zastavlja veliko različnih vprašanj in nanje išče odgovore.

Otrokom smo po ogledu zastavili vprašanje: Kaj pa vas zanima? S to iztoč-

nico smo odšli po skupinah in ugotovili, da nas zanima zelo veliko stvari. Izmed vseh zastavljenih vprašanj si je vsaka skupina izbrala eno in tisto raziskovala.

- Otroke iz skupine Žabice je zanimalo, ZAKAJ JE LEV SMEŠEN.
- Otroke iz skupine Sončki so izbrali vprašanje, KAKO PRIDE TEMA.
- Otroci iz skupine Levčki so raziskovali o levih.
- Otroke iz skupine Krtki je zanimalo, ZAKAJ IMAJO METULJI KRILA.
- Otroke iz skupine Zajčke pa, ZAKAJ PTIČKI LETIJO.

Najprej smo razmišljali na glas, kaj že vemo. Vse naše domneve smo zapisali.

Potem smo se spraševali, KJE BI KAJ VEČ IZVEDELI, KOGA BI VPRAŠALI, KAM BI POGLEDALI.

Tako smo pogledali na računalnik, v knjige, na telefon, vprašali smo starše, nekateri pa smo odšli tudi v knjižnico, kjer nam je knjižničarka Marija posredovala veliko informacij in nam odgovorila na vsa vprašanja. Otroci so bili navdušeni. Marija pa jih je spodbudila, da še pridejo v knjižnico in s sabo pripeljejo starše.

Vse ugotovitve, ki smo jih pridobili s pomočjo raziskovanja, smo zapisali na plakat in jih konec tedna predstavili prijateljem iz ostalih skupin.

Raziskovanje je bilo otrokom zanimivo, saj so sami prišli do odgovorov na zastavljena vprašanja in na teme, ki so jih zanimale. Izvedeli smo veliko novega.

Besedilo: Mateja Bežek Kosmač

Foto: arhiv enote Komen

... in Vrtcu Štanjel

Obležitev jesenskega dne

Na prvi jesenski dan je k nam na obisk prišla Marija iz knjižnice Komen. Prišla je prav s posebnim sporočilom. V gozdu je srečala teto Jesen, ki je imela polno dela z barvanjem listja. Zato je Marijo poprosila, da nas obišče v njenem imenu in otrokom pove pravljico o ježku. Otroci so zelo pozorno poslušali Marijino pripovedovanje ob ilustracijah. Na koncu smo skupaj obnovili zgodbo: koga vse je srečal jež, kaj se mu je dogodilo na poti in kdo mu je pomagal. Seveda brez pevtja ni šlo, zato smo zapeli še pesem Živali jeseni.

Knjižničarki Mariji Umek se zahvaljujemo za obisk in pravljico.

Zakaji in zatoji

Letošnja tema tedna otroka je bila Zakaji in zatoji radovednosti. V Vrtcu Štanjel smo v tem tednu bili zelo radovedni ter se nekaj novega naučili in izvedeli. Pogovarjali smo se, kaj sploh to je radovednost, kje najdemo odgovore, koga lahko povprašamo itd. Ker imajo otroci zelo radi glasbo, smo medse povabili mamo Mojco, ki nam je v družbi Pokovčka predstavila instrument sintisajzer. Zelo smo bili radovedni, kako lahko iz njega pride toliko različnih tonov, kako nastane melodija, zakaj ni prinesla klavirja itd. Najbolj pa smo bili veseli, ko so lahko naši radovedni prstki potipkali po sintisajzerju. Naša radovednost je bila največja ob dnevu poskusov. Prelevili smo se v čarovnike in razmišljali, kaj vse se bo zgodilo, spremenilo in začaralo. Zelo uspešni smo bili, saj nam je vse uspelo, čeprav kdaj nismo ravno vedeli, kako nam je to uspelo. Zelo smo se razveselili tudi obiska prvošolcev, saj smo se skupaj družili in gibali na vrtčevskem igrišču. Skupaj smo premagovali razne ovire in preizkušnje.

Mami Mojci Furlan se zahvaljujemo za čudovito glasbeno dopoldne.

Besedilo: Mojca Mozetič
Foto: arhiv Vrtca Štanjel

Kruh za zajtrk – super dan!

Kot vsako leto smo tudi letos v novembru obeležili tradicionalni slovenski zajtrk. Bil je v znamenju kruha, žit in izdelkov iz žit, zato se je letošnji slogan glasil Kruh za zajtrk – super dan! Z otroki smo se o tem pogovarjali in okrasili šolsko avlo s čebelicami.

V petek, 17. novembra 2023, pa smo zajtrkovali črn kruh, namazan z maslom in medom, zraven smo pojedli jabolko in popili mleko. Obiskala nas je šolska kuharica Mojca in nam povedala, kako se speče kruh. Naštela je sestavine in opisala pripravo. Presenetila nas je s posebnim kruhom, ki ga je sama spekla – kruh z drožmi. Veliko nas je bilo takih, ki smo tak kruh prvič jedi in bili nad okusom zelo zadovoljni. Ostale so le drobničice. Ogledali smo si še predstavitev o čebelah in skupaj zapeli Avsenikovo pesem Čebelar.

Kuharici Mojci se za obisk in kruh zahvaljujemo.

Besedilo: Mojca Mozetič
Foto: arhiv Vrtca Štanjel

Srečanje po pol stoletja zaključka OŠ Dutovlje

Po petih letih so se zopet srečali sošolci, ki so v šolskem letu 1972/73 zaključili 8. razred Osnovne šole v Dutovljah. Srečanja že vseh pet desetletij potekajo na pobudo odličnega rezalca pršuta Vojka Markočiča iz Grajzarjeve domačije v Štanjelu, ki sošolce zbere vsakih pet let. Tokrat 6. oktobra 2023 se je 26 sošolk in sošolcev dobilo v družinski gostilni Ravbar v Dolu pri Vogljah, ki neguje gostinsko tradicijo že od leta 1888. Obujali so spomine na šolske dni in na zaključek šolskega leta pred pol stoletja, ko je 55 učencev obiskovalo dve paralelki na dutovski šoli, ki je imela še pod vodstvom takratnega ravnatelja Milana Urana velik šolski okoliš. Na prijetno druženje so na Kras prišli iz raznih krajev Krasa, širše Primorske Slovenije. Nekateri se srečanja niso mogli udeležiti zaradi bolezni in drugih obveznosti, pet pa jih je v teh petih desetletjih tudi umrlo. Vsi zbrani so po dokončanem nadaljnjih izobraževanjih in delovnih obveznostih že upokojeni, med njimi so tudi agronomi in priznani vinogradniki in vinarji, kot denimo Izidor Škerlj iz Kmečkega turizma Škerlj iz Tomaja. Ob druženju ob dobri kraški kuli-

nariki, kapljici kraškega terana, slastni torti ter obujanju spominov v pogovoru in gledanju fotografij sta večer in druženje, ki je trajalo kar šest ur, minila neverjetno hitro. Spomnili so se prijetnih trenutkov na »guljenje« šolskih klopi, medtem ko

danes osnovno šolo obiskujejo njihovi vnuki in pravnuki. Še pred poslovitvijo so si zaželeli, da se v bodoče vidijo na vsake tri leta na takih srečanjih, ki jih povezujejo in spominjajo na lepa doživetja na dutovski šoli.

Besedilo: Olga Knez
Foto: Polona Iskra

Marko Hatlak band zaključil jesenske serenade na Krasu in Brkinih

Že četrto leto zapored na Krasu in v Brkinih v organizaciji sežanske izpostave javnega sklada za kulturne dejavnosti v

soorganizaciji z Glasbeno mladino ljubljansko potekajo Jesenske serenade. Projekt štirih izjemnih koncertov podpi-

rajo vse štiri kraško-brkinske občine, letos pa sta jih podprla tudi dva sponzorja: mlado sežansko podjetje Befine-Pro, ki ne ljubi samo športa, temveč tudi kulturo, in nepremičninska agencija Remax s sedežem v Ljubljani in 18 izpostavami. Po gostovanju odličnih glasbenikov v Muzeju Marijana Miklavca na Štolfovici domačiji v Sežani, cerkvi sv. Jurija na Tabru pri Materiji in Muzeju slovenskih filmskih igralcev v Divači je v četrti sezoni Jesenskih serenad na Krasu in Brkinih 26. septembra 2023 potekal še zadnji koncert v Štanjelu pod naslovom Lovilec sanj.

Gostje večera so bili člani ansambla Marko Hatlak Band. Viteško dvorano štanjelskega gradu so do zadnjega kotička napolnili številni ljubitelji glasbe, med njimi je bil tudi komenski župan Erik Modic s soprogo, ki sta zvesta obiskovalca

Jesenskih serenad vseh štirih let. Glasbeniki Marko Hatlak Band sestavljajo: Marko Hatlak (harmonika, vokal), Žiga Kožar (bobni), Leon Firšt (klaviature), Erik Čebokli (bas) in Lazaro Zumeta (tolkala, violina). Izjemna zasedba glasbenikov je s projektom Lovilec sanj odigrala energično in s čustvi nabito muziko. Z avtorsko glasbo in priredbami velikih mojstrov

v pop, rock, latino mešanici spontano tudi improvizirajo. Medtem pa se lahko prikrade tudi kanček humorja. Glasba je bandovska, virtuozna in izrazito ritmična. Navdušila je številno občinstvo.

Album z naslovom Lovilec sanj, na katerem je tudi v Štanjelu predstavljena avtorska skladba Zadnji ples z besedilom Draga Misleja Mefa, je bil predstavljen 21.

oktobra v Kinu Šiška v Ljubljani.

Z izborom Prešernove poezije je koncert povezoval dramski igralec Tadej Pišek, ki se je v svojem 11-letnem profesionalnem delovanju uveljavil tako v gledališču, filmu kot tudi na radiu in televiziji.

Besedilo in foto: Olga Knez

Kraški vodovod Sežana pomagal pri interventni gradnji novega vodovoda med Mežico in Prevaljami

V današnjem času nekako velja prepričanje, da iz pipe praktično vsakega gospodinjstva, ki je priključeno na javni vodovodni sistem, ob vsakem trenutku priteče pitna voda. Da to še zdaleč ni tako samoumevno, so ob avgustovskih katastrofalnih poplavah na lastni koži občutili tudi prebivalci občin Prevalje, Ravne na Koroškem in deloma Mežice, ko so praktično čez noč ostali brez pitne vode v svojih domovih. Ob uničujočih poplavah je namreč reka Meža, poleg ostale infrastrukture, dobesedno odnesla približno sedem kilometrov glavnega napajalnega vodovoda med Mežico in Prevaljami, ki iz zajetja Šumc pod goro Peca oskrbuje preko 12.000 odjemalcev. Da bo naloga težka, odprava posledic pa zelo velik logistični in tehnični zalogaj, so se lokalne oblasti zavedale takoj, ko so se razmere nekoliko umirile in se je razdejanje pokazalo v vsej razsežnosti.

Z veliko željo po čimprejšnji ponovni

zagotovitvi javne vodooskrbe, po možnosti še pred prihajajočimi jesenskimi oz. zimskimi meseci, so se naši kolegi s Koroške po pomoč obrnili tudi na nas, čemur se je Kraški vodovod Sežana (KVS) nemudoma odzval. Še sredi noči smo se tako odpravili na prizadeto območje, kjer so nas ob prihodu pričakali resnično

apokaliptični prizori. To nam je vsekakor dalo vedeti, da delo ne bo zgolj rutinsko in nikakor ne enostavno. Navkljub vsem odprtim investicijam in ostalemu delu smo se na KVS odločili pomagati, uspeli zelo hitro organizirati ter zagotovili ekipo, ki bi lahko posredovala in bi bila kos tej zahtevni nalogi, ter kolegom ponudili interventno pomoč z izvajanjem strojnomontažnih del pri gradnji novega vodovoda.

Tako smo se drzno podali na nam nepoznan teren, v nepoznano okolje, kjer nismo natančno vedeli, kaj vse nas čaka. Poleg vsakodnevnih izzivov ob izvajanju del, kjer je bilo potrebne veliko improvizacije in iznajdljivosti, kar smo z dosedanjimi izkušnjami, tehnično in strokovno usposobljenostjo uspeli nekako obvladovati, smo se, na od ujme razdejanem terenu, soočali še z drugimi nevarnostmi. Med drugim z delom na edini in zelo prometno obremenjeni cesti skozi dolino, ob polovičnih zaporah, s prečkanjem aktivnega plazju in drugimi tehnično-logističnimi izzivi. O našem delu so se z obiskom na terenu seznanili tudi župani in ostali predstavniki kraško-brkinskih občin.

Sočasno z izvajanjem del se je povečeval tudi pritisk, ki ga nekako čutiš ob zavedanju, da je tudi od tvojega dela odvisna vodooskrba več tisoč odjemalcev, ki v svojih domovih nimajo tekoče vode in so odvisni ter se zanašajo na tvoje opravljeno delo. Tako smo, z veliko mero odločnosti in delom, ki je potekalo praktično vsak dan ter ob vsakem vremenu, predvsem pa z izjemnim sodelovanjem

vseh sodelujočih pri gradnji tega skoraj sedemkilometrskega odseka vodovoda, v manj kot 60-ih dneh uspeli zaključiti, če povzamemo besede prevaljskega župana g. Tasiča, »to čudežno zgodbo sodelovanja in garanja« ter ljudem zagotovili pitno vodo v njihovih domovih.

Ob zaključku del, 12. oktobra 2023, so se na slovesni otvoritvi novega vodovoda poleg lokalnih oblasti zbrali najvišji

predstavniki vlade, ministrstev in ostalih državnih služb ter izrazili veliko mero spoštovanja, ob tem pa čestitali vsem sodelujočim za doseženo.

Prav posebej pa hvaležni stiski roke in iskrena zahvala lokalnih prebivalcev, ki smo jih bili deležni, poplačajo ves trud, omilijo ves stres ter odpravijo utrujenost po opravljenem delu.

Besedilo in foto: Kraški vodovod Sežana

Strokovni ekskurziji LAS smo tokrat izvedli kar doma

Člani Lokalne akcijske skupine (LAS) Krasa in Brkinov so ob več priložnostih izrazili, da se med seboj premalo poznajo, zato smo v jesenskem času izvedli dve strokovni ekskurziji z ogledom dobrih praks kar pri nas – na Krasu in v Brkinih. S tem smo želeli izboljšati poznavanje našega območja, t. j. območja članov LAS, predstaviti izvedene projekte LAS, ki so nastali v obdobju 2014–2020, ter omogočiti mreženje med člani LAS za nove projekte v prihajajočem obdobju.

Za brkinski del je strokovna ekskurzija potekala v soboto, 21. oktobra 2023. Po jutranjem srečanju v Sežani, kjer sta nas prijazno gostila Inkubator, d. o. o., Sežana ter Zavod Sopotniki, je bila prva točka v Brkinih dvorana, in sicer Rudnik Vreme, kjer sta nam predstavnici TKŠD Urbanščica predstavili zgodovino premogovništva na Vremskem ter kulturno dediščino literatov Magajna. Sledil je obisk Dujčeve domačije na Škofljah, ki ima prostor, namenjen kampiranju, ter apartmajsko ponudbo. Med vožnjo na Artviže smo prisluhnili razlagi lokalne turistične vodnice iz vrst naših članov – Turističnih vodnikov Krasa in Brkinov – o zanimivostih Brkinov.

V Orehku pri Materiji nas je pričakal mladi prevzemnik kmetije, ki je poleg svoje kmetijske dejavnosti predstavil tudi načrte, ki jih imajo z obnovo gozdnih poti in z umestitvijo tematske pešpoti. Na turistični kmetiji Pri Filetu v Slopah nam je predstavnica Zavoda Dobra pot najprej predstavila projekt LAS Izročilo Brkinov in Krasa ter predvajala film Brkini in žganjekuha, ki je nastal v okviru projekta. V Hrpeljah smo si ogledali postajališče za avtodome, urejeno iz sredstev LAS (ESRR) na območju nekdanjega sejmišča. V neposredni bližini vaškega doma Hrpelje pa smo si ogledali še 18 vrtičkov z vso pripadajočo infrastrukturo,

ki jih je s pomočjo evropskih sredstev LAS (ESRR) ter s sodelovanjem več partnerjev uredila Občina Hrpelje-Kozina v projektu Njivce na vasi. Vse njivce so zasedene in lepo urejene ter zagotovo služijo kot primer dobre prakse, ki jo je smiselno uvesti še kje.

V četrtek, 23. novembra 2023, smo po brkinskem delu izvedli še strokovno ekskurzijo in ogled dobrih praks po Krasu. Program je razkrival raznolikost, ki Kras bogati in ga dela edinstvenega – od socialnega podjetja Brinjevka v Malem Dolu do butične Ville Fabiani v Kobdilju.

Začeli smo v Bolnišnici Sežana, kjer so nam predstavili dva projekta LAS – Po poti zdravja (v izvajanju) in Lokalno je zdravo (že zaključen). Potem pa so nas popeljali na ogled umetnega rova, ki je povzel vse naravne lastnosti jame in v kateri že vrsto let izvajajo speleoterapije za zdravljenje pljučnih bolnikov. Prva postaja popotovanja po Krasu je bil Kobdilj, natančneje Villa Fabiani, kjer so

nam predstavili rezultate projekta LAS Razvojno partnerstvo Villa Fabiani, nastale produkte ter možnosti nadgradnje. V okviru tega projekta so bili partnerji tudi Kmetija Brinjevka, so. p., ki so nam v Malem Dolu predstavili svojo dejavnost, tematske hišice in zeliščni vrt, ki so nastali v okviru projekta LAS MedGenVezi, ter produkte, ki so nastali v okviru že omenjenega projekta LAS Razvojno partnerstvo Villa Fabiani.

Sledila je pot mimo Medgeneracijskega parka Komen, skupnostnega prostora v centru Komna, ki je nastal v okviru istoimenskega projekta LAS, in krajši postanek v Medgeneracijskem parku Sveto, katerega nastanek je po načelu od spodaj navzgor v sodelovanju Občine Komen z domačini, Sčani, nastal s pomočjo sredstev LAS. Preko Gorjanskega nas je pot vodila na Izletniško kmetijo Kosmina, kjer so nas pogostili s pripravljenimi kraškimi dobrotami. Naš zadnji postanek je bil v Tomaju, kjer nam je predstavnik

Združenja konzorcija pridelovalcev terana povedal več o teranu, spoznali pa smo tudi grozdni sok, izdelek, primeren za vse generacije.

Z vključevanjem naših članov, lokalnih ponudnikov in pridelovalcev s poudar-

kom na tistih, ki so sodelovali v projektih LAS, pa smo izvedli zares poučni in prijetni ekskurziji, ki krepita medsebojne vezi. Po obisku malega delčka Brkinov ter spoznavanju le delčka kraške ponudbe lahko le še enkrat potrdimo, da imamo

na našem območju marsikaj za pokazati in da je smiselno tovrstne obiske večkrat organizirati. Naši člani in ponudniki pa vedno ponudijo kaj novega, zato jih bomo z veseljem še obiskali.

Besedilo: Jerneja Modic
Foto: LAS Krasa in Brkinov

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja - Evropa investira v podeželje

Kraška klet prejela nagrado BIG SEE Tourism Design Award 2023

V mali kraški vasi Volčji Grad stoji kraška hiša. V hiši se skriva manjša kraška klet. Ta razkriva kamnite krasote, ki se skrivajo pod kraškim površjem. Kamniti biser so prenovili arhitekti novogoriškega biroja Kreadom. Pod projekt sta se podpisala arhitekt in ustanovitelj podjetja Adrijan Cingerle ter arhitektka in sodelavka Andreja Kosovelj, ki si tudi sicer prizadevata za ohranjanje naravne in kulturne dediščine. Njun projekt je prepoznal Zavod Big in ga v letošnjem septembru nagradil z nagrado BIG SEE Tourism Design Award 2023. Ob tej priložnosti smo se pogovarjali z arhitektko Andrejo Kosovelj, ki živi in deluje na Krasu.

Nam lahko kaj poveš o prenovljeni domačiji, del katere je tudi kamnita klet?

Vinska klet, vklesana v živo skalo, je del domačije, ki je bila zgrajena leta 1832. La-

stnika sta domačijo postopoma, skrbno in zokusom prenavljala. Za zaključek jima je nato ostala še klet.

Kako ste se lotili tega projekta? Kakšna je bila osnovna ideja, ki ste jo poskusili uresničiti?

Želeli smo ustvariti prostor, ki bi se skladal z investitorjevimi željami, obenem pa bi se zliil s specifičnim kraškim okoljem in hišo. Postavitev novih elementov tako izhaja iz prostora samega. Želeli smo, da ti s prvotnimi elementi – surovimi kamnitimi zidovi in grobim kamnitim oboikom – ustvarjajo ravnovesje in jih hkrati povečajo. Od starih sten in stropa smo se oddaljili z dodatno poglobitvijo tal, novim kamnitim tlakom, na katerega smo položili le tri elemente – regal za buteljke, pult s koritom in kamnito mizo, ki postane novo prostorsko ekscentrično težišče kleti. Okoli nje se ob kozarcu vina ustvarjajo in izmenjujejo pogovori, čustva, misli in ideje.

Kaj pa oprema? Je bila izdelana po naročilu?

Oprema je bila izrisana in ustvarjena prav za ta prostor. Uporabili smo naravna in lokalna gradiva. Tako regalna omara, kjer so spravljene buteljke, kot tudi pult s koritom sta izdelana po naših delavniških načrtih, ki so bili zelo detaljni. Degustacijska miza je skala v naravnem stanju, ki je na zgornji strani spolirana, da se lepo izrazi globina temne barve črnega kraškega kamna.

Tudi ti si doma s Krasa in kraško okolje dobro poznaš. Si zato sodelovala pri tem projektu? In kako je vse skupaj potekalo?

Res je. Živim in zdaj tudi delam na Kra-

su. Da sem sodelovala pri projektiranju te kleti, pa je bilo naključno oziroma na -ključno, torej z razlogom, ki ga takrat še nismo poznali (smeh). V resnici sem takrat šele začela delati pri Adrijanu, ki je ravno potreboval nekoga za izdelavo naloge. Z iskanjem idej sem začela že doma. Adrijan je imel 3D fotometrični sken prostora, tako da sem prvi dan v službi že risala idejno zasnovo. Nadaljevala sem z izdelavo makete in 3D modela. Preden smo prišli do končne podobe, se je prvotna zasnova še spreminjala. Na koncu je bilo treba izdelati vse načrte, 3D prikaze in končno predstavitev za investitorja.

Kako pa je potekalo sodelovanje z investitorjem, je takoj sprejel vaš predlog ali ste ga morali spreminjati?

Vsi družinski člani so bili takoj navdušeni nad prvotno predstavljeno idejo in so z njo tudi želeli nadaljevati.

Imaš kakšno posebno vodilo, ki mu slediš pri ustvarjanju?

Osredotočam se na dve točki. Najprej pozornost usmerjam v želje in potrebe investitorja, takoj za tem pa se osredotočim na značilnosti lokacije, v kateri je projekt postavljen. Pri samem procesu se mi zdi pomembna meddisciplinskost, v smislu sodelovanja z drugimi strokovnjaki in poznavalci – inženirji, krajinskimi arhitekti, gradbinci, umetniki. Na splošno stremim k ustvarjanju avtentične in trajnostne arhitekture. Z drugimi besedami take, ki je namenjena prav tistemu prostoru, v katerem se nahaja in ki dobro in dolgo služi ljudem tako v prijetnosti uporabe kot v sami vzdržnosti grajenega. Podobno velja pri notranjem oblikovanju in urbanizmu, le da se merilo spreminja.

**BIG SEE
Tourism Design
Award 2023
Winner**

Vinska klet v Volčjem Gradu je prejela nagrado BIG SEE Tourism Design Award 2023. Kaj je na njej tako posebnega?

S to arhitekturo smo se trudili zadovoljiti tudi tiste nerazumske zahteve, ki so globoko zakoreninjene v nas samih in ki jih pogosto radi zanemarjamo. Že ob vstopu v klet smo deležni vizualnih in prostorskih čutnih zaznavanj, ki se ob degustacijski mizi še dodatno poglobijo in lahko preidejo na nivo čustev.

Kako vam je to uspelo prenesti v prakso?

S preišljeno uporabo materialov (kamna, lesa, kovine), prostorsko postavitvijo elementov in z igro svetlobe in senc.

Nagrade so navadno nekakšna potrditev, da smo delo dobro opravili. Goto-vo ste se je razveselili, kajne?

Seveda, to je bila za nas lepa potrditev. Hkrati pa bi rada poudarila, da se ključ do uspeha skriva v prizadevanju za dobre odnose in sodelovanju vseh udeleženi- h – investitorja, arhitekta in izvajalca. Pri tem projektu nama je investitor pustil veliko svobode pri snovanju in nenazadnje tudi uresničil projekt skladno z načrtom. S tem nam je tudi omogočil, da je Zavod BIG potem prepoznal kakovosti našega projekta.

Avtorja: Adrijan Cingerle, u.d.i.a., Andreja Kosovelj, mag. inž. arh.

Investitor: zasebni

Leto izgradnje: 2022

Lokacija: Volčji Grad

Velikost objekta: 30,3 m²

Podelitelj nagrade: Zavod BIG

Zavod BIG je center za kreativno gospodarstvo jugovzhodne Evrope BIG. Kot izdajatelj arhitekturne revije Hiša, organizator dogodkov in ustvarjalec platforme BIG SEE združuje posameznike, institucije in podjetja iz dinamične regije enaindvajsetih evropskih držav, kjer si širšemu občinstvu prizadeva približati kreativne prakse s področij arhitekture, oblikovanja, umetnosti, kulture, športa, znanosti, izobraževanja, ekonomije, prehrane in drugih.

Besedilo: Monika Marušič

Foto: Jerneja Kraigher

Dobro je vedeti

Občinska uprava Občine Komen

Telefon: 05 73 10 450
 Fax: 05 73 10 460
 Spletna stran: www.komen.si
 E-pošta: obcina@komen.si
 Uradne ure: ponedeljek in petek od 8.00 do 12.00
 sreda od 8.00 do 12.00 in od 15.00 do 17.00

Medobčinski inšpektorat in redarstvo občin Divača, Hrpelje – Kozina, Komen in Sežana

Telefon: 05 73 10 141
 E-pošta: soou@sezana.si
 Uradne ure: ponedeljek, sreda in petek od 8.00 do 10.00

Knjižnica Komen

Komen 118, 6223 Komen
 Telefon: 05 76 68 580
 E-pošta: knjiznica.komen@kosovelova.si
 Delovni čas: torek in petek od 11.00 do 18.00
 sreda od 8.00 do 15.00

Zdravstvena postaja Komen / Splošna ambulanta Komen

Telefon: 05 73 11 460

Lekarna Komen

Telefon: 05 73 11 790
 Delovni čas: ponedeljek od 12.00 do 19.00
 torek, četrtek in petek od 8.00 do 15.00
 sreda od 9.00 do 18.00

Zbirni center Komen

torek: od 9.00 do 13.00
 četrtek: od 14.00 do 17.00
 sobota: od 9.00 do 13.00

Delovanje javne razsvetljave - prijava napak:

Javna razsvetljava d. d., Litijska cesta 263, Ljubljana
 Telefon: 01 5863 600
 E-pošta: info@jr-lj.si
 Spletna stran: www.jrl.si/prijava-napak

Zavetišče Oskar Vitovlje

Telefon: 05 30 78 570

JAVNA BLAGAJNA OBČINE KOMEN obratuje v poslovalnici Deželne banke Slovenije, d. d., v Komnu 118 c (pri pošti), odprta je od ponedeljka do petka od 8.00 do 12.00 ter od 13.00 do 16.00.

ODPRTO ŠIROKOPASOVNO OMREŽJE KOMEN - prijava poškodbe infrastrukture, ki ni povezana z motnjami delovanja storitev pri njih.

E-pošta: napake.oso@gvo.si
 Telefon: 02 333 26 23, 02 332 23 00
 (izven delovnega časa, med 15.00 in 7.00 naslednjega dne)

Ustanovitev odbora DeSUS v občini Komen

Dne 11. oktobra 2023 je DeSUS (Demokratska Stranka Upokojencev Slovenije) ustanovila Občinski odbor DeSUS Komen.

Nov predsednik je Janez Kobe, univ. dipl. ing, danes ravnatelj, in podpred-

sednik Rajko Lisjak, univ. dipl. org. Nova sekretarka je Andreja Bandelli, dipl. pedagog, podjetnica.

Za vse informacije lahko pokličete predsednika (Janez Kobe) na tel.: št 041 554 239 ali pišete na OBCINSKI ODBOR

DESUS KOMEN, Komen 41, 6223 Komen.

DeSUS – Demokratična stranka upokojencev Slovenije se širi, na južni primorski beleži osem aktivnih odborov.

Zaščitena označba porekla tudi v ES

Področje in podnebje

Kras se uvršča v submediteransko območje. Zaradi bližine morja ima sorazmerno dolgo vegetacijsko dobo. Za pašno območje Krasa je značilna suha klima z nizko relativno vlago zraka in stalno vetrovnostjo, kar se odraža tudi na medu.

Čebelja paša

Floristični sestav trav, detelj, zelišč, gozda in grmovnic nudi pestro čebeljo pašo, bogato z vsebnostjo aromatičnih snovi, kar se odraža v specifični, polni in živahni aromi našega medu z intenzivno barvo.

V gozdu, na gmajnah, košenicah in ob zidovih ograd je veliko tipično kraškega gozdnega drevja in grmičevja: črni gaber, črni bor, domači kostanj, graden, malolistna lipa, cer, hrast puhavec, topolistni javor, rešelika, leska, črni trn, dren, češmin, navadni brin, ruj, žajbelj, šetraj in akacija. Vsa ta pestrost medečih rastlin daje Kraškemu medu svojevrsten mediteransko celinski vonj in okus.

Tradicija čebelarjenja na Krasu

Čebelarstva tradicija na območju Krasa je zelo dolga. Ohranjenih je nekaj zapisov nadučitelja Janka Vodopivca, ki je

čebelaril na Krasu od leta 1892 do 1937.

Leto 1910 je bilo prelomno za razvoj naprednega čebelarstva na Krasu, saj so se čebelarji organizirali v društvo.

Čebelarstvo na Krasu je med prvo in drugo svetovno vojno doživljalo vrsto pretresov. Kljub temu so čebelarji tako strokovno kot tehnološko napredovali, kar se odraža v visoki razvitosti čebelarjenja na Krasu.

Predstavitve skupine izdelkov Kraški med

Med je najbolj pristno naravno sladilo. Je živilo, ki se ohrani tudi stoletje brez kakršne koli dodatne snovi ali konzervansov, je naravni pridelek, ki ga čebele proizvajajo iz cvetličnega nektarja ali mane.

Velik pomen za človeško zdravje imajo v medu flavonoidi, ki delujejo antioksidativno, protivnetno, protimikrobno in zavirajo tvorbo krvnih strdkov. Antioksidanti so odstranjevalci škodljivih prostih radikalov, preprečujejo oksidacijo škodljivega holesterola in s tem zmanjšujejo mašenje žil. Rudninske in druge snovi v medu delujejo proti utrujenosti, slabokrvnosti, proti bolečinam in krčem v mišicah ter varujejo jetra. V obdobju nosečnosti pomagajo pri normalnem razvoju plodu ter zmanjšujejo pogostost bruhanja.

Razlika med cvetličnimi in gozdnimi vrstami medu

Cvetlični med izvira iz nektarjev žuž-

kocvetnih rastlin, ki z nektarjem privabijo čebele, da jih oprasijo. Za nagrado čebelam ponudijo sladek sok, ki je hrana za čebele. Gozdni med pa izvira iz sokov dreves, na katerih se pasejo različne žuželke. Te za zaščito pred naravnimi sovražniki ponudijo del sladkega soka drevesa čebelam za hrano v obliki sladkorjev. V simbiozi se tako ustvari ravnotežje v naravi, kar človek s svojim znanjem izdatno koristi za svoje potrebe.

V satju je med običajno tekoč, nato prej ali slej kristalizira. Kristalizacija medu je naravni pojav, ki ne vpliva na kakovost medu. S segrevanjem do 40 °C se med ponovno utekočini in v ničemer ne izgubi svoje prvotne kvalitete.

Čebelarji Krasa in Brkinov smo zaradi organoleptičnih posebnosti medov, ki

jih pridobivamo na območju od Brestovice na Krasu (celotna bivša občina Sežana) pa do Obrova v Brkinih, zaščitili z blagovno znamko KRAŠKI MED.

Zaradi velike pestrosti tega območja lahko ponudimo našim potrošnikom različne vrste medu z izrazito aromo mediterana, kot so: med divje češnje, akacijev med, cvetlični, lipov, kostanjev in bršljanov med.

Prednosti zaščenega Kraškega medu

Projekt zaščite Kraškega medu z oznako porekla temelji na dokumentiranem nadzoru nad pridelovalnim procesom in analizami medu. Z interno kontrolo primernosti čebelarjenja čebelarji lahko že v kali odpravijo vse nevarnosti, ki medu

pretijo med nastajanjem v panju, točenjem medu in skladiščenjem. Šele ko je med v panju dozorel, ga iztočimo.

Zagotovilo sledljivosti je oznaka L in rdeči žig EU o zaščiti BZ, ki se na etiketi vedno uporablja skupno s polnim naslovom čebelarja, ki je med pridelal.

Pridelavo in polnitev Kraškega medu nadzorujejo certificirani pregledniki/kontrolorji medu in zunanja pooblaščenca certifikacijska institucija.

Zelo veliko znanja je potrebnega, da uspe čebelarju pripraviti čebelje družine za nabiranje sortnih nektarjev. Flora na Krasu in Brkinih je enkratna danost, znanje čebelarja pa pogoj, da se darovi narave lahko ponudijo potrošnikom takšni, kot jih je narava oblikovala.

Besedilo in foto: predsednik Čebelarskega društva Ivan Atelšek

LAS Krasa in Brkinov ima novo vodstvo

Obstoječim članom organov Lokalne Akcijske Skupine, v nadaljevanju LAS (to-rej članom Upravnega odbora, Nadzornega odbora, predsednici in podpredsednici LAS), se je oktobra 2023 iztekel mandat, zato je predsednica LAS, ga. Milena Štolfa, sklicala volitve.

Redne volitve članov v organe LAS Krasa in Brkinov za novo mandatno obdobje 2023–2027 so potekale na 3. redni seji Skupščine LAS, ki je potekala v ponedeljek, 23. oktobra 2023, v prostorih krajevne skupnosti v Lokvi. V roku za prejem kandidatur je bilo prejetih 13 kandidacijskih obrazcev za predstavnika Upravnega odbora, tri za predstavnike Nadzornega odbora, ena kandidatura je bila oddana za predsednika LAS ter ena za podpredsednika LAS.

V Upravni odbor so bili izvoljeni (po vrstnem redu priimka):

- kot predstavniki javnega sektorja: Frančeškin Boštjan (Občina Komen), Grzetič Žerjal Mateja (Občina Sežana),

Kahuna Anu (Občina Divača), Valenčič Vasja (Občina Hrpelje-Kozina),

- kot predstavniki gospodarskega sektorja: Babuder Mojca (Topis, Mojca Babuder, s. p.), Cerkvnik Andrejka (Krasna, Andrejka Cerkvnik, s. p.), Križman Klementina (Območna obrtno-podjetniška zbornica Sežana), Prodnik Miroslav (Art nepremičnine, d. o. o.),
- kot predstavniki civilnega sektorja: Brdnik Majda (Društvo vinarjev in vinogradnikov Krasa), Drobniak Lilijana (TKŠD Urbanščica), Luin Dušan (Razvojno društvo Pliska), Štolfa Milena (Društvo kmetič sežanske regije).

V Nadzorni odbor so bili izvoljeni:

- Nataša Macarol (Občina Divača), predstavnica javnega sektorja,
- Ivo Kobal (Ivo Kobal – nosilec dopolnil-

ne dejavnosti na kmetiji), predstavnik gospodarskega sektorja,

- Bogdan Macarol (Društvo turističnih vodnikov Krasa in Brkinov), predstavnik zasebnega sektorja.

Za predsednico LAS je bila izvoljena Mateja Grzetič Žerjal (predstavnica Občine Sežana), za podpredsednika LAS pa Dušan Luin (predstavnik razvojnega društva Pliska).

Več informacij o volitvah in rednih aktivnostih si lahko preberete na spletni strani www.laskrasainbrkinov.si. Če vas zamika sodelovanje pri usmerjanju lokalnega razvoja in oblikovanju razvojno naravnanih pobud, pa ste dobrodošli, da se v LAS Krasa in Brkinov tudi včlanite!

Besedilo: Jerneja Modic, LAS Krasa in Brkinov

Nič več »starši – taksisti«

Kako rešiti uganko popoldanskih in izvenšolskih obveznosti otrok, usklajevanja obveznosti, s tem povezanih stroškov in predvsem izgubo časa, ki ji starši v naših vaseh ob popoldnevih težko ubežimo? V tej zgodbi se prav gotovo lahko prepozna veliko staršev s širšega področja

Krasa. Otroci imajo svoje aktivnosti, čas, potreben za prevoz, pa kljub majhnim razdaljam ni zanemarljiv. Avtobus v vas pripelje enkrat ali dvakrat v popoldnevu, največkrat ne ob urah, da bi lahko otroci svoje aktivnosti v mestu obiskali z javnim prevozom tja in nazaj. In tako so

t. i. logistični zapleti hitro del vsakdana. Zato starši pogosto čakamo otroke, postorimo vmes opravek ali dva, opravimo telefonski klic, napišemo e-sporočilo in podobno. Torej smo tipični primer tiste-ga, kar opisujemo kot »starši – taksisti«.

Zadnje mesece pa zelo priročno reši-

tev predstavlja sistem prevozov na zahtevo Lokalno povezani, ki nudi prevoze v štirih občinah – Divača, Hrpelje-Kozina, Sežana in Komen v sodelovanju z Območno razvojno agencijo Krasa in Brkinov ter Zavodom Sopotniki. Po cestah

vsak delavnik med 6.00 in 19.00 vozita dva kombija, profesionalnega voznika pa priključimo z rezervacijo vožnje prek aplikacije ToyotaGO na telefonu. Vpišem zelen čas odhoda in končni naslov. Ko se voznik odpravi proti navedenemu

naslovu, mi to telefon prek obvestila že sporoči, prav tako, ko otrok vstopi v kombi. Kombi pobere več otrok iz moje ali bližnjih vasi, ki imajo svoje aktivnosti ob približno istem času. Tudi končno plačilo s kartico je urejeno prek aplikacije, ki je v celoti razvita v Sloveniji. Medtem ko se otroci peljejo na treninge, glasbeno šolo in krožke, zdaj starši lahko postorimo stvari doma ali na vrtu in si namesto čakanja v avtu privoščimo uro ali dve za nam ljube stvari.

Taka storitev prevozov je v Sloveniji novost in predstavlja eno izmed možnosti organiziranih prevozov na zahtevo v prihodnosti. Je veliko bolj prilagodljiva kot avtobusni prevoz, saj kombi pelje od vrat do vrat, namenjen je manjšim skupinam potnikov, vse se opravi prek aplikacije, torej po meri. Ni voznega reda in natančne linije, kar pa je tudi njegova ključna značilnosti za dopolnilno vlogo javnega prometa na podeželju. Taka storitev omogoči, da tudi otroci z manjših vasi zaradi obremenitve s prevozom niso prikrajšani in da lahko popoldanske aktivnosti obiščejo enako kot vrstniki iz večjih krajev, kot je na primer Komen.

Več informacij je na voljo na spletni strani www.lokalnopovezani.si

Besedilo: LAS Krasa in Brkinov

Foto: Vid Ponikvar

Kras in Brkini

Lokalno povezani

Dobra pot za prostovoljce

V Zavodu Dobra pot se v obdobju od maja 2023 pa vse do sredine leta 2025 posvečamo razvoju prostovoljstva preko dediščinskih dejavnosti.

Naš zavod na prostovoljstvu temelji že od samega začetka delovanja leta 2015; namreč ustanovljen je bil kot prostovoljska pobuda skupine ljubiteljev dediščine z namenom, da se s prostovoljskimi dejavnostmi popestri dogajanje v lokalni skupnosti in vanjo vnese kakovostne programe za oživljanje, ohranjanje in ozaveščanje o dediščini.

Takrat je bilo tudi oblikovanih prvih nekaj dediščinskih projektov, ki se še vse do danes izvajajo na povsem prostovoljski ravni. To so bili sprva projekti Otip narave (pletarstvo), Pokrajina prednikov (arheologija), rast+ (semnji izmenjave), Cvetoče police (zeliščarstvo) in Pisani svet (programi za otroke). Tem so se v letih 2018 in 2019 pridružili še projekti LEAFY (programi za mladostnike), Trajno skladno (sonaravno delovanje) in projekt Nit (oblačilna dediščina). Vse to so pro-

jekti, ki jih v zavodu ustvarja in še do danes vodi stalna prostovoljna ekipa.

Prelomnico smo doživeli leta 2018, ko smo prerasli v profesionalno organizacijo – takrat se je delu na področju dediščine začela intenzivneje posvečati naša zaposlena ekipa. Od takrat naprej smo v sodelovanju z različnimi partnerskimi organizacijami vzpostavili tudi nekaj večjih dediščinskih projektov, o katerih ste gotovo že slišali. To so bili, denimo projekti Zapisi spomina, Izročilo, Digitalni dediščinski inkubator, Vseslovenska akcija beleženja spominov, pa tudi mnoge mednarodne aktivnosti za mlade.

Ker je prostovoljstvo ena izmed vrednot, ki jih gojimo in spodbujamo skozi celotno obdobje našega delovanja in ker je dediščina področje, ki odpira mnogoštevilne priložnosti za prostovoljenje in družbeno-koristno delovanje, smo se odločili oblikovati nekoliko bolj sistematizirane modele za vključevanje in spremljanje naših stalnih in novih prostovoljcev oz. prostovoljk.

V letu 2023 smo vzpostavili namensko delovno mesto za koordinacijo prostovoljstva in tako že od maja dalje v ekipi snujemo in razvijamo modele, na podlagi katerih bomo v letu 2024 zagnali niz mentorskih in evalvatorskih srečanj za vse naše prostovoljce/ke, hkrati pa v svoje vrste redno vabimo nove prostovoljske sile, za katere bo zagotovljena mentorska podpora pri prostovoljskem udejstvovanju ter nadaljnje spremljanje in usmerjanje.

Veselim se, da že širimo krog naših prostovoljnih podpornikov, saj čisto vsak prostovoljec/ka v ekipo prinese nov zagon, svežino, spremembo na bolje in nove priložnosti, predvsem pa prispeva k boljši in bolj solidarni družbi.

Vsi, ki pozdravljate naše projekte oz. naše delo, in bi nas želeli bolje spoznati, vabljeni, da se nam pridružite na kakšnem od dogodkov, poprimete za delo in se preizkusite v dediščinskem prostovoljstvu. Verjamemo, da bo izkušnja pozitivna tako za vas in našo ekipo kot tudi

za širše okolje!

Kakšno delo lahko pri nas opravljajo prostovoljci/ke?

- pomoč pri organizaciji, izvedbi in vodenju dogodkov in delavnic
- razdeljevanje promocijskih materialov
- animacija obiskovalcev na stojnicah
- usmerjanje obiskovalcev
- fotografiranje aktivnosti
- pomoč pri organizaciji pogostitev na dogodkih
- logistična pomoč na dogodkih (priprave, skrb za rekvizite, pospravljanje itd.)
- moderiranje dogodkov
- opravljanje intervjujev s starejšimi
- snemanje intervjujev s starejšimi
- delo z aplikacijo Zapisi spomina
- oblikovanje promocijskih materialov
- objavljanje na družbenih omrežjih

Kaj kot prostovoljci/ke pri nas pridobite?

- spoznate našo super ekipo
- mentorsko podporo, usmerjanje in spremljanje
- dragocene izkušnje timskega dela in dela z ljudmi
- prisostvujete na zanimivih dediščinskih dogodkih in programih
- se naučite nekaj novega o lokalni dediščini Brkinov in Krasa
- spoznate zakulisje dela in projektov v

- nevladnem sektorju
- možnost nadaljnega sodelovanja in sodelovanja dogodkov
- možnost udeležbe v mednarodnih aktivnostih (velja predvsem za mlade)
- preživite prosti čas v dobri družbi in prispevate širši skupnosti
- razvijate svoje ustvarjalne in digitalne veščine
- se kalite v javnem nastopanju
- prispevate k digitalizaciji in ohranjanju dediščine

- prispevate k vključevanju ranljivih skupin, npr. starejših.

Če se vidite kot del naše prostovoljske ekipe, tudi če samo za občasno pomoč, vabljeni, da nam prek obrazca na spodnji povezavi sporočite svoje podatke, da vas bomo lahko kontaktirali ob naslednji prostovoljski priložnosti. Veselemo se srečanja z vami!

Digi info točke

Na dvainšestdesetih lokacijah po državi večinoma v prostorih obrtno-podjetniških zbornic so 13. oktobra 2023 odprle svoja vrata Digi info točke. V Sežani se Digi info točka nahaja v prostorih Območno obrtno-podjetniške zbornice Sežana. Ostalih 160 točk je pričelo z delovanjem 13. novembra 2023.

Do konca prihodnjega leta (do 30. novembra 2024) bo tako po vsej državi delovalo 222 Digi info točk (v vsaki občini po ena, več pa jih bo v mestnih občinah – v Celju, Kranju in Kopru dve, v Mariboru štiri in v Ljubljani pet).

Prav tako sta 13. novembra pričeli z delovanjem Digi info točki v prostorih Občine Hrpelje-Kozina in Občine Divača. V občini Komen pa se bo nahajala v prostorih pošte.

S tem je izobraževanju in usposabljanju ter širjenju vedenja o nešteti koristih uporabe digitalnih tehnologij dan nov pospešek tudi v prizadevanjih za pove-

čevanje digitalne vključenosti in pomoči digitalno manj pismenim prebivalcem Slovenije.

Ministrstvo za digitalno preobrazbo je certificiral svetovalce na Digi info točkah, ki bodo vsakemu obiskovalcu na razumljiv način svetovali in praktično pomagali pri:

- uporabi elektronske osebne izkaznice in mobilne aplikacije,
- prijavi v elektronske storitve in pri elektronskem podpisovanju,
- dostopu do informacij o delu državne uprave na portalu gov.si,
- dostopu do elektronskih storitev na portalu eUprava,
- registraciji in prijavi v portal SPOT,
- uporabi storitev eZdravja na portalu zVEM,
- dostopu do e-storitev ZPIZ,
- uporabi državnega davčnega portala eDavki,
- dostopu do elektronske zemljiške knji-

- ge,
- uporabi elektronskih vinjet na portalu DARS,
- storitvah v zvezi s študijem in štipendijami,
- storitvah Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin na portalu Volos,
- osnovah kibernetne varnosti ...

Glede na obisk na Digi info točkah bodo sproti dodane še nove digitalne javne storitve. Večina Digi info točk je v prostorih območnih obrtno-podjetniških zbornic, ki se praviloma nahajajo na območjih z veliko pretočnostjo ljudi in zagotovljenimi parkirišči ter hitrim internetom. Digi info točke so opremljene z e-gradivi in drugimi informativnimi materiali. Odprte bodo vsaj pet dni v tednu ob različnem času (vsaj tri dni dopoldan in dva dni popoldan).

Besedilo: OOO Sežana

PRIHAJA NA NAŠE ODRE

sreda, 27. december 2023, ob 19.00
JURE POČKAJ s POZABLJENIM ORKESTROM
novoletni koncert

četrtek, 4. januar 2023, ob 20.00
KUD Pod topoli
PANDEMENCA
avtorska komedija B. Kobala in B. Devetaka

ponedeljek, 8. januar 2023, ob 20.00
Flota in Kino Šiška
FUSION REAKTOR
glasbeno plesni spektakel

sobota, 13. januar 2023, ob 10.00
Lutkovno gledališče Ljubljana
ZVERJASEC
za ŠKRATKIN abonma in izven

sobota, 3. februar 2024, ob 10.00
ANJA ŠTEFAN – SVET JE KAKOR RINGARAJA
za ŠKRATKIN abonma in izven

ponedeljek, 5. februar 2024, ob 20.00
SNG Nova Gorica
KAOS
za abonma TEATER in izven

ponedeljek, 12. februar 2024, ob 20.00
VITA MAVRIČ IN JANI KOVAČIČ: KontraAlba
za abonma MELODIJA in izven

sobota, 9. marec 2024, ob 10.00
SSG TRST
ZAJEC ZVITOREPEČ
za ŠKRATKIN abonma in izven

ponedeljek, 8. april 2024, ob 20.00
Koncert
AMIRE MEDUNJANIN
Za abonma MELODIJA in izven

Napovednik prireditev v Občini Komen: december 2023 in januar 2023

Datum	Ura	Prireditev	Kraj	Organizator/informacije
nedelja, 17. december 2023	12.00 – 18.00	Praznični Štanjel	Štanjel – grad, Viteška dvorana, grajsko dvorščice in trg pred grajskim dvoriščem	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info www.visitstanjel.si
nedelja, 17. december 2023	15.00	Otroška predstava »Rudi in praznične kremšnite« ter obisk Dedka Mraza	Štanjel – grad, Viteška dvorana	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info www.visitstanjel.si
nedelja, 17. december 2023	16.00	Pravljnični večer ob predstavi »Ko pravljnični junaki oživijo«	Štanjel – Grajžarjeva galerija	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info www.visitstanjel.si
četrtek, 21. december 2023	8.10	Gledališka predstava »Nagajiva snežinka« Družinskega gledališča Kolenc, sprejem Dedka Mraza	Štanjel – osnovna šola	Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana Bazoviška cesta 11, 6210 Sežana, Tel.: 05 734 14 86 e-naslov: drustvo.prijateljev@siol.net, www.mdpm.si
četrtek, 21. december 2023	10.15	Gledališka predstava »Nagajiva snežinka« Družinskega gledališča Kolenc, sprejem Dedka Mraza	Komen – zadružni dom	Medobčinsko društvo prijateljev mladine Sežana Bazoviška cesta 11, 6210 Sežana, Tel.: 05 734 14 86 e-naslov: drustvo.prijateljev@siol.net, www.mdpm.si
nedelja, 24. december 2023	12.00 – 18.00	Nedeljski popoldnevi s kraškimi vinarji v Vinoteki Grad Štanjel – Vina Sanabor	Štanjel – grad, vinoteka	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info www.visitstanjel.si
sobota, 27. januar 2024	19.30	Gledališka predstava »Šjora od poslanca« Kulturnega društva Domovina iz Osipa	Kobjeglava – kulturni dom	Gledališka skupina KRD »Brce« – Gabrovica pri Komnu Tel.: +386 31 822 437, e-naslov: info@brce.si, www.brce.si

Razstave

Datum/odprtje razstave	Razstava	Kraj	Organizator/informacije
Stalna razstava	Muzej Grad Štanjel: Razstava narava in človek na Krasu	Štanjel – grad, mansarda	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a, Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si
Stalna razstava	Razstava: Maks Fabiani	Štanjel – grad, Kvadratni stolp	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a, Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si
Začasna razstava	Razstava umetnika Staneta Bariča	Štanjel – grad, Fabianijeva dvorana	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a, Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si
Začasna razstava	Razstava: K pravljnični junaki oživijo: »Dušehod kvačkanih junakov	Štanjel – Grajžarjeva galerija	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a, Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si
nedelja, 17. december 2023 – nedelja, 7. januar 2024	Razstava božičnih jaslic v Štanjelu	Štanjel – staro mestno jedro	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a, Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si

Ostalo

Zadeva	Dan	Kraj	Organizator/informacije
VINOTEKA GRAD ŠTANJEL	Petek, sobota in nedelja – od 12.00 do 16.00	Štanjel – grad, vinoteka	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a, Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si
LOV ZA ZAKLADOM – ČRNA MAČKA V ŠTANJELU	Po dogovoru	Štanjel	Karra, odkriti skriti Kras, Tel.: 041 706 036, 041 635 106 e-naslov: karra@karra.si, www.karra.si
ŠKRATJI KRAS	Vse dni v letu Pot lahko prehodite tudi sami s pomočjo skrajše beležke, katero dobite v baru Zoro ali v Centru za obiskovalce grad Štanjel.	Štanjel, začetek pri poštni poslovalnici	Center za obiskovalce Grad Štanjel, Štanjel 1a, Tel.: 05 769 0056 e-naslov: info@visitstanjel.si, stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si

Kulinarična in vinska razvajanja ter prenočišča

V občini Komen najdete širok nabor kulinaričnih, vinskih in nastanitvenih ponudb. Ponudbe najdete na naši spletni strani www.visitstanjel.si ali pa na spletni strani www.visitkras.info

Za več informacij smo Vam na voljo v Centru za obiskovalce Grad Štanjel (tel.: +386 (0)5 769 00 56, tel.:+386 (0)41 383 986, e-naslov: stanjel@visitkras.info, www.visitstanjel.si).

PRAZNIČEN ŠTANJEL
NEDELJA, 17. DECEMBER 2023

OD 12. DO 18. URE

- Praznična tržnica
- Nedeljski popoldan s kraškimi vinarji - Balončki na grajskem dvorišču v sodelovanju z Bistvo Grad Štanjel in Vinoteko Grad Štanjel

OB 15. URI

- Otroška predstava Rudi in praznične kremšnite ter obisk Dedka Mrza
- Otvoritev razstave jasic

OB 16. URI

- Pravljični večer ob predstavi Ko pravljичni junaki oživijo v Grajzarjevi Galeriji

Prijazno vabljeni

Praznični december in prireditve za otroke občine Komen 2023

V organizaciji Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana

četrtek, 21. 12. 2023, ŠTANJEL – Osnovna šola ob 8.10 Gledališka predstava »Nagajiva snežinka«
Družinsko gledališče Kolenc
Sprejem dedka Mrza (osnovna šola, vrtec Štanjel in izven)

četrtek, 21. 12. 2023, KOMEN – Krajevna dvorana ob 10.15 Gledališka predstava »Nagajiva snežinka«
Družinsko gledališče Kolenc
Sprejem dedka Mrza (osnovna šola, vrtec Komen in izven)

Prireditve so brezplačne in jih sofinansirajo Občina Komen, lokalni donatorji in posamezniki. Prisrčno vabljeni!

Več o prireditvah za otroke občin Krasa in Brkinov preberite na naši spletni strani: www.mdpm.si

Člani Medobčinskega društva prijateljev mladine Sežana vam želimo vesele praznike in srečno 2024!

Glasbena šola Sežana –
podružnica Komen
vabi na

**NOVOLETNI
KONCERT**

sreda, 20. december 2023 ob 18.00
Kulturni dom Kobjeglava

*Tiho gredo vse ceste iz mesta,
nanje se siplje sneg droban,
ves plašč je nasnežen in moja misel
gre kot med pozibavanjem sanj ...*

S. Kosovel, Impresija

*Vesele praznike
ter srečno, zdravo
in navdihujočih zgodb polno
novo leto
Vam želi
vaša knjižničarka Marija Umek*

So poti,
ki vodijo v nove kraje,
so poti na katerih se
marsikaj doživi,
so poti,
ki vodijo v nova spoznanja
in so poti,
ki vodijo v srca ljudi.

**Srečno Novo leto
2024 vam želi
kolektiv
Vrtca Sežana.**

Čas za praznovanje s skupno okrasitvijo – tokrat z motivom lestve

December je mesec veselja in obdarovanja, pa tudi zaključevanja starega in načrtovanja novega. Po letih velikih preizkušanj, ko so svetovni pandemiji sledile vojne, naravne nesreče, požar in velika povodenj, se v regiji še močnejše zavedamo pomena sodelovanja in povezovanja znanja in izkušenj na področju oblikovanja še bolj zanimive, prepoznavne in prepričljive turistične zgodbe.

Vsi, ki sodelujemo na področju turizma na območju Krasa in Brkinov, Brd, Nove Gorice in Vipavske doline, vas letos vabimo, da decembrski ČAS ZA PRAZNOVANJE obeležimo z enotnim motivom LESTVE.

LESTEV, po domače »lojtra«, je simbol vzpenjanja in rasti k lepšemu in boljšemu na vseh področjih. Gradnikove Zlate lestve »segajo v oblake in nebeške višave, ali njih vznožje je oprto na trdo zemljo.« Torej korak za korakom višje in stran od težkih preizkušanj, k do vseh bolj prijaznemu življenju in obilju!

Naj bodo decembrske LESTVE lesene ali kovinske, postavljene pred vhode, na okna, ob drevesa, v notranje prostore, na mize ali police, vedno naj jih krasijo naravni materiali! Prilagamo fotografski namig, da spodbudi tudi vašo ustvarjalnost.

Povezani v lepih dejanjih premikamo sebe in svet, ki nas obdaja, na svetlo stran ter ustvarjamo dobro energijo in vzdušje v celotnem prostoru, kar prepoznavajo kot posebno vrednost tudi obiskovalci. Hvala za zaupanje in sodelovanje pri ustvarjanju enotne praznične podobe regije, podprte z lepim sporočilom.

Želimo vam vesele praznike in SREČNO 2024!

ČAS ZA PRAZNOVANJE ENOTNA OKRASITEV

Skupna okrasitev poteka v koordinaciji ORA Krasa in Brkinov, ZTKMŠ Brda, Javnega zavoda za turizem Nova Gorica in Vipavska dolina, Zavoda Trg Vipava in Javnega zavoda Miren Krás

